

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románskych štúdií

Diplomová práca

Bc. Šarlota Socháňová

Charakteristické črty a témy súčasnej kolumbijskej literárnej tvorby. Drogové násilie a osobná skúsenosť

The typical features and topics of the contemporary Colombian literature.

Drug violence and personal experience

Pod'akovanie

Moja vďaka patrí v prvom rade vedúcej mojej diplomovej práce, Mgr. Dore Polákovej, Ph.D., za všetky jej užitočné pripomienky a rady, ktoré mi počas písania práce poskytovala. Taktiež by som veľmi chcela poďakovať všetkým respondentom z Kolumbie, ktorí boli ochotní nájsť si čas a podeliť sa o svoje vlastné spomienky, či poskytnúť zaujímavé informácie a názory ohľadne života v Kolumbii. V neposlednom rade ďakujem aj kolegom z Hispanistiky, za ich morálnu podporu.

Prehlásenie

Prehlasujem, že som túto diplomovú prácu vypracovala samostatne, že som riadne citovala všetky použité pramene a literatúru a že práca nebola využitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe, dňa 6.5.2019

Šarlota Socháňová

Abstrakt

Cieľom diplomovej práce je okrem iného, poukázať na to, ako sa osobná skúsenosť a spomienky na obdobie 80.-90. rokov, spojené v Kolumbii s drogovým násilím, odrážajú v románovej tvorbe súčasných kolumbijských spisovateľov. Východiskom práce je päť nasledujúcich diel: *Noticia de un secuestro* (Gabriel García Márquez), *El olvido que seremos* (Héctor Abad Faciolince), *El ruido de las cosas al caer*, *Reputaciones* (Juan Gabriel Vásquez) a *La luz difícil* (Tomás González). Jedná sa o knihy, ktoré vznikli po roku 2000 (s výnimkou románu *Noticia de un secuestro*), pochádzajú teda od autorov približne rovnakej generácie a takmer všetky prepájajú téma terorizmu narkomafie a záujem o život bežných ľudí. Pomocou analýzy diel sa však práca snaží poukázať aj na iné témy, ako napríklad smrť, či sila slávy a verejnej mienky v krajine. Vo všetkých románoch sa okrem tém analyzujú aj autobiografické črty, jazykový štýl a spôsob tvorby textu. Na záver práce je pridaná kapitola, ktorá obsahuje pre porovnanie so spomienkami autorov, spomienky a názory desiatich respondentov kolumbijskej národnosti. Vďaka nim si okrem minulosti Kolumbie vieme sčasti predstaviť aj jej súčasný stav.

Kľúčové slová:

súčasná kolumbijská literatúra, Juan Gabriel Vásquez, Tomás González, Héctor Abad Faciolince, Gabriel García Márquez, drogové násilie, osobná skúsenosť, bežný život, sláva

Abstract

The aim of this diploma thesis is to point out how personal experience and memories on the drug violence that was common in Colombia during 80's - 90's reflect in the novelistic works of a few contemporary Colombian writers. The thesis is based on the following five novels: *Noticia de un secuestro* (Gabriel García Márquez), *El olvido que seremos* (Héctor Abad Faciolince), *El ruido de las cosas al caer*, *Reputaciones* (Juan Gabriel Vásquez) a *La luz difícil* (Tomás González). Aforementioned books were published after the year 2000 (*Noticia de un secuestro* makes an exception), thus they come from the writers that represent same generation. Almost all of the analyzed books are connected with the topic of terrorism of drug mafia and they take interest in the life of ordinary people. By analyzing novels, the thesis tries to point out also another topics, such as death or power of the fame and public opinion in the country. In each novel are analyzed also autobiographical features, language style and the process of the creation of the text. The last chapter contains memories and opinions of ten Colombian respondents which we can compare with the memories of the writers. Thanks to these opinions we can imagine not only the past of Colombia but partly also her current state.

Key words:

contemporary Colombian literature, Juan Gabriel Vásquez, Tomás González, Héctor Abad Faciolince, Gabriel García Márquez, drug violence, personal experience, ordinary life, fame

Obsah

Úvod	7
1 Zrnko histórie	10
2 Gabriel García Márquez	12
2.1 Priekopník	12
2.2 <i>Správa o jednom únose (Noticia de un secuestro)</i>	14
2.2.1 O čom príbeh je, ako vznikol a čo znamená pre autora?	15
2.2.2 Nefiktívny román (<i>Novela de no ficción</i>)	17
3 Héctor Abad Faciolince	23
3.1 <i>Sme budúce zabudnutie (El olvido que seremos)</i>	23
3.1.1 O vzniku knihy a spisovateľovej rodine	24
3.1.2 Príbeh názvu knihy	27
3.1.3 Doktor Héctor Abad Gómez	29
3.1.4 Dopad	33
3.1.5 Autobiografický román	34
4 Juan Gabriel Vásquez	36
4.1 <i>Hluk padajících věcí (El ruido de las cosas al caer)</i>	37
4.1.1 Osobná skúsenosť a strach	38
4.1.2 Štýl tvorby	41
4.1.3 <i>Narkoromán (narcenovela) vs. román o narkoobchode (novela de narcotráfico)</i>	45
5 Tomás González	49
5.1 <i>Neuchopiteľné svetlo (La luz difícil)</i>	49
5.1.1 Štýl, jazyk, téma	50
5.1.2 Román o umelcovi (<i>novela de artista</i>)	54
5.2 Vzťah k latinskoamerickej literatúre	57
6 Juan Gabriel Vásquez : <i>Reputace (Reputaciones)</i>	60
7 Osobná skúsenosť Kolumbijčanov	64
7.1 Pôvod	64
7.2 Život v Kolumbii	65
7.3 Odchod z Kolumbie a súčasná situácia krajiny	66
7.4 Vzťah ku súčasným kolumbijským spisovateľom	68
8 Záver	69
Resumé	71
Resumen	74
Bibliografia	77
Zoznam príloh	80

Príloha 1	80
Príloha 2	81

Úvod

Keďže kolumbijská literárna tvorba, a hlavne tá súčasná, je v našich končinách ešte málo preskúmanou oblasťou, rozhodla som sa priniesť pomocou tejto práce o nej trochu širšie povedomie. Súčasných autorov je mnoho, no ja som si vybrala štyroch konkrétnych, ktorých diela sú istým spôsobom prepojené. Budeme sa zapodievať ich vybranými románmi a témami, ktoré sa v nich zvyknú opakovať. Pred tým, ako sa pustíme do samotnej analýzy, si dovoľm na úvod malú reflexiu.

Akí sú vôbec súčasní latinskoamerickí spisovatelia? Čo majú spoločné? Ako sa líšia od predchádzajúcej generácie? Hoci je veľmi ťažké situáciu na tak veľkom kontinente zosumarizovať, v rozhovore pre blog Svet Knihy nám aktuálny stav aspoň sčasti priblížila Anežka Charvátová:

„... dnes je latinskoamerická literatúra dospelá. Výrazným posunem oproti minulému tisíciletí je, že literatúra není ve službě žádné ideologie; noví autoři sami sebe často označují za generaci „prohrávačů“ (jak říkal i Roberto Bolaño), jejichž záchranným kruhem je v neutěšené moderní společnosti sama literatúra, která je pro ně vším. Témata jsou velmi různorodá, městská a globalizovaná i venkovská, spojená s obrazem přírody jako nepřátelské síly i podmanivé nádherly, navazující na tradiční motiv střetu civilizace a barbarství. Velmi nosné je i letošní téma veletrhu, paměť. V řadě zemí mají za sebou (či ještě prožívají) bolestnou zkušenost s diktaturami, občanskou válkou, terorismem zleva i zprava, násilím narkomafie i zkorumpovaných vlád, a spisovatelé pátrají ve společné paměti, co se vlastně stalo, a hlavně proč a jak tomu mohli dojít. Pohled je však důsledně zbavený ideologie, místo velkých událostí se líčí malé příhody bezvýznamných lidí, osudově zasažených dějinami. Oblíbenou formou je podobně jako v Evropě černý román, autofikce, díla na pomezí dokumentu, autobiografie a románu.“¹

Anežka Charvátová vystihla presne pár bodov, ktorými sa bude zapodievať aj táto práca. Aj keď hovorila vo všeobecnosti o Latinskej Amerike, veľa zo spomínaných bodov sedí na súčasnú kolumbijskú literatúru. Medzi témami, ktoré budeme riešiť má totiž dosť podstatné miesto násilie narkomafie, osobná skúsenosť autorov alebo ich známych a s tým spojený žáner autobiografického románu. Nebudeme sa zapodievať slávnymi menami, či osudmi diktátorov. Na to táto generácia neupriamuje svoju pozornosť. Knihy týchto spisovateľov sú v porovnaní

¹ AUER, Radovan a tým Svět knihy, s.r.o. Anežka Charvátová: Ke Světu knihy Praha vyjdou špičková díla současné latinskoamerické literatury. In: *Svět knihy Praha* [online]. 2019 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.blog-svetknihy.cz/l/rozhovor-anezka-charvatova/>

s predošlou generáciou osobnejšie, buď píšú o svojich rodinných príslušníkoch (Faciolince o svojom otcovi doktorovi, ktorý bol zavraždený), osudoch ich známych (García Márquez o Maruje Pachón), o ich osobnej tragédii, aj keď niekedy mierne pozmenenej (González sa v podstate vidí v postave maliara Davida) alebo o smutnom osude ľudí, či o strachu, ktorý zažívala celá generácia (Gabriel Vásquez to vyjadruje dielom *Hluk padajících věcí*²). Aj keď nie je možné toto tvrdenie generalizovať, som si vedomá, že to nebude platiť pre všetkých súčasných kolumbijských autorov, dovoľujem si poznamenať, že autori vo všeobecnosti už nepíšu tak často o vojnách, veľkých skutkoch, neusilujú o totálny román, ktorý by vytvoril komplexný, z viacerých perspektív videný svet, ale skôr píšú o „bežných“ životoch občanov. Preto som si zaumienila venovať poslednú kapitolu tejto práce práve týmto ľuďom. Pomocou dotazníka a rozhovoru, som sa snažila zistiť, aké pocity zažívali títo „bežní“ ľudia počas obdobia, ktoré popisujú aj samotní spisovatelia. Mali strach, ako to opisuje Gabriel Vásquez? Cítili neistotu? Žili správami v novinách, či v rádiu? Ako vnímali stav situácie v krajine? Na tieto a na ďalšie otázky mi zodpovedalo 10 rodených Kolumbijčanov, z ktorých sa pár odsťahovalo a vybudovalo si život v inej krajine, no niektorí si zasa život inde ako v Kolumbii predstaviť nevedia. Aj keď sa jedná o relatívne malú vzorku respondentov a je samozrejmé, že sa z odpovedí nedá vyextrahovať nejaký všeobecne platný záver, rozhodla som sa tieto autentické informácie napriek daným okolnostiam využiť. Aj takýmto spôsobom nahliadneme trochu do reality krajiny, očami domorodcov.

Na analýzu som si vybrala dielo *Správa o jednom únose*³, od Gabriela Garcíu Márqueza, dielo *Sme budúce zabudnutie*⁴ (*El olvido que seremos*) od Héctora Abada Faciolinceho, román *Neuchopiteľné svetlo* (*La luz difícil*) od Tomása Gonzáleza a dve diela od Juana Gabriela Vásqueza: *Hluk padajících věcí* a *Reputace*⁵.

Prečo som si vybrala práve týchto autorov a tieto diela? Čo ich spája?

Zaujali ma. Ako príbehom, tak aj jazykovým štýlom a spôsobom tvorby textu. Pre svoje zbytočne nekomplikované a autentické podanie príbehu majú dar čitateľa pohltiť a na chvíľu ho preniesť do deja. Ďalším faktorom bolo, že všetky tieto kolumbijské diela (až na Márqueza, ktorého som však nechcela opomenúť, pretože sa tiež zapodieval témou narkomafie a ovplyvnil celú ďalšiu generáciu spisovateľov) pochádzajú z obdobia po roku 2000, teda od autorov približne rovnakej generácie, ktorí si prežili podobné zážitky a sú istým spôsobom spojení

² Prel. Anežka Charvátová, 2015.

³ Prel. Vladimír Oleríny, 2005.

⁴ Pozn. autorky: preklady v slovenskom jazyku, u ktorých nie je uvedené inak, sú dielom autorky práce.

⁵ Prel. Anežka Charvátová, 2017.

s historickým obdobím, v ktorom prevládalo drogové či politické násilia a terorizmus narkomafie. Aj keď romány *Neuchopiteľné svetlo a Reputace* už s témou terorizmu narkomafie priamo nesúvisia, chcela som poukázať pre porovnanie aj na iné témy, v tomto prípade smrť, sláva a verejná mienka v krajine, ktoré sa môžu vyskytovať v súčasných kolumbijských románoch. Ďalšia vec, čo vybrané tituly spája je, že sú istým spôsobom všetky (až na okrajovo spomenuté dielo *Reputace*) autobiografickými románmi a v neposlednom rade, zaoberajú sa osudom a životom bežných ľudí.

Podľa akých faktorov sú diela v práci usporiadané?

Na jednej strane som chcela zachovať časovú postupnosť a zoradiť tituly podľa roku, kedy vyšli, teda od najstaršieho titulu po najmladší, no oveľa markantnejším dôvodom tohto usporiadania je vzťah románov k násiliu. Spôsob, ako k nemu pristupujú je v každom diele trochu iný, na problém je nahliadané vždy z trochu inej perspektívy a vzdialenosti. Inak povedané, s každým románom nastáva postupné vzd'alovanie sa, odpútavanie sa od násilia. Zatiaľ čo v prvej rozoberanej knihe od Márqueza nám svoj príbeh rozprávajú samotní účastníci tragédie, ktorí hrôzy únosu sami zažili, vo Faciolinceho diele je už o násilí rozprávané z pohľadu dieťaťa a obeť. Aj keď nemôžeme tvrdiť, že násilím autor sám psychicky netrpel, alebo sa na ňom nijako neodzrkadlilo, osobne nebol napadnutý či zranený nejakým iným spôsobom. Tretí román, *Hluk padajících věcí* od Vásqueza, sa síce označuje za autobiografický, no samotný autor obdobné, knihou popisované skúsenosti nezažil. Ako sám vraví, román je autobiografický, pretože zobrazuje veci, ktoré si prial, aby sa mu nestali a ktorých sa bál, rovnako ako aj celá jeho generácia, že by sa stať mohli. Nasledujúci román od Gonzáleza s drogovým násilím už priamo nesúvisí. Isté spojenie však môže predstavovať fakt, že sa rodina, zrejme za snahou o lepší život a kvôli vyhrotenej situácii v Kolumbii, presťahovala do New Yorku, kde sa príbeh odohráva. Posledný, okrajovo spomenutý román *Reputace*, mal za úlohu poukázať aj na iné témy, ktorú môžu byť v súčasných kolumbijských dielach rozoberané. Týmto výberom som chcela pozdvihnúť na chvíľkové výsledie pár diel, ktoré možno ešte nie sú v našich končinách natoľko známe a poukázať na fakt, že kolumbijská literatúra už dávno nie je len magickým realizmom.

1 Zrnko histórie

Opísať stručne novodobú históriu Kolumbie je vzhľadom na množstvo konfliktov, zmien a prevratov v politickej, spoločenskej či hospodárskej sfére priam nemožná úloha a rozhodne to nie je ani cieľom tejto práce. Pre priblíženie obdobia, v ktorom sa odohrávajú vybrané romány, som sa však rozhodla predniesť aspoň niekoľko historicko-politických faktov. Nachádzame sa približne v období medzi rokmi 1985-1995, kedy bolo zrejme najväčším problémom pre krajinu drogové násilie.

Keďže od 80. rokov začal viac prevládať obchod s drogami, konkrétne s kokaínom, stal sa tým pádom aj väčším problémom pre krajinu. Tento obchod totiž financoval nelegálne činnosti povstaleckých skupín a bol zdrojom príjmu pre niektoré politické strany. Keďže obchodníci potrebovali na kultiváciu koky stále viac a viac pôdy, začali za pomoci geríl a paramilitárnych skupín utláčať vidiecke obyvateľstvo. Za najväčšie drogové kartely, ktoré v tej dobe existovali, môžeme jednoznačne označiť Medellínsky kartel a kartel z Cali. Páni z týchto skupín, obklopení svojimi nájomnými vrahmi, *sicarios*, viedli krvavé boje, ako medzi sebou, tak aj proti polícii a vláde. *Narkoobchod* začal mať obrovský negatívny dopad na spoločnosť a bezpečnosť v Kolumbii a tak nie je prekvapením, že sa do tohto boja zapojili aj politickí predstavitelia. Verejne sa proti financovaniu politických strán a kampaní z nezákonného obchodu s narkotikami postavil napríklad kandidát na prezidenta Luis Carlos Galán a minister spravodlivosti Rodrigo Lara Bonilla. Pod vplyvom USA bol vypracovaný „Zákon o vydaní zločincov“. Po schválení spomínaného zákona sa rozpútala smršť objednaných vražd politikov. Na prvom mieste ohrozených osôb boli Carlos Galán a Lara Bonilla. Keďže sa postavili na odpor vodcovi Medellínskeho kartelu, Pablovi Escobarovi, boli obaja zavraždení. Vraždy sa však týkali aj sudcov či novinárov, prakticky všetkých, ktorí nejakým spôsobom vyšetrovali prípad Pabla Escobara a iných *narkoobchodníkov*. Zlá správa štátu, ktorý nedostatočne kontroloval niektoré svoje územia, nahrála do karát obchodu a budovaniu nových polí s kokou. Chýbajúce orgány štátnej správy nahradili útvary riadené *narkoobchodníkmi*, ktorí sa týmto spôsobom postupne dostávali do politickej sféry. Extrémne vybavovanie si účtov medzi kartelom z Medellínu a kartelom z Cali prebiehalo hlavne medzi rokmi 1986 a 1991. Na dennom poriadku dochádzalo k únosom, vraždám, atentátom, no časté boli aj útoky na hotely či iné verejné budovy. Nie je tajomstvom, že medzi Escobarom a políciou, ktorá začala chytať jeho nájomných vrahov, *sicarios* (mladých chlapcov, ktorí si týmto rýchlym spôsobom zaobstarávali živobytie) nastal otvorený konflikt a Escobar bol dokonca ochotný zaplatiť veľkú finančnú odmenu za zabitie niektorého z policajtov. Kvôli *narkoobchodníkom* vznikla v krajine

nová spoločenská vrstva, pozostávajúca z chudobnejších chlapcov, ktorí rýchlo nadobudli majetok, ktorým sa potom patrične chválili. Títo zbohatlíci chceli preniknúť až do politického sveta. Joe Toft, bývalý šéf DEA (*Drug Enforcement Administration – Národný úrad na kontrolu obchodu s drogami*) vyhlásil, že Kolumbia sa kvôli financovaniu niektorých politických kampaní z predaja nezákonných látok stala *narkodemokraciou*. Zmeny spojené s *narkoobchodom* sa prejavovali nielen medzi osobami, ktoré sa aktívne a vedome podieľali na nezákonných aktivitách, ale prenášali sa aj na celé obyvateľstvo.⁶

Situácia v krajine sa po chytení a zavraždení Pabla Escobara v roku 1993 jednoznačne zlepšila. Hoci istú dobu vládol v krajine ešte kartel z Cali, verejné násilie ustúpilo. Obchodníci začali hľadať nové stratégie pre podnikanie, snažili sa byť menej nápadní a nezapájali sa do verejného a politického života. Silná sieť obchodu sa rozdelila na menšie, čím sa stala ich činnosť pre vyšetrovateľov bohužiaľ takmer nevystopovateľná. Aj keď je v dnešnej dobe situácia už oveľa lepšia a hlavný obchod sa vraj presunul do Mexika, nedá sa tvrdiť, že by z krajiny úplne vymizol.⁷ Najhoršie obdobie násilia a únosov však už má Kolumbia za sebou. Postavila sa na nohy a dokazuje, že má čo ponúknuť. Vďaka svojim krásam a produktom dnes láka čím ďalej tým viac aj zahraničných turistov.

⁶ Cf. ČELESOVÁ, Lucia. *Obraz násilia v latinskoamerickej literatúre: analýza vybraných diel súčasných kolumbijských autorov*. Praha, 2014, str. 36-41.

⁷ Cf. ATEHORTÚA CRUZ, Adolfo León. *Actualidad del narcotráfico en América Latina: Entre carteles y redes* (prednáška). Praha, FF UK, 25. apríla 2018.

2 Gabriel García Márquez

2.1 Priekopník

Od obdobia nazývaného La Violencia, Násilie (1946-58) sa časť kolumbijskej románovej tvorby zapodievala skúmaním vplyvu násilia na spoločenský poriadok. Nárast románov-svedectiev o politickom násilí vyvolal kolektívny literárny fenomén. Niektorí spisovatelia boli priamymi účastníkmi násilia, jeho svedkami alebo ho súdili pomocou svojich textov. Mnoho románov, v snahe poukázať na krutosti páchané politickými stranami, tak pôsobilo čierno-bielo, s postavami, ktoré mali prehnané povahové črty a chýbala im komplexnosť, keďže cieľom týchto kníh bolo najmä stelesniť moralizujúce myšlienky.⁸

Témou násilia sa zaoberal aj García Márquez, avšak narozdiel od iných spisovateľov, on bol zrejme prvým autorom, ktorý túto tému vedel aj patrične spracovať. To je aj jeden z dôvodov, prečo táto práca začína práve predstavením tohto spisovateľa. Medzi ďalšie dôvody by patrilo rozhodne to, že je zo spomínaných autorov najstarší, patrí v podstate ešte k predošlej generácii hispanoamerického „boomu“ a hoci niektorí jeho nasledovníci k nemu vzhliadajú a iní sa voči nemu vymedzujú, pre všetkých predstavuje istý referenčný bod.

Predstavovať Gabriela Garcíu Márqueza, tohto celosvetovo známeho literárneho veľikána, sa zdá byť takmer zbytočné, no zhrnieme si aspoň pár dôležitých momentov z jeho života. García Márquez sa narodil v roku 1927 v Aracate, v Kolumbii. V roku 1947 sa zapísal na Právnickú fakultu Národnej Univerzity v Cartagene, nikdy však o štúdium neprejavil záujem. Jeho kariéra začala v liberálnych novinách *El Universal*.

Počas života García Márquez veľa cestoval, aj pobýval mimo rodnej krajiny. Žil istú dobu napríklad vo Francúzsku, Mexiku, Španielsku či Taliansku. Jeho poslanie spisovateľa začalo v roku 1955 krátkou novelou, v ktorej je vidieť vplyv Severoameričana Williama Faulknera: *Opadané lístie*⁹ (*La hojarasca*). Príbeh sa odohráva v mýtickom mestečku Macondo, ktoré si autor vyfantaziroval a kde neskôr, v roku 1967, umiestnil aj dej jeho snáď najznámejšieho románu *Sto rokov samoty*¹⁰ (*Cien años de soledad*). Táto kniha je považovaná za jeden z význačných príkladov magického realizmu.

Napísal a vydal ohromné množstvo kníh, ktoré boli vysoko uznávané, až mu v roku 1982 bola udelená Nobelova cena za literatúru. Medzi jeho posledné publikácie patrí román z roku 2004,

⁸ Cf. SEGURA, Camila. *Violencia y melodrama en la novela colombiana contemporánea. América Latina Hoy*. Salamanca, 2007, str. 56.

⁹ Prel. Vladimír Oleríny, 2003.

¹⁰ Prel. Ivan Puškáč, 1999.

*Spomienka na moje smutné pobehlice*¹¹ (*Memoria de mis putas tristes*) a v roku 2007, Real Academia Española a Asociación de Academias de la Lengua Española vydali pamätnú špeciálnu edíciu knihy *Sto rokov samoty*.

Po tom, čo dlhé roky zápasil s rakovinou, tento významný spisovateľ nakoniec chorobe podľahol a zomrel 17. apríla 2014.¹²

Aby sme sa však vrátili ešte k jeho dielu, pozrieme sa ako na násilie v literárnej tvorbe nahliadal samotný spisovateľ. Podľa Ramu sa jeho kniha *Plukovníkovi nemá kto písať*¹³ (*El coronel no tiene quien le escriba*) dá označiť za prvé dielo, ktoré nám umožňuje odhaliť vnútorný význam mechanizmu násilia v Kolumbii. Všetky predošlé pokusy o vyjadrenie tohto mechanizmu totiž stroskotali kvôli nedostatku vyjadrovacích prostriedkov autorov, či kvôli ich nedokonalému preskúmaniu témy. García Márquez prichádza so svojím dielom, ktoré je prvým autonómnym prejavom literatúry spojenej priamo s týmto javom. Všetky pokusy o vyjadrenie násilia v Kolumbii neuspeli bezpochyby práve preto, že im chýbal nejaký socio-literárny systém. Kolumbijský spisovateľ bol istým spôsobom oddelený od kultúry, ktorá je v sociologickom, lingvistickom a antropologickom zmysle, aký jej pripisuje súčasná kritika, chápaná ako totalita. García Márquez tvrdil, že kolumbijská literatúra bola iba zoznamom mŕtvych. V Kolumbii totiž existoval jediný systém komunikácie: denná tlač a časopisy.¹⁴ A tie boli zaplavované práve takýmito zoznamami.

Dalo by sa povedať, že v krajine sa zovšeobecnil názor, že García Márquezom začína nová kolumbijská beletria.¹⁵ Pomocou svojej poviedky *Pohreb Veľkej matróny*¹⁶ (*Los funerales de la Mamá Grande*) García Márquez otvoril cestu mladým kolumbijským spisovateľom. To však neznamená, že spisovatelia budú povinne nasledovať cestu, akú si zvolil on. Ukázal im len novú možnosť a je na nich, aby ju maximálne využili a na jej základe si vytvorili nové vlastné cestičky.¹⁷ Diskutovalo sa však aj o tom, že nová kolumbijská beletria nebude existovať, pokiaľ nebude existovať nový postoj ku literatúre. Nová literatúra vzniká s novými hodnotami, s prelomami, vzťahmi, s preskúmaním minulosti, vzniká uprostred procesu ustupovania

¹¹ Prel. Eva Palkovičová, 2005.

¹² Cf. *Gabriel García Márquez*. [online]. [cit. 2019-01-31]. Dostupné z: <https://www.escriitores.org/biografias/370-gabriel-garcia-marquez>

¹³ Prel. Vladimír Oleríny, 2004.

¹⁴ Cf. Oscar Collazos. In: JITRIK, Noé. *Actual narrativa latinoamericana*. La Habana: Casa de las Américas, [1970]. Conferencias y seminarios, str. 107-108.

¹⁵ Tamtiež, str. 119.

¹⁶ Prel. Vladimír Oleríny, 2005.

¹⁷ Cf. Mario Benedetti. In: JITRIK, Noé. *Actual narrativa latinoamericana*. La Habana: Casa de las Américas, [1970]. Conferencias y seminarios, str. 136.

a napredovania, a hlavne, vzniká s novým typom stretnutia prítomnosti, minulosti a kultúry, vďaka ktorému sa jasne ukáže ich podstata. Tradícia a odklon od nej, nebudú protichodnými termínmi, ktoré proti sebe stavíme, ale symbiózou nového konceptu: nezabúdať na minulosť, no ani sa nepripútať k zákonom.¹⁸

Kolumbijčania však majú sklon k zabúdaniu. S touto ideou som sa stretla počas písania niekoľkokrát. Tvrdí to napríklad aj Oscar Collazos a dodáva, že zabudnutie je ich veľkým zahanbením. Pomocou neho ostávajú bez histórie, očisťujú sa, a stávajú sa znova mravnými. Odmietajú svoju historickú prirodzenosť a vďaka strate pamäti sa z nich stávajú priam svätci. Kolumbijský intelektuál rýchlo na všetko zabúda, osvojí si obranný mechanizmus, aby sa tak vyhol akémukoľvek kontaktu s realitou či zodpovednosťou.¹⁹

Neplatí to samozrejme pre všetkých spisovateľov. S novou dobou totiž prišla aj nová tendencia. Ako sa vraví, čas hojí všetky rany a čím viac času ubehlo od nepríjemným rokov krutého násilia, tým viac si teraz autori vedia uvedomiť isté skutočnosti z minulosti, snažia sa ich zrekapitulovať, pochopiť, čo sa vlastne stalo a prečo. Niektorí dokonca chcú, aby ich výpoveď bola akýmsi upozornením do budúcnosti, poukazovaním na to, aké kroky podnikáť a čoho sa vyvarovať.

2.2 *Správa o jednom únose (Noticia de un secuestro)*

Medzi týchto autorov patrí aj García Márquez. Jeho román *Správa o jednom únose* apeluje z pohľadu elity na občiansku mobilizáciu. V texte nájdeme okrem ľúbostného príbehu aj výzvu spoločnosti, aby vynaložila politické kroky v boji proti násiliu. V knihe sa preto vyskytujú aj melodramatické prvky, ktoré slúžia na vyličenie násilia spojeného s únosom.

Na druhej strane, dielo nechce iba podať správu o strachu v Kolumbii, chce zároveň vyzvať k mieru všetkých jej obyvateľov: ako nevinných, tak aj vinných.²⁰

Dokazuje nám to aj samotný autor, ktorý v poslednom odseku *Pod'akování* nepriamo vyzýva:

Všetkým protagonistom a spolupracovníkom patrí moja nekonečná vďaka, že sa zaslúžili o to, aby neupadla do zabudnutia táto neľudská dráma, ktorá je, žiaľ, iba epizódou v biblickom holokauste, ktorý sužuje Kolumbiu už dobrých dvadsať rokov. Im všetkým venujem túto drámu

¹⁸ Cf. Oscar Collazos. In: JITRIK, Noé. *Actual narrativa latinoamericana*. La Habana: Casa de las Américas, [1970]. Conferencias y seminarios, str. 125.

¹⁹ Tamtiež, str. 115.

²⁰ Cf. SEGURA, Camila. *Violencia y melodrama en la novela colombiana contemporánea. América Latina Hoy*. Salamanca, 2007, str. 63-64.

a popri nich aj všetkým Kolumbijčanom – nevinným i vinným – a vedie ma pritom nádej, že sa už nikdy neodohrajú udalosti zobrazené v tejto knihe.²¹

Keďže príbeh, ktorý je v knihe popísaný sa bohužiaľ naozaj odohral, nie je to fikcia, neostáva nám iné ako to prijať a dúfať, rovnako ako autor, v lepšiu budúcnosť.

2.2.1 O čom príbeh je, ako vznikol a čo znamená pre autora?

Hoci to z názvu knihy úplne nevyplýva, dielo nám popisuje zážitky desiatich obetí, ktoré boli v roku 1990 unesené a držané v zajatí niekoľko mesiacov. Ich únos mala na svedomí skupina *narkoobchodníkov*, ktorá patrila pod Medellínsky kartel (pracovali v podstate pre Pabla Escobara) a nazývala sa *Extraditables, Vydatel'ni*,

Prečo sa teda kniha týka desiatich únosov, aj keď podľa názvu sa má jednať iba o jeden?

Príbeh mal byť pôvodne o únose političky a novinárky, Marujy Pachónovej, a o únose jej švagrinej, Beatriz Villamizarovej, ktorá v tom čase bola s ňou. Počas procesu tvorby si však García Márquez uvedomil, že v rovnakom čase došlo aj k ďalším ôsmim únosom, ktoré úzko súviseli s týmto, boli s ním priam prepojené a nebolo možné ich z príbehu vylúčiť. Išlo v podstate o jeden dobre premyslený, spoločný únos. Medzi ďalšími unesenými bola Marina Montoyová, sestra generálneho tajomníka prezidentského úradu počas vlády Virgía Barca, ktorá zmizla dokonca ešte dva mesiace pred Marujou a Beatriz; Diana Turbayová, šéfredaktorka spravodajstva v televízii *Criptón* a bogotského časopisu *Hoy x Hoy* a zároveň dcéra bývalého prezidenta Kolumbie, Julia César Turbaya; Dianin tým: redaktorka spravodajstva Azucena Liévanová; redaktor Juan Vitta; kameramani Richard Becerra a Orlando Acevedo a nemecký novinár Hero Buss. Medzi unesenými bol tiež Francisco Santos, šéfredaktor denníka *EL TIEMPO*.

Ako si môžeme všimnúť, medzi unesenými figurujú hlavne novinári alebo „dôležité osobnosti“ krajiny; osoby, ktoré majú v krajine hlas. Únoscovia týmto výberom obetí chceli prilákať pozornosť vlády a donútiť ju, aby bola proti prijatiu „Zákona o vydaní zločincov“ do rúk Spojených štátov amerických.

Ako spomína aj Luis C. Cano: „dielo dáva dôraz na myšlienku, že únosy sa neuskutočnili kvôli pokusu o cenzúru, boli naopak zapríčinené hodnotou novinárov, ktorí mali figurovať ako predmet výmeny.“²²

²¹ GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Správa o jednom únose*. Prel. Vladimír Oleríny. Bratislava, 2005, str. 4.

²² C. CANO, Luis. Noticia de un secuestro de Gabriel García Márquez: entre el cuento popular y el reportaje. *Revista Iberoamericana*. Tennessee, 2004, str. 428. “la obra canaliza su insistencia en la idea de que los secuestros no fueron resultado de un intento de censura, sino motivados por el valor de los periodistas como objeto de cambio.”

Tragické okolnosti svojho únosu vyrozprávali samotné obeť, preto je aj príbeh podaný z pohľadu unesených a ich rodinných príslušníkov. Kniha má z tohto dôvodu, z plánovaných rozoberaných diel v tejto práci, najbližšie ku tragédii, čo je ďalší dôvod, prečo sme začali práve jej rozborom.

Za zmienku stojí aj fakt, že García Márquez nezvykne rozprávať priamo o násilí, o období, kedy prebieha. Skôr popisuje medzi obdobia pokoja. Myšlienku ďalej rozvíja Mario Benedetti:

García Márquez sa však takmer nikdy nezaobrá násilím ako takým.

[...]

Naopak, García Márquez skôr pojednáva o období prímeria; takmer všetky jeho romány sa odohrávajú v období prímeria, medzi násilím a násilím. Avšak v období pokoja, kde sa rodí a kde vzniká násilie. Namiesto toho, aby sa v románoch objavila strhujúca stránka násilia, sa objavujú počiatky násilia. Myslím si, že vďaka tomu u Garcíu Márqueza môžeme pozorovať, oveľa viac ako u ktoréhokoľvek iného kolumbijského spisovateľa, a možno dokonca aj latinskoamerického, tieto korene násilia. Pretože násilie sa rodí vždy v období prímeria, pripravuje sa naň v tom prekliatom období mieru, ktoré existuje takmer vo všetkých latinskoamerických krajinách.²³

Tentokrát sa však literárny velikán rozhodol rozprávať o násilí ako takom. Prečo je to tak? Okrem vyššie spomínaného dôvodu, že chce kniha apelovať na obyvateľov krajiny, poukázať na negatívne skutočnosti, ktoré sa v minulosti odohrali a zároveň vyzvať národ, aby sa už neopakovali, ďalším z dôvodov, prečo sa rozhodol Gabo túto knihu napísať je, že ho o to požiadala protagonistka a jej manžel. Objasňuje nám to v PodĎakovaniach na začiatku knihy: „Maruja Pachónová a jej manžel Alberto Villamizar mi v októbri 1993 navrhli, aby som napísal knihu o jej skúsenostiach počas jej šesťmesačného únosu a o nemalom úsilí, ktoré vynaložil on, kým sa mu ju podarilo vyslobodiť.“²⁴

²³ Mario Benedetti. In: JITRIK, Noé. *Actual narrativa latinoamericana*. La Habana, 1970, str. 134-135.

„Pues sin embargo García Márquez casi nunca toma la violencia como violencia en sí.

[...]

En cambio García Márquez más bien toma las treguas; casi todas las novelas de García Márquez suceden, transcurren en las treguas entre violencia y violencia. Pero es en esas treguas donde se gesta, donde se incuba la violencia. Y entonces en vez de aparecer en esas novelas el lado espectacular de la violencia, aparecen las raíces de la violencia. Por eso creo que en García Márquez se pueden detectar más que en ningún otro novelista colombiano, y quizá que en ningún otro novelista latinoamericano, esas raíces de violencia. Porque la violencia siempre se gesta en las treguas, se gesta en esa paz condenada que hay en casi todos los países latinoamericanos.“

²⁴ GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Správa o jednom únose*. Prel. Vladimír Oleríny. Bratislava, 2005, str. 3.

Impulz teda prišiel od samotných účastníkov tragédie. Prečo sa rozhodli vyrozprávať príbeh, nechceli na všetko radšej zabudnúť? Počas diskusie, vysielanej televíziou Medellín, Maruja Pachónová okrem iného objasnila aj túto otázku. Povedala, že jej bolo ťažké zdieľať tento príbeh s ostatnými. Gaba poznala od malička, takže vedela, že na túto prácu neexistuje nikto lepší. Chcela o skúsenosti porozprávať aj z toho dôvodu, že sa nejedná iba o ich osobnú rodinnú tragédiu, ale je to téma, ktorá zasahuje celú Kolumbiu, je súčasťou politiky a histórie krajiny. Poznamenala, že hoci to nebolo jednoduché, vyrozprávaním príbehu sa mohla posunúť ďalej, bola schopná otočiť stránku a po dokončení knihy sa už k téme viac nevracala.²⁵

Existuje aj ďalší dôvod, prečo autor túto knihu napísal. Počas rozhovoru nám ho objasňuje María Jimena a Luzángela Arteaga, ktoré s ním spolupracovali. María Jimena tvrdila, že Gaba fascinovalo štúdium moci a preto chcel vytvoriť dielo o obrovskej moci v krajine, ktorú si môže uzurpovať jediná osoba. Tvrdil, že mu takéto dielo o skutočnej moci v Kolumbii chýba. Rozhodne to nemala byť pocta Escobarovi, či jeho chválenie ako naznačili niektoré kritiky. Chcel len napísať dielo o moci, ktorú bohužiaľ v tomto období predstavoval práve on, aj keď bol aký bol. Luzángela dodala, že ho Gabo neobdivoval, že chcel len povedať pravdu.²⁶

Ako poznamenala María Jimena, kniha znamenala pre Gaba návrat do rodnej vlasti. Po tom, čo zabilí Guillerma Cana sa Gabo do krajiny nechcel vrátiť. Táto kniha je jeho nostalgiou, predstavuje jeho návrat do Kolumbie, pretože si uvedomuje, že všetko nás ovplyvňuje a mení. Aj napriek tomu, že Gabo tieto popisované udalosti osobne nezažil, dá sa povedať, že kvôli jeho obrovskému zaničeniu a láske ku krajine, je to takmer ako by ich sám zažíval.²⁷ Ako keby to bol autobiografický román.

2.2.2 Nefiktívny román (*Novela de no ficción*)

Čo sa však žánru knihy týka, jedná sa o tzv. nefiktívny román, spájaný aj s pojmom román svedectva (*novela testimonial*). Dalo by sa povedať, že v ňom dochádza k stretu žurnalistických aj novelistických charakteristík. Romina Laura García vo svojom článku tento žáner definuje takto:

²⁵ Cf. FNPI. *Detrás de Noticia de un secuestro*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pMwGCgSvZKA>

²⁶ Tamtiež.

²⁷ Tamtiež.

Nefikcia je široký pojem, ktorý sa používa na označenie reflexívnych žánrov, ktoré odkazujú nejakým spôsobom na reálne udalosti, tak ako eseje, cestopisy, memoáre, biografie a autobiografie, rovnako aj historiografická poviedka a rozličné žurnalistické žánre.²⁸

Ako už vieme, príbeh tohto románu je založený na skutočných udalostiach. Nie je však iba sumárom a vymenovaním informácií, čo je typické pre žurnalistický žáner. Od začiatku kniha priťahuje pozornosť publika práve vďaka jej rozprávačskému charakteru, ktorý je jednoduchý a pre čitateľa tým pádom príťažlivý. Taktiež si môžeme všimnúť boj medzi dobrom a zlom. Tieto vlastnosti, ktoré robia čítanie záživným, sú typické pre poviedku či rozprávku. Bližšie sa k danej problematike vyjadruje Luis C. Cano:

Ludová poviedka západnej folklórnej tradície (hlavne európskej) je skrytou štruktúrou diela, ktorá ho podopiera a prináša do reportáže rozprávačský štýl. Od začiatku knihy sa ocitáme na ceste hľadania, ktorú podniká hrdina (Villamizar), aby zachránil hrdinku (Maruja) z pazúrov príšery (*narkoobchodníkov*), pričom je celý príbeh situovaný v tradičnom koncepte boja medzi dobrom (spravodlivosťou) a zlom (organizovaným zločinom). Badateľné sú aj ďalšie črty typické pre ľudovú poviedku ako osamotený boj či stretnutie so šľachetnými pomocníkmi, ktorí mu umožňujú dospieť k úspešnému koncu.²⁹

O poňatí príbehu, ako zápasu dobra a zla, hovorí aj Camila Segura:

Obchod s drogami a s ním súvisiaca kultúra sa stali najvýznamnejšími úplatkáorskými elementami deštruktívneho násillia v Kolumbii. Pomocou dvoch vzorných postáv (Alberto a Maruja), rovnako ako aj pomocou „ničomníkov“ (Pablo Escobar a vražední únoscovia, ktorí tiež dávajú ponaučenie pomocou negatívnych príkladov), sa *Správa o jednom únose* snaží vypudiť z čitateľov nezáujem a dávať morálne ponaučenia. Obchod s drogami reprezentuje zlo, zatiaľ čo obyvatelia, ktorí sa uchylujú k zákonu (a k vzdelaniu), ako napríklad Maruja a ďalší novinári, reprezentujú dobro. Týmto spôsobom je násilný svet *Správy o jednom únose* morálne

²⁸ GARCÍA, Romina Laura. *"Novela de no-ficción": polémica en torno a un concepto contradictorio*. Curitiba, 1999, str. 41. „No-ficción es un concepto amplio que se usa para designar a aquellos géneros discursivos que hacen referencia, de un modo u otro, a hechos de lo real, como el ensayo, las crónicas de viaje, las memorias, la biografía y la autobiografía, así como también el relato historiográfico y los diferentes géneros periodísticos.“

²⁹ C. CANO, Luis. Noticia de un secuestro de Gabriel García Márquez: entre el cuento popular y el reportaje. *Revista Iberoamericana*. Tennessee, 2004, str. 419-420. „El relato popular de la tradición folclórica occidental (específicamente la europea) es la estructura subyacente de la obra, que la sostiene estructuralmente y que le aporta el tono narrativo al reportaje. Una vez comenzada la lectura nos hallamos frente a una búsqueda emprendida por un héroe (Villamizar) para rescatar a la heroína (Maruja) de las garras de un monstruo (narcotraficantes), todo ello situado en el contexto de la tradicional lucha entre el bien (la justicia) y el mal (crimen organizado). Se presentan también otras características del relato folclórico como la soledad de la lucha y el encuentro de ayudantes generosos que posibilitan un final exitoso.“

rozdelený na dve, jasne vymedziteľné oblasti: zákon a unesené obete na jednej strane a únoscovia a nezákonnosť na strane druhej.³⁰

Prečo sa autor rozhodol pre podanie príbehu týmto umeleckým spôsobom? Luis C. Cano rozvíja svoju myšlienku:

Je zjavné, že zvoliť si za základ rozprávania v *Správe o jednom únose* ľudovú poviedku vychádza zo základnej potreby uchýliť sa k rozprávačskej podstate, ktorá bude slúžiť na prezentovanie výsledkov žurnalistického bádania. Okrem tohto dôvodu, umelecké rozhodnutie, ktoré García Márquez učinil, predstavuje základ podrobnej analýzy vzťahov medzi literatúrou a žurnalistikou, ktorá rozpitváva organizačné prvky oboch diskurzov, ich vzájomný vplyv, ktorý uplatňujú v diele a ešte dôležitejšie, spoločenskú zodpovednosť, ktorú oba žánre konfrontujú.³¹

O fiktívnom charaktere knihy a Márquezovom rozhodnutí uplatniť tento štýl vo svojej knihe hovorí aj Susan Carvalho. Tvrdí, že text je podobný fiktívnej próze, vďaka čomu bude čitateľ rýchlo pohltý príbehom ako z románu, nie ako z dokumentu, pokiaľ sa tam nevyskytne špecifická pripomienka, ktorá by k nemu odkazovala. García Márquez však opakovane upozorňuje, že by takáto pripomienka nemala narúšať plynutie príbehu. Iba prológy pevne ukotvujú dielo ako nefiktívne.³²

Čo sa týka vnútornej štruktúry diela, pôvodný Márquezov zámer bol, ako podotýka aj C. Cano, že to, čo prebieha v zajatí, príbeh unesených obetí, sa bude odohrávať v nepárnych kapitolách, zatiaľ čo v párnych, bude prebiehať všetko, čo sa deje vonku. Týmto rozdelením chcel

³⁰ SEGURA, Camila. Violencia y melodrama en la novela colombiana contemporánea. *América Latina Hoy*. Salamanca, 2007, str. 64. „El narcotráfico y la cultura alemana a éste se han convertido en uno de los elementos corruptores más significativos de la violencia destructiva de Colombia. A través de sus dos personajes modelos (Alberto y Maruja) como de sus «villanos» (los sicarios secuestradores y Pablo Escobar, quienes también dan lecciones a través de ejemplos negativos), *Noticia de un secuestro* pretende sacudir la apatía de sus lectores y dar lecciones de moralidad. El narcotráfico representa el mal mientras que los ciudadanos que se acogen a la ley (y a la educación), como Maruja y los otros periodistas, representan el bien. De este modo, el mundo violento de *Noticia de un secuestro* se encuentra moralmente dividido en esferas claramente identificables: la ley y los secuestrados por una parte; y, por otra, los secuestradores y la ilegalidad.“

³¹ C. CANO, Luis. *Noticia de un secuestro de Gabriel García Márquez: entre el cuento popular y el reportaje*. *Revista Iberoamericana*. Tennessee, 2004, str. 420. “Parece evidente que la elección del relato folclórico como base de la narración en *Noticia de un secuestro* trasciende la necesidad primaria de recurrir a un andamiaje narrativo para presentar los resultados de una investigación periodística. Más allá de esta motivación, la decisión artística de García Márquez constituye un minucioso análisis de las relaciones entre la literatura y el periodismo, el cual disecciona los principios organizativos de ambos discursos, la influencia recíproca que ejercen al interior de la obra y, más importante aún, la responsabilidad social que los dos géneros confrontan.“

³² Cf. CARVALHO, Susan. *García Márquez Transcribes: The Genre of the Nonfiction Novel (Relato de un naufragio, La aventura de Miguel Littín, Noticia de un secuestro)*. *Revista de Estudios Hispánicos*. Kentucky, 2001, str. 452.

dosiahnuť, aby usporiadanie textového materiálu predstavovalo interpretačný model, ktorý by presahoval bezprostrednosť udalostí a premenil by sa na úvahu o etike, fikcii a žurnalistike.³³

Aké žurnalistické rysy sú badateľné v knihe?

Už samotný názov nám naznačuje, že sa nebude jednať o dielo založené na fikcii. Slovo „správa“ zamýšľa evokovať istý súhrn udalostí. C. Cano taktiež poznamenáva, že prítomnosť žurnalistického žánru je v rozprávaní dosť výrazná. Je jeho hlavnou zložkou. Text sa od začiatku javí ako „správa“. Vyskytuje sa tam totiž mnoho prvkov, ktoré k žurnalistickému štýlu odkazujú. Napríklad už len fakt, že deväť z desiatich unesených majú spojitosť s médiami, alebo to, že sú v texte zahrnuté presné dátumy, mená a informácie, ktorých pravdivosť si autor a jeho spolupracovníci starostlivo overovali. Dokonca si môžeme všimnúť aj isté formálne rysy, ktoré majú charakter správy. Patríli by medzi nich napríklad: ukrývanie rozprávačovho „ja“, či dôležitosť zdrojov, ktoré dokazujú pravdivosť textu. Tiež je zrejmy dôraz, aký sa kladie na detaily a podrobnosti okolností a výskyt množstva prídavných mien, ktoré dávajú textu apokalyptický charakter.³⁴

O žurnalistických prvkoch, ktoré sa v diele vyskytujú, píše vo svojej práci aj Susan Carvalho. Tvrdí, že *Správa o jednom únose* sa spracovaním rozhovorov so svedkami a obeťami udalostí približuje konvenciám nefiktívneho románu a viac sa spája so žurnalistickými tradíciami než s tradíciami fikcie. Skrytý rozprávač popisuje únosy na základe informácií získaných zo spomínaných rozhovorov, no taktiež vďaka neúnavnému historickému bádaniu. Keďže príbeh reprodukuje myšlienky a rozhovory viacerých postáv, pohybuje sa v čase a priestore a pokúša sa zrekonštruovať dianie, nadobúda sa dojmu, že je vševediaci.³⁵

Náročnosť overovania faktov a dôležitosť detailov pre knihu komentoval v rozhovore aj García Márquez. Reportér sa ho opýtal, či si detaily nemohol vymyslieť. Spisovateľ mu odpovedal:

Mohol. Ale výzvou bolo hrať čisto. Chcel som napísať reportáž a akceptovať pri tom všetky jej pravidlá, do ktorých výmysel nezapadá. Dnes mám radosť: v knihe nie je jediný vymyslený riadok, ani jediný údaj, ktorý by nebol overený tak ako je v ľudských silách možné. Avšak, som

³³ Cf. C. CANO, Luis. Noticia de un secuestro de Gabriel García Márquez: entre el cuento popular y el reportaje. *Revista Iberoamericana*. Tennessee, 2004, str. 420-421.

³⁴ Tamtiež, str. 421-422.

³⁵ Cf. CARVALHO, Susan. García Márquez Transcribes: The Genre of the Nonfiction Novel (Relato de un naufragio, La aventura de Miguel Littín, Noticia de un secuestro). *Revista de Estudios Hispánicos*. Kentucky, 2001, str. 448-450.

si istý, že bude ťažké tomu uveriť, pretože sa kniha zdá byť väčším románom ako ktorékoľvek z mojich ostatných diel.³⁶

Juan Cruz v rozhovore pre televíziu Medellín tiež poznamenal, že detaily sú „občianskym nárokom spravodajstva ako profesie, ktorá sa snaží povedať ľuďom, čo sa stalo. Detaily sú dôležité nie iba na pochopenie atmosféry a udalostí, ale tiež na to, aby ľudia videli kontext, v ktorom sa veci odohrávali.“³⁷

Knihy tiež naznačuje a chce ukázať dôležitosť informačných masmédií. C. Cano dodáva, že okrem faktu, že je vďaka nim obyvateľstvo informované, sú zároveň jediným spojením, ktoré majú unesení s vonkajším svetom. Ako vraví „je to okno, ktoré im prináša okrem nových informácií a zábavy aj nádej.“³⁸

Môžeme si to všimnúť napríklad na nasledujúcej pasáži v knihe, kde sa popisuje časť dňa, ktorý Maruja prežila v zajatí:

Televízor zapínali ráno o deviatej, aby si pozreli vzdelávacie programy, potom telenovely a dva-tri ďalšie programy až po poludňajšie správy. Najväčšia sledovanosť programov bola však od štvrtej popoludní do jedenástej v noci. Televízor bol stále zapnutý ako v detských spálňach, ale nik sa naň nedíval. Zato však správy sledovali rukojemníčky do najmenších podrobností, lebo sa snažili zachytiť zašifrované odkazy od príbuzných. Pravdaže, nikdy sa nedozvedeli, koľké odkazy ušli ich pozornosti alebo koľko bežných slov pokladali omylom za posolstvá nádeje.

Alberto Villamizar vystúpil počas prvých dní v rozličných televíznych programoch až osemkrát, lebo bol presvedčený, že unesené ženy aspoň raz počujú jeho hlas. A navyše všetky Marujine deti pôsobili v masmédiách. Niektoré z nich vystupovali v televíznych

³⁶ Noticia de un secuestro, Gabriel García Márquez. *Mundolatino.org* [online]. Colombia: Cambio 16, 1996, 1998 [cit. 2019-02-27]. Disponible en: <https://www.mundolatino.org/noticia-de-un-secuestro-gabriel-garcia-marquez/> „De poder, se podía. Pero el reto era jugar limpio. Lo que yo quería era escribir un reportaje con todas sus leyes, y en ellas no cabe la invención. Hoy me alegro: el libro no tiene una línea imaginaria ni un dato que no esté comprobado hasta donde es humanamente posible. Sin embargo, estoy seguro de que costará trabajo crearlo, porque parece más novela que cualquiera de mis novelas. Creo que ese es su mayor mérito.”

³⁷ FNPI. *Detrás de Noticia de un secuestro*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pMwGCgSvZKA> „una reivindicación civil del periodismo como oficio que trata de contar a la gente que ha pasado, los detalles no son solo importantes para explicar la atmósfera, los acontecimientos, sino también para que el público vea el contexto en que sucedieron las cosas.”

³⁸ C. CANO, Luis. Noticia de un secuestro de Gabriel García Márquez: entre el cuento popular y el reportaje. *Revista Iberoamericana*. Tennessee, 2004, str. 427. “una especie de ventana que les aporta, además de información y entretenimiento, esperanzas.”

programoch v presných termínoch a využili to na komunikáciu, ktorú síce pokladali za jednostrannú a možno aj zbytočnú, ale napriek tomu tieto možnosti využívali.³⁹

Kombinácia románu a reportáže sa zdá byť ideálnym spôsobom ako učiniť skutočnosť vierohodnou, čo je podľa Garcíu Márqueza hlavnou úlohou latinskoamerického spisovateľa. Na tento fakt upozorňuje aj Susan Carvalho a tiež vraví, že je pre tohto spisovateľa, ktorý bol aj novinárom, reportáž veľmi prítlačivým žánrom, vhodným hlavne pre diela, ktoré nesú aj politickú správu.⁴⁰

Hoci sa príbeh týka násilnej histórie Kolumbie, je zaujímavé, že mal väčší úspech v zahraničí. Potvrdila to aj Maruja, keď v rozhovore pre televíziu Medellín spomenula, že sa jej na knihu pýtali viac, keď bola v zahraničí (v Buenos Aires, v Paríži) ako keď bola v Kolumbii, kde dielo nemalo až taký ohlas.

María Jimena doplnila, že možnou príčinou, prečo kniha nadobudla väčší úspech v zahraničí mohlo byť aj to, že ľudia sa na knihu pozerali ako na fiktívny román. Hoci ním nie je. Popisované zážitky si skutočne prežili reálne osoby. Kolumbijčanov stálo viac námahy čeliť vlastným dejinám, všetci boli hlboko zasiahnutí tým, čo sa dialo. Gabovi sa podarilo vytiahnuť tento príbeh na povrch, aby si dnes aj mladí ľudia vedeli predstaviť, čo sa odohrávalo v tých časoch.⁴¹ Aby sa na to nezabudlo. Keďže ako sme poznamenali, Kolumbijčania majú sklón k zabudnutiu.

Konceptom zabudnutia sa zaoberá okrem iného aj Héctor Abad Faciolince, ktorého si predstavíme v nasledujúcej kapitole.

³⁹ GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Správa o jednom únose*. Prel. Vladimír Oleríny. Bratislava, 2005, str. 49-50.

⁴⁰ Cf. CARVALHO, Susan. García Márquez Transcribes: The Genre of the Nonfiction Novel (Relato de un naufrago, La aventura de Miguel Littín, Noticia de un secuestro). *Revista de Estudios Hispánicos*. Kentucky, 2001, str. 455.

⁴¹ Cf. FNPI. *Detrás de Noticia de un secuestro*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pMwGCgSvZKA>

3 Héctor Abad Faciolince

Tento súčasný kolumbijský spisovateľ, prekladateľ a žurnalista sa narodil v Medellíne, v Kolumbii, roku 1958. Študoval okrem iného filozofiu a medicínu, tieto obory však nedokončil. Po tom, čo v Talianskom Turíne promoval z literatúry, sa vrátil v roku 1987 do rodnej vlasti. V tom istom roku však jeho otca zavraždili a on sám kvôli vyhrážkam musel znova opustiť krajinu. Útočisko našiel zasa v Taliansku, kde pôsobil ako lektor španielskeho jazyka. Po návrate do Kolumbie pracoval ako prekladateľ z taliančiny a začal písať svoje prvé romány.⁴² Taktiež tvoril stĺpčeky pre rôzne časopisy (napr. *Semana*, *El Malpensante*) a noviny (*El Espectador*, *El Colombiano*), či publikoval akademické eseje. Radí sa ku spisovateľom, ktorí sú označovaní za „*generación mutante*“ (generácia mutant), ku ktorým patrí napríklad aj Julio César Londoño, Santiago Gamboa, či Jorge Franco Ramos. Títo autori sa vyznačujú mytologizáciou všeobecných tém, zaoberajú sa minulosťou, hybridizáciou ľudovej a mestskej kultúry, ideologickým skepticizmom a kritickou iróniou. Okrem iného táto generácia skúma aj vzťah literatúry a človeka s virtuálnymi technológiami.⁴³ Autor za svoje tituly získal viacero ocenení: v Španielskom Madride cenu *Premio Casa de América* za inovatívnu beletriu (za jeho experimentálny román *Basura*, 2000); v Číne ocenenie *Najlepší zahraničný román roku* (za dielo *Angosta*, 2004) a taktiež vyhral dvakrát *Národnú cenu žurnalistiky Simón Bolívar* (1998 a 2005). Autor momentálne žije v Kolumbii a jeho knihy sa prekladajú do viacerých jazykov.⁴⁴

3.1 *Sme budúce zabudnutie (El olvido que seremos)*

Jedného augustového dňa v roku 1987 bol Héctor Abad Gómez, významný doktor a aktivista bojujúci za ľudské práva, v Medellíne zavraždený paramilitárnou skupinou. *Sme budúce zabudnutie* je akýmsi autobiografickým románom, ktorý napísal jeho vlastný syn. Je to emotívny príbeh o rodine, ktorý zároveň odráža hrôzostrašné časy násilia, vyhrážok a útokov, ktoré ľudia zažívali za posledných päťdesiat rokov v Kolumbii takmer na dennom poriadku.

⁴² Cf. ABAD FACIOLINCE, Héctor. *El olvido que seremos*. Bogotá, 2008 (obálka).

⁴³ Cf. Héctor Abad Faciolince. [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://www.escriitores.org/biografias/10622-abad-faciolince-hector>

⁴⁴ Cf. Héctor Abad Faciolince: Colombia. *Premio y festival Gabriel García Márquez de periodismo* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://premioggm.org/premio-gabo/consejo-rector/hector-abad-faciolince/>

Dielo nám tiež ponúka pohľad na rodinné tradície a život v krajine detskými očami, či na nehynúcu lásku syna k otcovi.

Tento autobiografický román vyšiel v roku 2006 a bol preložený do viacerých jazykov. V Lisabone získal cenu *Criacao Literária Casa da America Latina* a cenu *WOLA-Duke za ľudské práva* vo Washingtone.⁴⁵

3.1.1 O vzniku knihy a spisovateľovej rodine

Vražda Héctorovho otca delí jeho život na dve časti: na obdobie pred touto udalosťou a na obdobie po nej. Život už nikdy nebude rovnaký, ani preňho, ani pre Kolumbiu. Ako som už spomínala, vyhrážky smrťou jeho otca neskončili, v nebezpečí bol aj on sám, a to do takej miery, že po otcovej smrti musel na pár rokov opustiť Kolumbiu. Nasledujúce informácie pochádzajú z jeho návštevy v rádiu *Nederland*, kde mal prednášku, v rámci ktorej aj zodpovedal na moderátorove otázky a otázky publika.

Héctor na začiatku diskusie vysvetľuje, prečo sa rozhodol napísať takúto knihu. Tvrdí, že nie je natoľko egocentrický, aby si myslel, že jeho vlastný život je nejakým obzvlášť dôležitým. Nikdy vraj neplánoval napísať autobiografiu. Písal skôr veselé romány a eseje, ale už je tomu asi päť rokov, čo si uvedomil, že sa v jeho minulosti stali veci, ktoré ako spisovateľ nemôže ignorovať. Aj keď chce človek viesť bezstarostný život, môže sa mu stať, že jedného dňa ho pocit povinnosti prinúti urobiť niečo iné. Všimol si, že nikto z okolia nedokázal povedať príbeh o jeho otcovi. Už bol takmer zabudnutý, iba pár jeho bývalých študentov si naňho pamätalo. Uvedomil si, že musí byť vyrozprávaná aj ďalšia verzia udalostí, tá jeho. Do módy prišla v tom čase literatúra o nájomných vrahoch, o chlapcoch, na ktorých sa nahliadalo takmer s ľútosťou. Počiny vrahov ospravedlňovali a zdôvodňovali ich ťažkými životnými podmienkami. Pre neho však bolo priam nemožné s nimi súcitiť.

Pôvodne chcel napísať príbeh, kde by pozmenil niektoré údaje a mená, ale s výsledkom nebol nikdy spokojný. Vždy z toho vznikol, podľa autorových slov, sentimentálny, gýčovitý príbeh. Literárne založení rodičia zvyknú byť prísny, ale jeho prípad bol opačný. Otec bol veľmi láskavý a chápací. Keďže mal Héctor päť sestier, jeho vzťah s otcom bol o to bližší, a preto sa mu aj ťažko rozprával tento príbeh. Zmietali ním pocity a on nevedel, ako ich kontrolovať. Ako to urobiť, aby z príbehu nevznikol trápny román? Písať o záporných postavách je vždy jednoduchšie. Na zle je niečo príťažlivé, ale tí dobrí sú nudní, sú istým spôsobom hlúpi. Jedna

⁴⁵ Cf. El olvido que seremos. *Megustaleer* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://www.megustaleer.com/libros/el-olvido-que-seremos/MES-082805>

talianska spisovateľka mu však poradila ako to vyriešiť. Opisovala správanie členov svojej rodiny úplne priamočiarym štýlom. Aj on sa rozhodol takto postupovať. Porozprávať príbeh jednoducho, z pohľadu rozmaznávaného chlapca, akým bol, z pohľadu syna, ktorý nadovšetko miluje svojho otca. Povedať to na rovinu a bez hanby.⁴⁶ V knihe svoju lásku k otcovi popisuje takto:

K otcovi som cítil lásku, ktorú som znova zažil až pri narodení mojich detí. Priznal som si to, keď sa narodili, pretože je to rovnako intenzívna láska, aj keď odlišná a istým spôsobom opačná. Mal som pocit, že keď som s ockom, nič sa mi nemôže stať. A cítim, že mojím deťom sa nemôže stať nič, ak sú so mnou. Inak povedané, viem, že by som sa radšej nechal zabiť, bez najmenšieho zaváhania, aby som ochránil deti. A viem tiež, že otec by sa nechal bez zaváhania zabiť, aby ochránil mňa. Najneznesiteľnejšou predstavou môjho detstva bolo, že by otecko mohol zomrieť, a preto som sa rozhodol, že ak sa tak stane, ja sa hodím do rieky Medellín. Tiež viem, že niečo by bolo oveľa horšie ako moja smrť: smrť môjho dieťaťa. Všetko je to základný, starodávny pud, ktorý vnímame hlboko v našom vedomí, na mieste, ktoré predchádza mysleniu. Je to niečo, nad čím človek nepremýšľa, čo je jednoducho tak, bez zľahčovania, keďže človek to nevie vďaka rozumu, ale vďaka vnútornostiam.

Otea som miloval zvieracou láskou. Mal som rád jeho vôňu, rovnako ako spomienku na jeho vôňu na posteli, keď odišiel na služobnú cestu, a ja som prosil sestry a mamu, aby nenehali jeho plachtu ani obliečku na vankúš. Mal som rád jeho hlas, jeho ruky, čistotu jeho šiat a precíznu čistotu jeho tela. Keď som mával občas v noci strach, vzal ma k sebe do postele a vždy mi vedľa seba urobil miesto, aby som sa tam mohol uložiť. Nikdy nepovedal nie. Mamka s tým nesúhlasila, hovorila, že ma rozmaznáva, ale ocko si ľahol na úplný okraj matraca a dovolil mi ostať. K ockovi som cítil to, čo moji kamaráti cítili k ich mame.⁴⁷

⁴⁶ Cf. INFORMARN. *Héctor Abad: el olvido que seremos en el recuerdo que somos*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zNhUmmwk7jo>

⁴⁷ ABAD FACIOLINCE, Héctor. *El olvido que seremos*. Bogotá, 2008, str. 11-12. „Yo quería a mi papá con un amor que nunca volví a sentir hasta que nacieron mis hijos. Cuando los tuve a ellos lo reconocí, porque es un amor igual en intensidad, aunque distinto, y en cierto sentido opuesto. Yo sentía que a mí nada me podía pasar si estaba con mi papá. Y siento que a mis hijos no les puede pasar nada si están conmigo. Es decir, yo sé que antes me haría matar, sin dudarle un instante, por defender a mis hijos. Y sé que mi papá se habría hecho matar sin dudarle un instante para defenderme a mí. La idea más insostenible de mi infancia era imaginar que mi papá se pudiera morir, y por eso había resuelto tirarme al río Medellín si él llegaba a morirse. Y también sé que hay algo que sería mucho peor que mi muerte: la muerte de un hijo mío. Todo eso es una cosa muy primitiva, ancestral, que se siente en el fondo de la conciencia, en un sitio anterior al pensamiento. Es algo que no se piensa, sino que sencillamente es así, sin atenuantes, pues uno no lo sabe con la cabeza sino con las tripas.

Yo amaba a mi papá con un amor animal. Me gustaba su olor, y también el recuerdo de su olor, sobre la cama, cuando se iba de viaje, y yo les rogaba a las muchachas y a mi mamá que no cambiaran las sábanas ni la funda de la almohada. Me gustaba su voz, me gustaban sus manos, la pulcritud de su ropa y la meticulosa limpieza de su cuerpo. Cuando me daba miedo, por la noche, me pasaba para su cama y siempre me abría un campo a su lado para que yo me acostara. Nunca dijo que no. Mi mamá protestaba, decía que me estaba malcriando, pero mi papá se corría hasta el borde del colchón y me dejaba quedar. Yo sentía por mi papá lo mismo que mis amigos decían que sentían por la mamá.“

Keď už mal postup ujasnený, začal tvoriť. Chcel popísať, ako otec zasvätil svoj život boju za spravodlivosť a úprimnosť. Veľa autorov píše o Escobarovom živote, o paramilitárnych skupinách. O týchto prípadoch sa vie mnoho. O bežných ľuďoch však nie.⁴⁸ Tu by som si dovoľila poukázať na fakt, že sa nám potvrdzuje to, čo sme si povedali na začiatku práce. Autori tejto generácie chcú podať skôr vlastnú, osobnú výpoveď. Povedať príbeh o ľuďoch, ktorí nie sú celosvetovo známy.

Autor ďalej spomína, že on chcel podať príbeh o bežnej rodine zo strednej vrstvy, o doktorovi a zároveň profesorovi a o jeho manželke, ktorá si večne robila starosti, kvôli povolaniu, ktoré vykonával. Chcel podať príbeh o matke, ktorá bola silne veriaca a praktická žena, o otcovi, ktorý nevyznával žiadnu vieru a nebol vôbec prakticky založený, o rozporuplnej rodine, ktorá v sebe spájala dve Kolumbie: jednu konzervatívnu, držiacu sa zastaraných tradícií a druhú liberálnu, osvietenskú, otvorenú novým názorom. Oveľa viac chcel porozprávať o živote tohto dobrého muža ako o konci, ktorý ho postihol.⁴⁹ O rozdielnych povahách rodičov hovorí v knihe nasledovne:

Mamka a ocko boli rozdielni vo svojich presvedčeniach a správani, ale zato sa dopĺňali a v každodennom živote sa správali k sebe veľmi láskyplne. Medzi ich postojmi, povahou a vzdelaním bol tak jasný kontrast, že pre dieťa akým som bol, predstavoval tento radikálny rozdiel medzi mojimi životnými vzormi ten najzložitejší hlavolam na svete. On bol agnostik a ona takmer mystička; on neznášal peniaze a ona chudobu; v nadpozemských otázkach bol materialista a v pozemských bol duševne založený, zatiaľ čo ona nechávala to duchovné pre ďalší život a v pozemskom svete sa hнала za materiálnym majetkom. Tento protikladný postoj ich však od seba nevzdďaloval, ale priťahoval, možnože preto, že každopádne zdieľali spoločné jadro ľudskej morálky, v ktorom sa zhodovali.⁵⁰

⁴⁸ Cf. INFORMARN. *Héctor Abad: el olvido que seremos en el recuerdo que somos*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zNhUmmwk7jo>

⁴⁹ Tamtiež.

⁵⁰ ABAD FACIOLINCE, Héctor. *El olvido que seremos*. Bogotá, 2008, str. 113. "Mi papá y mi mamá eran contradictorios en sus creencias y en sus comportamientos, pero complementarios y de un trato muy amoroso en la vida diaria. Había un contraste tan neto de actitud, de carácter y de formación, entre los dos, que para el niño que yo era esa diferencia radical entre mis modelos de vida resultaba el acertijo más difícil de descifrar. Él era agnóstico y ella casi mística; él odiaba el dinero y ella la pobreza; él era materialista en lo ultraterreno y en lo terreno espiritual, mientras ella dejaba lo espiritual para el más allá y en lo terrenal perseguía los bienes materiales. La contradicción, sin embargo, no parecía alejarlos, sino atraerlos el uno al otro, tal vez porque compartían de todas maneras un núcleo de ética humana en el que estaban identificados."

3.1.2 Príbeh názvu knihy

Autor v rozhovore taktiež objasňuje, že kniha nesie takýto názov, pretože keď 25. augusta 1987 našli blízko budovy Ľudských Práv otca mŕtveho, vo vrecku jeho saka objavil dva papiere: zoznam osôb, ktorým sa vyhrážali smrťou paramilitárne skupiny a krasopisom jeho otca napísanú báseň, podpísanú iniciálkami J.L.B. Hneď si s rodinou povedali, že musí pochádzať od Jorge Luisa Borgesa. Sonet bol o smrti, a keďže ho mal vo vrecku spolu so zoznamom ohrozených osôb, došlo im, že otec veľmi dobre vedel, akému nebezpečenstvu sa vystavoval, no rozhodol sa mu čeliť. Báseň začína slovami: „Sme už svoje budúce zabudnutie...“, čo v Borgesovom prípade vyznieva trochu paradoxne, pretože v inej básni hovorí: „Iba jediná vec neexistuje, zabudnutie...“. Napriek tomu, táto báseň začína práve takto.⁵¹ Celé jej znenie bolo takéto:

Ya somos el olvido que seremos.	Sme už svoje budúce zabudnutie.
El polvo elemental que nos ignora y que fue el rojo Adán y que es ahora todos los hombres, y que no veremos.	Základný prach, ktorý si nás nevšíma a ktorý bol červeným Adamom a teraz je každým mužom, nevidíme ho.
Ya somos en la tumba las dos fechas del principio y el término. La caja, la obscena corrupción y la mortaja, los triunfos de la muerte, y las endechas.	Sme už obaja v hrobke, ako dátum začiatku, tak aj konca. Táto rakva, necudná korupcia a biely rubáš, smrť, ktorá víťazí a žalospevy.
No soy el insensato que se aferra al mágico sonido de su nombre. Pienso con esperanza en aquel hombre	Nie som šialenec, ktorý sa pridŕžiava len kúzelného zvuku svojho mena. Myslím s nádejou na onoho muža
que no sabrá que fui sobre la tierra.	ktorý nebude vedieť že som existoval.

⁵¹ Cf. INFORMARN. *Héctor Abad: el olvido que seremos en el recuerdo que somos*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zNhUmmwk7jo>

Bajo el indiferente azul del cielo,
esta meditación es un consuelo.⁵²

Pod týmto ľahostajným modrým nebom,
je toto rozjímanie mojou útechou.

Héctor poznamenáva, že Borges mal neuveriteľnú pamäť. Možno práve preto napísal dielo *Funes-človek s výbornou pamäťou (Funes el Memorioso)*. Vychádzal zo svojej vlastnej skúsenosti, zo skúsenosti slepca, ktorý už viac nemohol čítať a tak sa snažil zapamätať si všetko, čo kedysi prečítal. Borgesova rodina bola veľmi podobná tej Héctorovej. Bola spojením dvoch rozdielnych svetov. Jeho otec bol neveriaci, babička mu však čítala Bibliu.

Autor hovorí, že túžil napísať túto emotívnu knihu, aby sa na otca nezabudlo, no zároveň bol presvedčený, že zabudnutie je osud, ktorému nikto z nás neujde. Keď kniha vyšla, jeden kritik povedal, že si tento príbeh o pôvode názve knihy vymyslel, a že báseň vôbec nie je Borgesova. Keďže ju Héctor v Borgesových zbierkach naozaj nenašiel, začínal mať pochybnosti. Tento kritik, ktorý bol zároveň básnikom, mu totiž tvrdil, že to on napísal túto báseň, avšak v roku 1993. Ako by teda bolo možné, aby ju jeho otec mal vo vrecku už šesť rokov predtým? Faciolince na základe tejto skutočnosti dal do časopisu *Semana* oznam, aby sa mu ozval ktokoľvek, kto má nejaké informácie o danom sonete. Súčasne popýtal o pomoc expertov na Borgesove diela, univerzitných profesorov a literátov z rôznych krajín. Všetci, ktorí mu odpovedali, ale tvrdili, že táto báseň naozaj nie je od Borgesa. Až sa raz v jeho obľúbenom knihkupectve v Medellíne objavila pani, ktorá vravela, že zrejme tuší, odkiaľ mal jeho otec túto báseň. Dala mu výstrižok z časopisu *Semana*, z roku 1987, kde stálo: nevydané Borgesove básne. Keďže sa v tom čase blížilo ročné výročie Borgesovej smrti, v časopise na jeho počesť pripravovali vydanie malej básnickej zbierky, ktorá by obsahovala päť nevydaných Borgesových básní. V časopise ale publikovali iba dve z nich. A tak Héctor poprosil jednu študentku žurnalistiky, aby našla publikáciu, z ktorej mohol jeho otec túto báseň vybrať. Nič nezistila, avšak s daným výstrižkom išla do univerzitného rádia v Antioquii, kde kedysi jeho otec pôsobil. Zistila, že jeho otec týždeň po publikácii sonetov v časopise, predčítal v rádiu na záver svojho programu práve túto báseň. Študentka mu poslala nahrávku z onoho vysielania. Héctor znova kontaktoval kritika, ktorý vydával báseň za svoju a naliehal, aby mu prezradil, kto ju v skutočnosti skomponoval. Ten mu nakoniec poskytol kontakt jedného bývalého študenta jeho otca. Héctor mu zavolať a hoci bývalý študent najprv ničomu nerozumel, dokonca si myslel, že ide o žart, do dvoch týždňov mu podal vysvetlenie, vďaka ktorému autor musel podniknúť novú cestu, najprv do Paríža a potom do Buenos Aires, všetko preto, aby odhalil

⁵² ABAD FACIOLINCE, Héctor. *El olvido que seremos*. Bogotá, 2008, str. 239.

pôvod básne. Toto pátranie ho inšpirovalo natoľko, že o ňom napísal poviedku s názvom *Báseň vo vrecku (Un poema en el bolsillo)*, kde sa vraj čitatelia môžu dozvedieť celé vyústenie tohto bádania.⁵³

3.1.3 Doktor Héctor Abad Gómez

Prečo vlastne Héctorov otec musel zomrieť? Čo také urobil? Na tieto otázky je veľmi ťažké odpovedať a zrejme to doteraz nemajú úplne ujasnené ani jeho rodinní príslušníci. Keď je však človek osobou, ktorá sa angažuje do chodu mesta či krajiny, skôr či neskôr musí naraziť na odporcov. Dalo by sa povedať, že tento prípad nebol výnimkou. Doktor Héctor Abad Gómez v prvom rade myslel na občanov, ktorí nemali zabezpečené ani základné podmienky pre zdravý život, ako je napríklad prístup k pitnej vode. Uvažoval inak ako ostatní, priveľmi sa zapájal do protestov a to sa mu stalo osudným. V knihe nám jeho ideológiu výstižne popisujú nasledujúce ukážky:

Hovoril, že už jednoduché opatrenie, aby mali všetci prístup k pitnej vode a čistému mlieku, zachraňuje viac životov ako individuálna liečebná medicína, jediná forma medicíny, ktorú chceli vykonávať jeho kolegovia, sčasti preto, aby zbohatli a sčasti preto, aby si zvýšili spoločenskú prestíž.

[...]

Obhajoval základnú, ale zato revolučnú myšlienku, keďže bola v prospech všetkých a nie iba v prospech pár jedincov, že primárna je voda, a že by sa nemali míňať prostriedky na iné záležitosti, pokiaľ všetci obyvatelia nebudú mať zaistený prístup k pitnej vode. „Epidemiológia zachránila viac životov ako všetky liečby“, napísal vo svojej diplomovej práci. Veľa doktorov ho práve preto neznášalo, že obraňoval túto myšlienku v porovnaní s ich veľkými projektmi súkromných kliník, laboratórií, diagnostických technológií a špecializovaných štúdií.

[...]

A lekári neboli jediní, ktorí ho nenávideli. Vo všeobecnosti v meste neuznávali spôsob jeho práce.

[...]

Bohatí mali pocit, že s jeho posadnutosťou po rovnosti a spoločenskom uvedomení burcuje chudobných k revolúcii.

⁵³ Cf. INFORMARN. *Héctor Abad: el olvido que seremos en el recuerdo que somos*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zNhUmmwk7jo>

[...]

Ku sklonku života vravieval, že jeho ideológia je akýmsi hybridom: je kresťanom v náboženstve, kvôli mierumilovnej postave Ježiša a jeho očividnej náklonnosti k slabším; marxistom v ekonómii, pretože nenávidel ekonomické ťaženie a neslávne zneužívanie zo strany kapitalistov; a liberálom v politike, pretože neznášal nedostatok slobody a tiež diktatúry, nemal rád ani tú proletársku, keďže chudobní pri moci, akonáhle prestanú byť chudobnými, by neboli o nič menšími despotmi, či menej nemilosrdnými ako mocní bohatí.⁵⁴

Postupom času sa však situácia začala zhoršovať a vyhrcovať. Začalo to jeho odvolaním z fakulty a posielaním na dlhé cesty, či neustálym pozorovaním jeho činnosti a prenasledovaním:

...v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch otec kvôli jeho ideológii viackrát čelil vedeniu univerzity. ... [Mamka; ŠS] ho vo všetkom pevne podporovala, pomáhala mu znášať nespravodlivé prenasledovanie a navrhovala mu diplomatické stratégie na prežitie. Ale prišiel moment, kedy sa všetko pokazilo a otec musel odchádzať na dlhé služobné cesty,...

[...]

Počas tých desaťročí musel opakovane znášať prenasledovanie konzervatívami, ktorí ho považovali za škodlivého ľavičiara, najmä pre jeho študentov, nebezpečného pre spoločnosť a príliš voľnomyšlienkárskeho, čo sa týka náboženstva. A neskôr, od konca sedemdesiatych rokov, musel taktiež trpieť mccarthizmus, nemilosrdné posmešky a neprestávajúce kritiky ľavičiarov, ktorí nahradili na istých pozíciách v univerzitnej rade konzervatívov, a pozerali sa naňho ako na chladného a nenapraviteľného malomešťana, pretože nesúhlasil s ozbrojeným konfliktom.⁵⁵

⁵⁴ ABAD FACIOLINCE, Héctor. *El olvido que seremos*. Bogotá, 2008, str. 48-49. "Decía que la sola medida de dar agua potable y leche limpia salvaba más vidas que la medicina curativa individual, que era la única que querían practicar la mayoría de sus colegas, en parte para enriquecerse y en parte para aumentar su prestigio de magos de la tribu. [...] Defendía la idea elemental—pero revolucionaria, ya que era a favor de todo el mundo y no de unos pocos—de que lo primero es el agua y no deberían gastarse recursos en otras cosas hasta que todos los pobladores tuvieran asegurado el acceso al agua potable. «La epidemiología ha salvado más vidas que todas las terapéuticas», escribió en su tesis de grado. Y muchos médicos lo detestaban por defender eso en contra de sus grandes proyectos de clínicas privadas, laboratorios, técnicas diagnósticas y estudios especializados. [...] Y no sólo algunos médicos lo odiaban. En general, su manera de trabajar no era bien vista en la ciudad. [...] A los más ricos les parecía que, con su manía de la igualdad y la conciencia social, estaba organizando a los pobres para que hicieran la revolución. [...] Al final de sus días acabó diciendo que su ideología era un híbrido: cristiano en religión, por la figura amable de Jesús y su evidente inclinación por los más débiles; marxista en economía, porque detestaba la explotación económica y los abusos infames de los capitalistas; y liberal en política, porque no soportaba la falta de libertad y tampoco las dictaduras, ni siquiera la del proletariado, pues los pobres en el poder, al dejar de ser pobres, no eran menos déspotas y despiadados que los ricos en el poder."

⁵⁵ Tamtiež, str. 94. "...en los años sesenta y setenta, mi papá estuvo enfrentado muchas veces con las directivas de la Universidad por los motivos ideológicos. ... [Mi madre; ŠS] lo apoyaba en todo, con firmeza, le ayudaba a aguantar las persecuciones más injustas y le sugería estrategias diplomáticas de supervivencia. Pero llegaba un

Po rodinnej tragédii, kedy zomrela na rakovinu Héctorova sestra, ktorá je aj na obálke knihy, sa ešte väčšmi začal angažovať do boja za spravodlivosť, vychádzal protestovať do ulíc a nebojácne si dovoľoval ostro komentovať skutky politikov, či kolegov, s ktorými nesúhlasil. Prečo to tak bolo? Héctor v rozhovore poznamenáva, že sa z otca stal akýsi mučeník. V knihe to komentuje nasledovne:

Som si istý, že ocko nepodliehal pokušeniu stať sa mučeníkom pred Martinou smrťou, ale po tejto rodinnej tragédii sa akýkoľvek problém zdal byť maličký a akákoľvek cena sa už nezdala byť tak vysoká ako predtým. Po obrovskej katastrofe sa objemnosť problémov zmenší, stanú sa miniatúrnymi, keďže po smrti dieťaťa už nikoho netrápi, či mu odrežú prst alebo mu ukradnú auto. Keď človek v sebe nesie nekonečný smútok, zomrieť mu už nepríde také závažné. Aj keď nechce spáchať samovraždu alebo by nebol schopný vzťahnúť na seba ruku, možnosť nechať sa zabiť niekým iným, pre správny dôvod, sa zdá byť prítiažlivejšia, ak človek stratil radosť zo života. Myslím, že isté udalosti z nášho súkromného života, sú rozhodujúce pre to, ako sa rozhodneme konať v našom verejnom živote.⁵⁶

Je zaujímavé, že presne takýmto temným a reflexívnym pasážam predchádza, alebo po nich nasleduje nejaká odľahčujúca príhoda. Kniha vďaka tomu pôsobí sympaticky a je obdivuhodné s akou ľahkosťou vie autor preplávať od jednej témy k druhej, či vsunúť medzi smutné a tragické pasáže vtípnú historiku. Formuje to jeho osobitý štýl tvorby textu. Ako príklad si môžeme uviesť nasledujúci úryvok, kedy pár stránok pred popisom Martinej smrti, takto žartovne, s použitím inteligentného humoru, autor opisuje Clarinho vtedajšieho manžela:

...vydala sa za chlapca z Medellín, o ktorom sa vravievalo, že má veľkú budúcnosť, za Jorgeho Humberta Botera, „božského“ právnika, ako vraveli všetky ženy, veľmi sympatického, inteligentného, ako vravel môj otec, hoci hovoril strojene, pomalým, didaktickým a intelektuálnym štýlom, čo nám pripadalo trochu smiešne, no zároveň obdivuhodné, a je snáď

momento en que todo fracasaba y mi papá tenía que marcharse para largos viajes, ... [...] En esos decenios tuvo que soportar, una y otra vez, la persecución de los conservadores, que lo consideraban un izquierdista nocivo para los alumnos, peligroso para la sociedad y demasiado librepensador en materia religiosa. Y después, desde finales de los setenta, tuvo que aguantar también el macartismo, las burlas despiadadas y las críticas incesantes de los izquierdistas que reemplazaron a los conservadores en ciertos mandos del claustro, quienes lo veían como un burgués tibio e incorregible porque no estaba de acuerdo con la lucha armada.”

⁵⁶ Tamtiež, str. 178-179. “Estoy seguro de que mi papá no padeció la tentación del martirio antes de la muerte de Marta, pero después de esa tragedia familiar cualquier inconveniente parecía pequeño, y cualquier precio ya no parecía tan alto como antes. Después de una gran calamidad la dimensión de los problemas sufre un proceso de achicamiento, de miniaturización pues a nadie le importa un pito que le corten un dedo o que le roben el carro si se le ha muerto un hijo. Cuando uno lleva por dentro una tristeza sin límites, morir se ya no es tan grave. Aunque uno no se quiera suicidar, o no sea capaz de levantar la mano contra sí mismo, la opción de hacerse matar por el otro, y por una causa justa, se vuelve más atractiva si se ha perdido la alegría de vivir. Creo que hay episodios de nuestra vida privada que son determinantes para las decisiones que tomamos en nuestra vida pública.”

jedinou osobou na svete, o ktorej viem, že ešte stále používa budúci subjunktív, rovnako bol jedným z prvých Kolumbijčanov, čo začal chodiť behať, ako *gringo*, robiť *jogging*, ako to nazýval, pretože bol štíhly, krásny, a jeho vyumelkovaný spôsob reči používal nepretržite, až sa takmer dalo povedať, že tá strojenosť je preňho vlastne prirodzená.⁵⁷

Takéto úsmevné úryvky však znova striedajú pochmurnejšie. Okrem toho, že činnosť Héctorovho otca začali príslušné úrady viac kontrolovať, zmenila sa s pribúdajúcimi rokmi aj koncepcia a chod krajiny. Dostávame sa totiž do obdobia, kedy už najväčším problémom neboli choroby, ale násilie. To bolo zodpovedné za najväčší počet obetí:

Už to neboli choroby, proti ktorým tak urputne bojoval (týfusová horúčka, enteritída, malária, tuberkulóza, detská obrna, žltá horúčka), ktoré zaplňali prvé priečky príčin smrti v krajine. Kolumbijské mestá a dediny boli zaplavované čím ďalej tým viac krvou jednej z najhorších chorôb, ktorou človek môže trpieť: násilím. A ako mnoho predošlých lekárov, ktorí sa nakazili čiernym morom alebo choleroou, vo svojej zúfalej snahe poraziť tieto choroby, rovnako padol aj Héctor Abad Gómez, obeť tej najhoršej epidémie, najničivejšieho moru, aký môže postihnúť národ: ozbrojený konflikt medzi rôznymi politickými skupinami, nekontrolovateľná kriminalita, teroristické výbuchy, či urovnávanie si účtov medzi mafiánmi a obchodníkmi s drogami.⁵⁸

Héctor Abad Gómez, ale zo svojej snahy neupustil a bojoval napriek všetkému až do konca. Nedal ani na prosby rodiny, či upozornenia a varovania pred nešťastím, ktoré počúval od známych:

Počas toho obdobia bola situácia u nás doma presne opačná ako v iných bežných domácnostiach, kde rodičia bránili svojim deťom, aby sa zúčastňovali protestov a manifestácií, ktoré by mohli ohroziť ich život. Keďže on bol z rodičov najmenej konzervatívny, a každým dňom sa stával väčším liberálom a buričom, role sa u nás doma vymenili, a boli sme to my, deti, ktorí sme sa snažili, aby sa otec nevystavoval na verejnosti ani sa nezúčastňoval protestov, ani nepísal holé obvinenia, kvôli tomu, že sme žili v období zbavovania sa ľudí. Okrem toho sa

⁵⁷ Tamtiež, str. 153. "...se casó con el que decían que era el muchacho con más futuro de Medellín, Jorge Humberto Botero, un abogado «divino», así decían todas, de inmensa simpatía, muy inteligente, decía mi papá, aunque hablara con palabras rebuscadas, que a todos nos daban un poquito de risa mezclada con admiración, en un tono pausado, didáctico, intelectual, la única persona en el mundo, que yo conozca, que usa todavía el futuro de subjuntivo («si sucediere, en caso de que tuviere») y fue do les primeros colombianos que salían a trotar por la calle, como los gringos, a hacer *jogging*, decía él, porque era esbelto y hermoso, y su manera artificial de hablar era en él tan constante que casi podría decirse que el artificio era su forma de ser natural."

⁵⁸ Tamtiež, str. 205. "Ya no eran las enfermedades contra las que tanto luchó (tifoidea, enteritis, malaria, tuberculosis, polio, fiebre amarilla) las que ocupaban los primeros puestos entre las causas de muerte en el país. Las ciudades y los campos de Colombia se cubrían cada vez más con la sangre de la peor de las enfermedades padecidas por el hombre: la violencia. Y como los médicos de antes, que contraían la peste bubónica, o el cólera, en su desesperado esfuerzo por combatir las, así mismo cayó Héctor Abad Gómez, víctima de la peor epidemia, de la peste más aniquiladora que puede padecer una nación: el conflicto armado entre distintos grupos políticos, la delincuencia desquiciada, las explosiones terroristas, los ajustes de cuentas entre mafiosos y narcotraficantes."

začali šíriť zvesti, že je jeho život v ohrození. Jorge Humberto Botero, ktorý pracoval vo vysokej vládnej sfére, hovoril mojej sestre Clare, svojej exmanželke: „Povedz otcovi nech si dáva väčší pozor, a tiež mu povedz, že viem, prečo mu to vravím.“ Manžel mojej ďalšej sestry, Evy, Federico Uribe, ktorý vedel veľmi dobre o čom sa diskutovalo v Clube Campestre, tiež vravel to isté: „Tvoj otec sa veľmi zviditeľňuje a nakoniec ho preto zabijú.“⁵⁹

Nikto však tomu nechcel plne veriť a prikladať prílišnú váhu. Je asi ľudskou prirodzenosťou domnievať sa, že sa nás niečo netýka, že nám sa to predsa nemôže stať, až do chvíle, keď nás niečo také naozaj postihne. Potom je však už neskoro. Autor knihy v rozhovore poznamenáva, že aj napriek tomu, že otec vedel, že je v nebezpečí, krajinu opustiť rozhodne nechcel. Znova poznamenáva, že za to môže s najväčšou pravdepodobnosťou smrť jeho dcéry.

Jeho otec bol smrťou dcéry zničený. Héctor si myslí, že keď je človek tak hlboko nešťastný, má sklon k mučeníctvu. Myslí si, že sa otec venoval tomu, čomu sa venoval naplno a bez strachu. Nechcel spáchať samovraždu, ale bol odhodlaný prijať smrť, ak by to bolo kvôli správnej veci.⁶⁰

3.1.4 Dopad

Čo chcel autor docieľať napísaním knihy? Poukazuje rozhodne na fakt, že túto knihu nepísal preto, aby sa duševne vyliečil, či odpútal od násilia, ktoré ich postihlo. To ho bude sprevádzať do konca života. Ale fakt, že mohol zachrániť postavu otca pred úplným zabudnutím, alebo ju po prvý raz vniesť do mysli Kolumbijčanov, či to, že kniha bola preložená do toľkých jazykov a tým pádom bol príbeh prístupný toľkým ľuďom, ho napĺňa šťastím.

Zároveň však chcel, aby táto kniha bola aj o obetiach vo všeobecnosti. Aby sme si uvedomovali, že musíme odmietnuť politické násilie.

Ako knihu prijali v Kolumbii a ako v iných krajinách? Pôvodne sa predpokladalo, že sa v Medellíne predá tak 1000 kníh za dva roky, že kniha bude skôr lokálnou záležitosťou. V Kolumbii však mala úspech a tak sa rozhodli vyslať ju aj do zahraničia. Hoci kniha nemá prvky fikcie, napísal ju na štýl románu. Dopomohol k tomu aj fakt, že život jeho otca bol

⁵⁹ Tamtiež, str. 210. “En mi casa, por esos tiempos, ocurría lo contrario que en todas las casas normales, donde los padres tratan de controlar a los hijos para que no participen en protestas y manifestaciones que puedan poner en riesgo sus vidas. Como él era el menos conservador de los viejos, y cada día que pasaba se iba volviendo más liberal y más contestatario, en la casa los papeles se invertían, y éramos nosotros, los hijos, los que intentábamos que mi papá no se expusiera ni saliera a las marchas, ni escribiera sus denuncias descarnadas, por el clima de exterminio que se estaba viviendo. Además empezaron a surgir rumores de que su vida corría peligro. Jorge Humberto Botero, que trabajaba en las altas esferas del Gobierno, le decía a mi hermana Clara, su ex esposa: «Dile a tu papá que tenga más cuidado, y dile que yo sé por qué se lo digo.» El esposo de Eva, mi otra hermana, Federico Uribe, que estaba muy al corriente de lo que se comentaba en el Club Campestre, también decía lo mismo: «Tu papá se está exponiendo mucho y lo van a terminar matando.»”

⁶⁰ Cf. INFORMARN. *Héctor Abad: el olvido que seremos en el recuerdo que somos*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zNhUmmwk7jo>

súmerný a usporiadaný ako z románového príbehu. A to je presne spôsob, akým prijíma knihu publikum v zahraničí. Ako román. Aj keď preňho je to o osobná záležitosť, neprekáža mu, že sa ľudia pozerajú na jeho otca ako na vymyslenú postavu spravodlivého lekára. Častokrát totiž vymyslené postavy z knihy prežívajú dlhšie ako skutočné osoby v spomienkach ľudí.

Keďže mal s otcom taký blízky vzťah a jeho smrť ho hlboko zasiahla, mnoho ľudí zaujímalo, či po jeho vražde nehľadal pomstu. Héctor však tvrdí, že proti zločinom bojuje iba takými zbraňami ako jeho otec: kladením odporu a udávaním či odhaľovaním nepravostí. Snaží sa nasledovať jeho príklad. Niekedy si vraví, či táto cesta mieru nie je trochu hlúpa alebo príliš naivná. Niekde čítal, že jediná horšia vec ako zabiť niekoho, je dopustiť, aby zabili nás. Ak by musel brániť rodinu, bez váhania by bojoval. Ale uskutočniť pomstu, to nie. Dôležitejšia je pravda a spravodlivosť. Tvrdí, že práve preto máme súdy. Vďaka nezávislým sudcom je spoločnosť civilizovanejšia. Tento systém zastavuje kolotoč pomsty a bráni nám, aby sme sa navzájom zlikvidovali.

Dalo by sa tvrdiť, že vo všeobecnosti počet zločinov v Kolumbii klesol. Myslí si to aj autor. Situácia je dnes rozhodne iná. Moderátora zaujímalo, čo k tomu dopomohlo, aký je jeho názor a či si myslí, že sa v krajine zvýšil počet dobrých ľudí. Héctor poznamenal, že je rozumnejšie nepliesť sa do duše a srdca druhých. Je veľmi ťažké posudzovať, kto je vyslovene dobrý a kto zlý. Človek si môže osvojiť isté spoločenské a kultúrne mechanizmy spolunažívania. Od toho závisí, či sa ľudia správajú lepšie. Zároveň si myslí, že sa v Medellín vytvorili podmienky na to, aby sa ľudia správali lepšie. Na najchudobnejších sídliskách sa vytvorilo príjemnejšie mestské prostredie, lepšie pre život. Presvedčili chlapcov z Medellín, že rozšírené tvrdenie, ktoré v minulosti kolovalo medzi ľuďmi: „budúcnosť nie je“, dnes rozhodne neplatí. Budúcnosť majú a nemusí pre nich ani zďaleka znamenať odchod ku gerile, paramilitárnym skupinám, či k mafii. Existujú aj iné cesty.⁶¹

3.1.5 Autobiografický román

Knihá obsahuje veľa informácií o autorovej rodine, o ňom samotnom, no hlavne o jeho otcovi. Popisuje udalosti, ktoré sa odohrali a ovplyvnili ich život v priebehu niekoľkých rokov. Kvôli týmto dôvodom a faktu, že je písaná v prvej osobe, z pohľadu syna obete, by sme ju zaradili žánrovo k autobiografickému románu.

Tento žáner je v *Slovníku literární teorie* definovaný nasledovne:

⁶¹ Cf. INFORMARN. *Héctor Abad: el olvido que seremos en el recuerdo que somos*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zNhUmmwk7jo>

[jedná sa o; ŠS] románové zpracování autorovy autobiografie, tj. literárně umělecké podání událostí a vlastních zážitků z života básníka podle zásad epické románové fabule (→ román). A. r. zpravidla, nikoli však výhradně, používá tzv. → ich-formy (tj. vyprávění děje v 1. osobě jedn. čísla) a dodržuje chronologický sled událostí, jež se postupně rozvíjejí buď v intimní obraz spisovatelova psychologického a názorového vývoje a zrání, anebo v široké panoráma různých prostředí, lidských typů a osudů, působivších nějak na utváření autorova životního osudu a charakteru.

Vzhledem k povaze umělecké literatury je prakticky nemožné vést přesnou a přímou hranici mezi romány čistě autobiografickými (tj. využívajícími pouze faktického životopisního materiálu) a románem tzv. *semiautobiografickým* (tj. životopisním jen zčásti), v němž bývají reálná autobiografická fakta již umělecky svobodně transformována a zároveň i doplňována o skutečnosti smyšlené a vsazena do nového, literárně svébytného kontextu. Stejně plynulé bývají pak i hranice mezi tímto typem částečně a.r. a románem fiktivně autobiografickým, který svou vnější literární podobou vyvolává sice dojem autentického životopisu autorova (fiktivním ztotožněním osoby vyprávěče s autorem), ačkoliv ve skutečnosti je jeho syžet pouze smyšlený.⁶²

V našem prípade by sme okrem spomínanej dilemy, či sa jedná o autobiografický alebo *semiautobiografický* román, ešte mohli polemizovať aj o tom, do akej miery je román autobiografický a do akej biografický. Vzhľadom na množstvo informácií, ktoré autor poskytuje o vlastnom otcovi a o živote členov jeho rodiny, by sme mohli tvrdiť, že je tento román zároveň sčasti aj biografický. Keďže sa však nejedná o nestranného pozorovateľa, autor všetko popisuje svojím subjektívnym okom rozprávača, je súčasťou života popisovaných osôb a je jednou z postáv knihy, ostanme pri konsenze, že dielo je viac autobiografické.

Fakt, že je autor jednou z postáv a zároveň aj rozprávačom môže ohroziť jednotu textu. Zatiaľ čo na realistický román môžeme nahliadať ako na „román postáv“, román postrealistický je skôr „románom-prehovorom“. V 20.storočí ustupuje záujem o postavu a jednota textu, ktorá bola doposiaľ zaistovaná hlavnou postavou je nahradená jednotou prežívania, pohľadom a štýlom rozprávača. Tam, kde bolo rozprávačom autobiografické Ja, bola však táto jednota ohrozená. Autobiografickému Ja zo svojej podstaty chýba jednota a súvislosť, nedokáže nahliadať samo na seba s odstupom, ako na objekt, čím by sa menilo v Druhého, v Ty a vníma seba samého v neustálom procese. Súvislosť, ktorú rozprávač hľadá vo vedomí, ktorého prejavom je pamäť, môže rozprávačovi dodať zvonku iba čitateľ, vo chvíli, keď má pred sebou celý príbeh.⁶³ Či sa tak deje aj v tomto prípade už nechávame na každom čitateľovi.

⁶² VLAŠÍN, Štěpán. *Slovník literární teorie*. Praha, 1984, str. 34.

⁶³ Cf. HODROVÁ, Daniela. --*na okraji chaosu--*: poetika literárního díla 20. století. Praha, 2001, str. 540-541.

4 Juan Gabriel Vásquez

Ďalší autor, ktorý sa zaoberá pomocou autobiografického románu, aj keď tentoraz nie úplne v pravom slova zmysle, okrem iného témou drogového a politického násillia v Kolumbii v období sedemdesiatych-deväťdesiatych rokov a jeho dopadom na bežných občanov, je Juan Gabriel Vásquez. Keďže vďaka tomuto autorovi vznikla myšlienka na celú túto prácu a budeme rozoberať až dve jeho diela, dovoľujeme si venovať väčší priestor aj informáciám o jeho živote, ktorý, ako aj v prípade ostatných vybraných autorov, ovplyvnil sčasti jeho tvorbu.

Tento súčasný kolumbijský spisovateľ sa narodil v roku 1973 v meste Bogota. Na univerzite v rodnom meste vyštudoval právo. Práve počas tohto štúdia začalo aj jeho literárne poslanie, keďže sa zúčastnil rôznych poviedkárskych súťaží, až nakoniec zložil knihu s piatimi poviedkami a odniesol ju do vydavateľstva Norma. Hoci vydavateľky knihu odmietli, poradili mu, aby išiel za Jursichom, zakladateľom časopisu *Malpensante*. Jursich mu odporučil prepísať tri z jeho poviedok a vytvoriť z nich román. Tak vzniklo jeho prvotné dielo *Osoba (Persona)*. Spisovateľovo ďalšie štúdium už prebiehalo v Paríži na Univerzite Sorbonna, kde získal doktorát z latinskoamerickej literatúry. Počas tohto obdobia sa zoznámil aj s ďalšími latinskoamerickými spisovateľmi a získal nové kontakty. Medzi známe mená patrí bezpochyby Santiago Gamboa, či Luis Sepúlveda.

Po roku, ktorý strávil v Belgicku, sa presťahoval do Barcelony. Tá preňho predstavovala obrovské vydavateľské príležitosti, keďže bola otvorená novej latinskoamerickej literatúre. S rokom 2000 totiž v Španielsku vzrastal záujem o nových hispanoamerických autorov. Okrem literárnej činnosti Vásquez v Barcelone pôsobil dva roky aj ako redaktor časopisu *Lateral* a prekladateľ. V roku 2003 si požiadal o dvojité občianstvo: kolumbijské a španielske. Skutočne známym sa v Európe Vásquez stáva až vďaka vydaniu jeho knihy *Informátori (Los informantes)* v nakladateľstve Alfaguara España. Kniha tu prišla na svet štyri mesiace po tom, ako vyšla v rovnakej pobočke v Kolumbii. Dalo by sa povedať, že mal spisovateľ okrem talentu aj veľké šťastie, pretože bolo a vlastne aj je veľmi nezvyčajné a ojedinelé, aby vydali v Španielsku takmer neznámeho latinskoamerického spisovateľa. Vďaka tejto knihe sa Vásquez dostáva do širšieho povedomia, pozývajú ho na rôzne prednášky a konferencie, z ktorých záznam a eseje sa neskôr publikujú v literárnych prílohách časopisov, niekedy súčasne v španielskych aj kolumbijských (*El Malpensante*). Autor figuruje už aj ako žurnalista, píše články, eseje a stĺpčky.

V roku 2011 je Vásquez ohodnotený prvou prestížnou cenou, ktorá má medzinárodný a ekonomický dopad: cena Alfagura za knihu *Hluk padajících věcí (El ruido de las cosas al caer)*. Od tohto momentu sa všetko mení, kniha sa vydáva vo všetkých španielsky hovoriacich krajinách, s čím súvisí pozornosť médií, žiadosti o televízne rozhovory a rôzne pozvánky na literárne festivaly, či veľvyslanectvá. V nasledujúcich rokoch sa situácia opakuje v krajinách, kde vychádza preklad knihy a kde kniha získava ďalšie prestížne ocenenia (napr. cena *Gregor von Rezzori*, či *International IMPAC Dublin Literary Award*). V roku 2012 sa autor presťahoval späť do Bogoty a o rok na to vydal v Kolumbii nový román s názvom *Reputace (Las reputaciones)*. Pár mesiacov na to kniha vyšla aj v Španielsku. Za toto dielo získal cenu *Real Academia Española*.

Práve týmito dvomi knihami sa budeme z hľadiska osobnej skúsenosti zaoberať aj my v tejto práci. Benavides hovorí, že Vásquez je jedným z tých súčasných hispanoamerických spisovateľov, ktorí aj napriek tomu, že dlhodobo žijú v Španielsku, sú neustále posadnutí svojou rodnou krajinou.⁶⁴ Vhodnejšie prostredie na tvorbu im však poskytuje zahraničie. Prečo je to tak? Ako Benavides ďalej poznamenáva: „Zatiaľ čo Bogota bola naďalej vriacim kotlom, ktorý mu zaobstarával materiál na rozprávanie, Barcelona sa zmenila na hniezdo, ktoré mu umožňovalo skrotiť démonov, ktorých si doniesol z rodnej vlasti.“⁶⁵ To je možno aj dôvod prečo v roku 2015 Vásquez znova odišiel do Barcelony, kde dokončil svoj historicko-politický román *Tvar ruín (La forma de las ruinas)*. Ako sám tvrdí, mohol by to byť doposiaľ jeho najlepší román.⁶⁶

4.1 *Hluk padajících věcí (El ruido de las cosas al caer)*

Román, ktorým sa budeme zaoberať na nasledujúcich stránkach, je v poradí spisovateľovým tretím románom. Okrem vyššie spomínaných cien, kniha získala hneď po vydaní v roku 2011

⁶⁴ Cf. CAPOTE DÍAZ, Virginia a Ángel ESTEBAN. *Escribiendo la nación, habitando España: la narrativa colombiana desde el prisma transatlántico*. Madrid, 2017, str. 15-163.

⁶⁵ CAPOTE DÍAZ, Virginia a Ángel ESTEBAN. *Escribiendo la nación, habitando España: la narrativa colombiana desde el prisma transatlántico*. Madrid, 2017, str. 163. „Mientras que Bogotá seguía siendo el hervidero que le suministraba la materia narrativa, Barcelona se convirtió en el nido que le permitía domar los demonios traídos de la patria.“

⁶⁶ Cf. CAPOTE DÍAZ, Virginia a Ángel ESTEBAN. *Escribiendo la nación, habitando España: la narrativa colombiana desde el prisma transatlántico*. Madrid, 2017, str. 163.

aj Cenu nakladateľstva Alfaguara za najlepší román. Postupom času nadobudla veľký ohlas doma i v zahraničí.

Kniha sa delí na šesť kapitol a dozvedáme sa v nej príbeh bývalého pilota, Ricarda Laverdeho, po ktorého minulosti pátra mladý bogotský právnik a profesor Antonio Yammara. Osud ich privedie dohromady v roku 1995 v jednom bogotskom biliardovom bare, kde sa Antonio dozvie, že Laverde bol len nedávno prepustený z väzenia. Postupne sa spriatelí, až mu jedného dňa Laverde povie, že si potrebuje vypočuť nahratú magnetofónovú kazetu. Antonio ho teda vezme do Domu poézie, kde majú k dispozícii prehrávače. Po vypočutí kazety rozrušený Laverde vybehne na ulicu, no skôr ako sa ho Antonio stihne opýtať, čo sa dozvedel, sa obaja stanú obeťami útoku, pri ktorom Laverde príde o život a Antonio je sám ťažko zranený. O pár rokov neskôr sa Antonio vydáva za jeho dcérou Mayou, kde sa z jej rozprávania, spomienok, listov, útržkov z novin a ďalších prameňov postupne dozvedá informácie o Laverdeho živote. O živote obchodného pilota, ktorý prevážal drogy...

Aj keď nosným pilierom celej knihy je práve prelínajúci sa príbeh týchto dvoch hlavných postáv, v diele nachádzame taktiež odkazy na rôzne historické udalosti, ktoré formovali krajinu. Hlavnou témou je ale dopad obchodu s drogami a terorizmu narkomafie na bežných civilistov, ako aj vyličenie strachu a neistoty, ktorí bol súčasťou jednej celej generácie.

4.1.1 Osobná skúsenosť a strach

Autor vo video rozhovore sám spomína, že chcel pomocou tohto románu skúmať aký dopad mal obchod s drogami a terorizmus narkomafie na jeho generáciu. Na generáciu, ktorá sa narodila v období, kedy Pablo Escobar vyhlásil vojnu vláde a prepuklo vraždenie. Táto generácia žila od detstva do dospelosti v neustálych obavách z násilia a útokov, zvykali si na to, žiť so strachom. Román chce poukázať na to, ako ich to ovplyvnilo. Nejedná sa však o objektívny pohľad na vec. Ide o osobnú perspektívu jedinca, ktorý vtedy vyrastal.⁶⁷

Gabriel Vásquez v rozhovore pre kanadské rádio CBC hovorí, že drogové vojny skutočne sformovali jeho život. V rok jeho narodenia, 1973, sa vytvorila spomínaná DEA. Tvrdí, že skutočne registroval zmenu v krajine. Rozprával sa o tom aj s ďalšími rovesníkmi a všetci sa zhodli na tom, že vyrastať v krajine, kde bolo každý rok zavraždených 24 000 ľudí, kde sa naučili žiť so strachom z bombového útoku a robiť si páskou na oknách Xká, pre prípad, aby

⁶⁷ Cf. GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER* de Juan Gabriel Vásquez: *Entrevista 1/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Lgq1fHVYrx4>

ich nezasiahli črepiny, ak bomba vybuchne blízko ich domu. To všetko malo veľmi výrazný vplyv na to, akými sú dnes ľuďmi.⁶⁸

Vásquez sa snaží zmeniť reálne spomienky, na spomienky vymyslené. Snaží sa zrekonštruovať život spoločnosti pomocou spomienky postavy, ktorá zosobňuje strach všetkých ľudí, ktorí v tom období žili a zažívali rovnaké pocity.⁶⁹

Gabriel Vásquez v ďalšom interview hovorí, že rozdiel medzi týmto dielom a jeho predchádzajúcimi je práve v tom, že zatiaľ čo predošlé diela rozoberajú historické udalosti, ktoré sa odohrali pred jeho narodením, príbehy, ktoré nemohol zažiť, táto kniha sa zaoberá jeho vlastnými spomienkami. Aké bolo vyrastať v osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch v Bogote, ktorá bola poznačená drogovým terorizmom, či vyrastať s bombami, s vrahmi mocných ľudí, vyrastať s istou kontamináciou, do ktorej ich uvrhol fenomén obchodu s drogami. To sú veci, ktoré poznamenali jeho život, aj celú jednu kolumbijskú generáciu.

Spomína, že o týchto udalostiach, o počinoch Pabla Escobara, o počte obetí, o bombách, je síce na internete plno informácií, nikde sa avšak nehovorí o tom, aký dopad mala táto doba na ich súkromné životy po citovej či morálnej stránke. To zdokumentované nie je, pretože žiadny novinár alebo historik nemá prístup k ľudským emóciám. Spisovateľ, je však naopak historik citov. Môže vytvoriť prostredie, kde existujú veci, o ktorých nemá nikto iný dôkaz. A plno z nich malo čo dočinenia s jeho životom a spomienkami.⁷⁰

Medzi autorove spomienky by sme zrejme mohli zaradiť aj nasledujúcu ukážku z knihy, kde nám Antonio popisuje, ako vyzeralo násilie v Kolumbii a ako ho vďaka správam vnímali:

Nemlúvím o násilnostech, jaké představují laciná bodnutí nožem či zbloudilé kulky, ani o účtování mezi bezvýznamnými překupníčky, ale o násilí přesahujícím drobné řevnivosti a malé pomsty obyčejných lidí, o násilí, jehož původci jsou kolektivní a v některých jazycích se psávají s velkým písmenem: stát, kartel, armáda, fronta. My Bogotané už jsme mu přivykli, zčásti proto, že jeho obrazy nám s podivuhodnou pravidelností přinášely televizní zprávy a noviny; toho dne se z obrazovky začali v mimořádném zpravodajství linout obrazy nejnovějšího atentátu. Nejprve jsme uviděli reportéra, který o události informoval od vchodu do

⁶⁸ Cf. WACHTEL, Eleanor. Juan Gabriel Vásquez on how Colombia's violent past has shaped his fiction and his life. *CBC Radio* [online]. Canada, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/radio/writersandcompany/juan-gabriel-v%C3%A1squez-on-how-colombia-s-violent-past-has-shaped-his-fiction-and-his-life-1.5002418>

⁶⁹ Cf. FERNÁNDEZ LUNA, Paola. El ruido de las cosas al caer: La conciencia histórica como respuesta a la estética de la narco novela en Colombia. *Revista la Palabra*. Tunja, 2013, str. 35.

⁷⁰ Cf. DE MAESENEER, Rita a Jasper VARVAEKE. Un fósforo en la oscuridad. Conversación con Juan Gabriel Vásquez. *Confluencia*. Universiteit Antwerpen, 2013, str. 211.

nemocnice Clínica de Country, potom obraz rozstříleného mercedesu – rozbitým okénkem bylo vidět zadní sedadlo, střepey, cákance zaschlé krve – a nakonec, když ruch u všech stolů ustal, udělalo se ticho a někdo vykřikl, ať zesílí zvuk, spatřili jsme nad daty narození a ještě teplé smrti černobilou tvář oběti. Byl to konzervativní politik Álvaro Gómez, syn jednoho z nejkontroverznějších prezidentů století, sám vícenásobný kandidát v prezidentských volbách. Nikdo se nezeptal, proč ani kdo ho zabil, neboť takové otázky ztratily v mém městě už dávno smysl, pokládaly se nanejvýš řečnický, bez očekávání odpovědi, jako jediný možný způsob reakce na další facku do tváře.⁷¹

Je toto dílo teda autobiografické?

To je další otázka, která sa nám naskytá. Vásquez hovorí, že s rozprávačom v románe síce zdieľa isté banálne črty života, ale protagonistovi sa prihodili veci, ktoré sa jemu nikdy nestali. Napriek tomu však môžeme tvrdiť, že dielo je autobiografické, pretože je založené na udalostiach, ktoré nechcel, aby sa mu stali. Inak povedané, nie je to kniha založená na jeho zažitých skúsenostiach, ale na jeho obavách. Ako autor ďalej poznamenáva, strach a nepokoj, ktorý prežíval, je podľa neho rovnako autobiografický ako samotná skúsenosť.⁷²

Celý román je poznačený znepokojením a pátraním po príčinách udalostí. Rozhodnutia, ktoré robíme a ich následky, rovnako ako aj rozhodnutia, ktoré neurobíme ovplyvňujú ďalšie dianie. V románe sa neustále pohráva s myšlienkou, čo by sa stalo ak...je to o neistote, o období, kedy ste nevedeli, čo vás čaká za rohom, kedy vybuchne ďalšia bomba, či vyletí do vzduchu ďalšie lietadlo...človek začína uvažovať, akú má vlastne kontrolu nad svojím životom, do akej miery ho vie ovplyvniť. Až si uvedomí, že vlastne žiadnu. Postavy žijú v tejto neistote, vedia, že strácajú kontrolu.⁷³

Postavy hľadajú teda oporu jedna v druhej. Ďalšou neistotou ale je, či sú vôbec tieto nadviazané medziľudské vzťahy v knihe skutočné? Vznikajú medzi protagonistami naozajstné priateľstvá, alebo sú protagonisti spojení len kvôli okolnostiam, v ktorých žili? A ako to bolo v reálnom živote? Táto otázka visí vo vzduchu. Odpoveď na ňu sa snaží autor nájsť pomocou knihy. Skúma do akej miery sú vzťahy skreslené, kvôli obdobiu, v akom postavy vyrastali.⁷⁴

⁷¹ VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Hluk padajících věcí*. Prel. Anežka Charvátová. Praha, 2015, str. 15-16.

⁷² Cf. DE MAESENEER, Rita a Jasper VARVAEKE. Un fósforo en la oscuridad. Conversación con Juan Gabriel Vásquez. *Confluencia*. Universiteit Antwerpen, 2013, str. 211.

⁷³ Cf. GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 4/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=VML5zKCOUOE>

⁷⁴ Cf. GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 3/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=8pSxC9_DaH8

Okrem dvoch hlavných mužských hrdinov majú dost' dôležité postavenie v románe aj dve ženské hrdinky, ktoré sa narodili v rovnakom období ako Antonio, autorovo alterego. Aké sú a čo pre Antonia predstavujú? V prvom rade sa jedná o Antoniovu ženu Auru. Tá v spomínanom období násilia nežila v Bogote, nezdieľa teda rovnaké skúsenosti a zážitky ako Antonio. On v nej tým pádom ale nachádza istú formu oázy, spôsob, akým uniká od nepríjemnej minulosti. Druhou ženskou hrdinkou je Maya, ktorá s Antoniom zdieľa spomienky na roky násilia, s ktorou o tom období môže naopak diskutovať, a preto s ňou cíti akési spojenie.⁷⁵

4.1.2 Štýl tvorby

Ako autor pojednáva o násilí v diele? Gabriel Vásquez tvrdí, že kolumbijský román bol vždy odpoveďou na násilie v Kolumbii. Nie vždy o tom však autori vedeli písať. Aj on spomína, že samotný García Márquez zastával názor, že ak chce spisovateľ hovoriť v románe o násilí, nesmie o ňom vravieť priamo. Nesmie podať informácie čitateľovi tak, ako ktoréhoľvek noviny, či televízne správy. To by ho predsa nezaujalo.⁷⁶ Gabriel Vásquez si z tohto dôvodu snaží brať z Gaba príklad. Je zaujímavé, že to však nie je jediný prípad, kedy autor odkazuje na Garcíu Márqueza. Priamu zmienku o jeho tvorbe nájdeme aj vo Vásquezovom diele, kedy sa hrdinka Elaine, budúca matka Mayi vydáva na cestu vlakom a pri tejto príležitosti dostáva Gabovu knihu:

Elaine roztrhla dárkový papír a uvidela obálku s devíti modrými rámečky s useknutými rohy, v rámečkách byly zvonky, sluníčka, frygické čapky, květinové vzory, měsíce s ženskými tvářemi, lebky a zkřížené hnáty a tančící d'áblíci, všechno ji to připadalo nesmyslné a laciné a název, *Sto roků samoty*, ji zněl přehnaně a melodramaticky. Don Julio položil dlouhý nehet na E ve slově „soledad“, samota, které bylo zrcadlově převrácené. „Všiml jsem si toho, až když jsem to koupil,“ omlouval se. „Jestli chcete, zkusíme to vyměnit za jiný výtisk.“ Elaine řekla, že to nevdí, že kvůli jedné hloupé chybě přece nezůstane bez čtiva do vlaku. A za několik dní prarodičům napsala: „Pošlete mi prosím něco na čtení, po večerech se tu nudím. Mám tady jenom jednu knížku, kterou mi dal můj pan domácí, snažila jsem se ji přečíst, opravdu jsem se poctivě snažila, ale ta španělština je moc těžká, a navíc se tam všichni jmenují stejně. Tak nudnou knihu už jsem dlouho nečetla, a má dokonce tiskovou chybu na obálce. To by člověk nevěřil, už je to čtrnácté vydání, a pořád to nikdo neopravil.“⁷⁷

⁷⁵ Cf. GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 2/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZAPO8goT2YI>

⁷⁶ Cf. DE MAESENEER, Rita a Jasper VARVAEKE. Un fósforo en la oscuridad. Conversación con Juan Gabriel Vásquez. *Confluencia*. Universiteit Antwerpen, 2013, str. 212.

⁷⁷ VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Hluk padajících věcí*. Prel. Anežka Charvátová. Praha, 2015, str. 141-142.

Možno chcel Vásquez týmto spôsobom poukázať na predpoklad, že Američania nevedia oceniť kvalitnú zahraničnú literatúru. Možno sa to len hodilo ku charaktere postavy. Či už si autor tento nevinný žart dovolil vďaka tomu, že vedel, že povesti Garcíu Márqueza to nijako neuškodí alebo iba z prostého dôvodu, že ho obdivoval, skúmať nebudeme. Jedno je však isté. Je evidentné, že Gabo zanechal na novej generácii spisovateľov istý vplyv.

Medzi ľuďmi, ktorí poznačili Vásquezovu tvorbu jednoznačne patrí aj Joseph Conrad. Vásquez v rozhovore pre rádio CBC tvrdí, že pôvodne nevedel, akým spôsobom by mal písať o Kolumbii. Keď však čítal Conrada, uvedomil si to. Jeho knihy *Lord Jim* a *Nostramo*, sú situované do krajiny podobnej Kolumbii. Vásquez si uvedomil, že musí jednať so svojim námetom ako s temnou oblasťou, akou je. Tvrdenie, že má človek písať iba o tom, čo vie, je podľa neho absurdné. Najlepší dôvod na písanie je ten, že človek niečomu nerozumie, niečo nevie.⁷⁸ A pomocou tvorby sa dopracuje k istému poznaniu.

Čo sa týka jazyka a štýlu písania, Gabriel Vásquez poznamenáva, že pri písaní románov dbá na ich poetickú stránku. Ako odsek textu znie, je preňho to najdôležitejšie. To ako znie próza, mu určuje, čo sa ďalej v románe stane. Najvyššiu hodnotu má preňho ľubozvučnosť textu. S vtipom dodal, že ak by napríklad veta v preklade znela krajšie, no bolo by kvôli tomu potrebné odrezat' nejakej postave ruku, jeho prekladateľ má na to plné právo. V jeho románe sú jasne badateľné kritéria, akých sa bežne pridrižiava básnik a to vášeň pre rytmus jazyka, či pre použitie vhodného slova. Héctor Abad Faciolince bol prvý, kto si všimol, že samotný názov diela, *Hluk padajících věcí* (*El ruido de las cosas al caer*), je jedenást'slabičným veršom.⁷⁹ Možno práve vďaka tomu, že názov jeho vlastnému románu *Sme budúce zabudnutie* (*El olvidado que seremos*) je jedenást'slabičným veršom. Prečo práve tento počet?

Každý jazyk má svoj charakteristický rytmus a klasická poézia ho zvyčajne dodrižiava. Pre španielčinu sú typické osem'slabičné a jedenást'slabičné verše, preto nie je neopodstatnené, že názov diela je práve jedenást'slabičný.⁸⁰

Vásquezova vášeň pre rytmus jazyka ho zrejme priviedla aj k myšlienke, že román bude plný zvukov a hluku. V rozhovore hovorí, že k nemu často pristupuje metaforicky. Aj keď vidíme

⁷⁸ Cf. WACHTEL, Eleanor. Juan Gabriel Vásquez on how Colombia's violent past has shaped his fiction and his life. *CBC Radio* [online]. Canada, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/radio/writersandcompany/juan-gabriel-v%C3%A1squez-on-how-colombia-s-violent-past-has-shaped-his-fiction-and-his-life-1.5002418>

⁷⁹ Cf. DE MAESENEER, Rita a Jasper VARVAEKE. Un fósforo en la oscuridad. Conversación con Juan Gabriel Vásquez. *Confluencia*. Universiteit Antwerpen, 2013, str. 211-212

⁸⁰ Tamtiež, str. 212.

v knihe priame alúzie na pád vecí, či lietadla, rozpadajú sa okrem iného aj spomínané medziľudské vzťahy.⁸¹

Kniha je posiatá scénami s hlukom. Ako príklad uvádzame prvý popisovaný hluk, ktorý môžeme zachytiť pri scéne v bare, keď Antonio sleduje Laverdeho, ako hrá biliard, a takto uvažuje: „Kulečník pro něho neznamenal kratochvíli ani soutěžení, nýbrž jeho tehdejší jediný způsob, jak pobývat ve společnosti: třesk narážejících koulí, klapání dřevěných kuliček na počítadle, šustění modré křídly na špičkách ze zašlé kůže, to byl jeho veřejný život.“⁸²

O pár strán ďalej, presne pri popise incidentu, pri ktorom prišiel Laverde o život, sa nám naskytne naopak odkaz na absenciu hluku: „Laverde se zhroutil na zem a já padal s ním, dvě těla bezhlučně padající k zemi, a kolem se shlukli lidé a křičeli a mně začalo bzučet v uších.“⁸³

Najsignifikantnejším hlukom, ktorý sa nám naskytne, je však súčasťou nasledujúceho úryvku. Hluk, ktorý dáva názov celému dielu sa objavil na magnetofónovej kazete. Pri ňom sa navždy zrútil Laverdeov svet. Je to hluk, pri ktorom zomrelo mnoho ľudí, no jedna obzvlášť jemu blízka osoba - jeho manželka. Hluk zo záznamu z čiernej skrinky lietadla na pravidelnej linke z Miami do Cali, ktoré sa už pristátia nedožije. Ide o hluk, ktorý nikdy nemal byť vypočutý, a ktorý nasvedčuje tomu, že sa lietadlo rúti do záhuby:

„Ozve se přerušovaný křik nebo cosi podobného křiku. A nějaký zvuk, který se mi nedaří, který se mi nikdy nepodařilo identifikovat: ten zvuk není lidský, nebo je víc než lidský, je to hluk vyhasínajících životů, ale také rozbíjejících se materiálů. Je to hluk věcí padajících z výšky, přerušovaný, a tudíž věčný, hluk, který nikdy nekončí, který mi od toho večera dál zní v hlavě a nevypadá to, že by chtěl někdy utichnout, navždycky ustrnul v mé paměti, visí v ní jako ručník na věšáku.“⁸⁴

Margarita Jácome uvádza interesantné tvrdenie, že názov knihy neevokuje iba tento pád lietadla 965 Amerických Aerolínií v blízkosti Cali v roku 1995, ale taktiež pád smotánky bogotskej spoločnosti do sveta obchodu s drogami.⁸⁵

Autor poznamenáva, že keď Antonio nájde čiernu skrinku, cíti sa byť týmto objektom fascinovaný. Ľudia vytvorili čosi ako umelú pamäť lietadla, ktorá zapisuje udalosti, ktoré sa

⁸¹ Cf. GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 5/7*. [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_XhhnkmA10

⁸² VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Hluk padajících věcí*. Prel. Anežka Charvátová. Praha, 2015, str. 18.

⁸³ Tamtiež, str. 42.

⁸⁴ Tamtiež, str. 74.

⁸⁵ Cf. Margarita Jácome. In: ADRIAENSEN, Brigitte a Marco KUNZ. *Narcoficciones en México y Colombia*. Madrid, 2016, str. 46.

stali, odhaľuje chyby, ktoré viedli k nehodám lietadla, a z ktorých si môžeme vziať ponaučenie, aby sa v budúcnosti nezopakovali. Antonio by si priaľ, aby aj ľudia mali čiernu skrinku, aby sme mohli kedykoľvek nahliadnuť do našej mysle a analyzovať chyby, akých sme sa dopustili. To však nemáme. Autor tvrdí, že možno literatúra predstavuje našu čiernu skrinku. Je to miesto, kde môžeme sledovať proces, ktorý viedol k našim chybám, z ktorých sa máme poučiť.⁸⁶

Okrem autorovej vášne pre rytmus jazyka je ďalšou zaujímavosťou, že využíva pri tvorbe svojho textu, rovnako ako aj mnohí iní latinskoamerickí spisovatelia (uvidíme to napr. v Gonzálezovej tvorbe) anglické výrazy. Je to zrejme dané tým, že Latinská Amerika je pod veľkým vplyvom USA, no súvisí to aj s pôvodom postáv samotných. Autor sa snaží zachovať autenticosť postavy a keďže matka Mayi, Elaine, je pôvodom Američanka, necháva jej prirodzené vyjadrovanie. Uvádzame niekoľko príkladov z knihy: „Papír byl nazelenalý, téměř průsvitný. „*Dear grandpa and grandma,*“ stálo v záhlaví.“⁸⁷ Takto je opísaný list, ktorý našiel Antonio s Mayou v jej rodnom dome. Jedno večerné posedenie z mladosti Elaine je popísané nasledovne: „...a pak se oba rozesmáli a svěřovali si různá tajemství, jako by se neznali jen pár hodin, ale chodili spolu do *frat house*, a zpívali *For she's a jolly good fellow* a jednohlasně litovali, že Elaine musí jít jinam, na jiné *site*, *this site should be your site*,...“⁸⁸ Rozhovor, ktorý viedla Elaine so svojím mužom Laverdem vyzeral aj takto bilingválne: „,,Nevím, kde žiješ, *dear*, ale v tomhle se improvizovat nedá.“ Prohrábla si oběma rukama dlouhé vlasy. Pak chvíli hledala v kapse, vytáhla gumičku a stáhla si vlasy do ohonu, aby si osvěžila zpocený krk. „Děti se neimprovizují. *You just don't, you don't.*““⁸⁹

Dalo by sa však tvrdiť, že je tento štýl písania možno daný aj charakterom dnešnej doby. Vplyv angličtiny vo svete je oveľa väčší a pre mladú generáciu takmer kdekoľvek na svete je tento jazyk priam každodennou nevyhnutnosťou.

Myslel autor pri písaní knihy aj na tento faktor? Myslel na publikum, pre ktoré tvorí?

V rozhovore spomína, že ak píše knihu, nemyslí pri tom na konkrétne publikum, ktorému kniha poputuje. Na druhej strane ale nepíše ani sám pre seba, no svoju literatúru vníma ako list či odkaz, ktorý posiela nejakému čitateľovi, ktorý s ním zdieľa literárne, morálne a iné obavy. Čitateľovi, ktorý je mu podobný, no je zároveň neznámy a Vásquez sa s ním snaží nadviazať touto formou komunikáciu. Veľký spisovateľ je si podľa neho viac vedomí sveta. Všíma si veci,

⁸⁶ Cf. GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER* de Juan Gabriel Vásquez: *Entrevista 7/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=H7o4ItMBT8A>

⁸⁷ VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Hluk padajících věcí*. Prel. Anežka Charvátová. Praha, 2015, str. 121.

⁸⁸ Tamtiež, str. 145.

⁸⁹ Tamtiež, str. 161.

ktoré pozornosti človeka ujdú alebo si ich poriadne neuvedomuje. Vďaka spisovateľovi si však tieto okolnosti človek všimne.⁹⁰

Vásquez hovorí, že sa tento román pokúša vytvoriť niečo, čo tu predtým nebolo, pomocou osobného, intímneho pohľadu a vlastných spomienok na verejne známe udalosti. Autor sa nesnaží poskytnúť riešenia na vážny problém obchodovania s drogami. Literatúra nemá silu zmeniť to. To môže iba moc. Ale román môže zmeniť naše zmýšľanie a vnímanie sveta.⁹¹

4.1.3 *Narkoromán (narconovela) vs. román o narkoobchode (novela de narcotráfico)*

Aj keď sme tvrdili, že má Vásquezov román blízko k autobiografickému, žánrovo by sme ho vedeli zaradiť aj k *románu o narkoobchode*. O aký subžáner sa jedná a aký je rozdiel medzi *narkorománom (narconovela)* a *románom o narkoobchode (novela de narcotráfico)*? Margarita Jácome hovorí, že sa nejedná iba o odlišné odborné názvy. Sú to totiž dve tváre jedného literárneho úkazu. Tvrdí, že vo všeobecnosti používame pojem *narkoromán* na označenie diel, bestsellerov, s odtieňom fikcie, ktoré stavajú do centra diania mafiánskeho šéfa, jeho zabijakov a milenky. Podľa niektorých literárnych kritikov a knihkupcov sa takéto diela vyznačujú tým, že sa sústreďujú na senzácietvív príbeh, zanedbávajú použitie jazyka a po prchavom komerčnom úspechu na policiach kníhkupectva zotrávajú krátko. Mohli by sme ich označiť za *chvilkové knihy (instant books)*. Ďalší zastávajú názor, že sa tieto knihy nesnažia poukázať na to, aký mal obchod s drogami devastujúci dopad na kolumbijskú spoločnosť, ale skôr bližšie predstavujú postavu dealera.

Na druhej strane, *román o narkoobchode* zahŕňa diela, ktoré majú podnikanie s drogami na pozadí. Predstavujú nám postavy, ktoré nemusia byť nutne založené na skutočnej osobe z kolumbijskej spoločnosti. Kolumbijskí spisovatelia *románov o narkoobchode* však netvorí jednotný smer alebo skupinu. Sú individuálnymi hlasmi. Objavovanie a propagácia kolumbijských *narkorománov* v médiách zviditeľnila mnohé *romány o narkoobchode*, ktoré boli predtým pre čitateľov a literárnych odborníkov takmer neznáme.⁹²

⁹⁰ Cf. DE MAESENEER, Rita a Jasper VARVAEKE. Un fósforo en la oscuridad. Conversación con Juan Gabriel Vásquez. *Confluencia*. Universiteit Antwerpen, 2013, str. 213.

⁹¹ Tamtiež, str. 213.

⁹² Cf. Margarita Jácome. In: ADRIAENSEN, Brigitte a Marco KUNZ. *Narcoficciones en México y Colombia*. Madrid, 2016, str.36-37.

Už z tejto stručnej definície nám môže byť jasné, že Vásquezov román nie je *narkorománom*. Nesústreďuje sa na senzáciechtivý príbeh a ako sám autor potvrdil, román chce poukázať na to, aký mal obchod s drogami dopad na spoločnosť, pričom opisuje aj historické okolnosti.

Upozorňuje na to vo svojom článku aj Paola Fernández Luna, keď píše, že Vásquezov román, ktorý má ďaleko od senzáciechtivosti, sumarizuje nedávnu zahanbujúcu históriu Kolumbie.⁹³

Zároveň však poznamenáva, že na rozdiel od iných, predchádzajúcich diel s drogovou tematikou je tento román odlišný. Vásquezov román sa zapodieva problematikou obchodu s drogami v Kolumbii, no zároveň sa vzdáva od stručného popisu, ktorý prevládal v *narkoestetike* predtým. *Hluk padajících věcí* je kritickou metaforou pádu a demystifikácie sociálneho a ekonomického klamu obchodu s drogami. Historické povedomie, odzrkadlené vo Vásquezovej knihe pozýva ku kritickému čítaniu, ktoré má ďaleko od preháňania, hluku či extravagancie, čo sú charakteristiky vlastné *narkoestetike* predchádzajúceho obdobia. Kvôli časovej dištancii sa na minulé udalosti nahliada okom prítomnosti.⁹⁴

Aj keď má román odlišnú *narkoestetiku*, od začiatku príbehu sa predstavuje ako jasná *narkofikcia*. Správa o úmrtí hrocha na Hacienda Nápoles, sídle Pabla Escobara, odštartuje v roku 2009 spomienky rozprávača, spomienky na jeho krátke priateľstvo, ktoré zažíval s Ricardom Laverdem a na zvláštne okolnosti jeho vraždy v Bogote v roku 1996. Vásquez premyslene spriada príbeh o dopade obchodu s drogami na život dvoch osôb vyššej strednej vrstvy, na bombardované okolie a mŕtvych, ktorými Escobar plnil ulice Bogoty v deväťdesiatych rokoch.

Hlavné postavy románu však nie sú hrdinovia, známi *narkobaróni*, či osobnosti z verejného života.⁹⁵ Ako sme už poznamenali aj predtým, autor sa zaujíma o osudy bežných ľudí.

Vásquez spomína, že za to môže asi jeho prirodzená autorská zvedavosť. Túži vedieť, aký osud skrýva tá a tá osoba. Snaží sa to potlačiť a ľudí neotravovať, no akonáhle má pocit, že existuje nejaké tajomstvo alebo, že osoba nie je iba čierno-biela, pokúša sa odhaliť o čo ide, vymyslieť si pre osoby ich životný príbeh. A kniha je presne o tomto, o odhaľovaní ľudských osudov. Keď

⁹³ Cf. FERNÁNDEZ LUNA, Paola. El ruido de las cosas al caer: La conciencia histórica como respuesta a la estética de la narco novela en Colombia. *Revista la Palabra*. Tunja, 2013, str. 35.

⁹⁴ Tamtiež, str. 34.

⁹⁵ Cf. Margarita Jácome. In: ADRIAENSEN, Brigitte a Marco KUNZ. *Narcoficciones en México y Colombia*. Madrid, 2016, str. 45.

sa človek do hĺbky zaoberá životom niekoho druhého, častokrát objaví aj mnoho o svojom vlastnom živote.⁹⁶

Hoci je vo Vásquezovej knihe zaujímavým faktorom hľadanie stratenej pravdy o Laverdeho živote, podľa Margarity Jácome niekedy príbeh pri opisovaní historických udalostí, spojených s bojom proti drogám, zachádza do nepodstatných detailov. Napríklad opis začiatku Escobarovej ofenzívy proti kolumbijskému štátu, ktorý v roku 1984 poznačila vražda ministra spravodlivosti, Larra Bonillu, či vražda kandidáta na prezidenta, Luisa Carlosa Galána, v roku 1989 alebo opis smrti samotného Escobara v roku 1993. Na druhej strane však táto chronológia umožňuje rozprávačovi, na základe udalostí opísaných v televíznych správach, načrtnúť ako Laverdeho, tak aj jeho vlastný život.⁹⁷

Margarita má zrejme na mysli pasáže textu, akým je aj nasledujúci úryvok :

Tehdy mně to nenapadlo, ale tyhle zločiny (v tisku se jim říkalo „velevraždy“, vraždy významných osobností: význam toho slova jsem se naučil hned od malička) tvořily páteř mého života a rozdělovaly jej na úseky jako nečekané návštěvy vzdáleného příbuzného. Onoho večera roku 1984, kdy Pablo Escobar zabil nebo dal zabít svého nejvýše postaveného pronásledovatele, ministra spravedlnosti Rodriga Laru Bonillu (dva zabijáci na motorce, zatačka Sto dvacáté sedmé), mi bylo čtrnáct. Šestnáct mi bylo, když Escobar zabil nebo dal zabít Guillerma Cana, ředitele deníku *El Espectador* (pár metrů od sídla vydavatelství ho vrah osmkrát střelil do prsou). Bylo mi devatenáct a už jsem byl dospělý, třebaže jsem dosud nevolil, když zahynul Luis Carlos Galán, prezidentský kandidát, jehož vražda byla jiná v naší obrazové paměti, protože jsme ji viděli v přímém přenosu v televizi: shromáždění provolávající slávu Galánovi, potom dávky ze samopalů, pak tělo hroučící se na dřevěné pódium, bezhlučný pád nebo snad zadunění přehlušené hukotem davu a prvními výkřiky. A brzy nato případ letadla společnosti Avianca, Boeingu 727-21, které nechal Escobar vybuchnout ve vzduchu – někde mezi Bogotou a Cali –, aby se zbavil politika, jenž v něm ani neseděl.⁹⁸

Dovoľujem si však poznamenať, že podľa môjho názoru to zbytočné detaily nie sú, keďže vďaka nim si vieme presne predstaviť, v akom historickom období sa nachádzame, môžeme si doň postavu zasadiť, a zároveň je nám umožnené si uvedomiť, v akom životnom období sa postava práve nachádzala. Čo koniec koncov naznačuje aj samotná Margarita. Na základe tejto skutočnosti si vieme vyvodit' nakoľko postavu udalosti mohli poznačiť'. Zároveň vďaka ukážke

⁹⁶ Cf. GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 6/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=goqryHk1j1c>

⁹⁷ Cf. Margarita Jácome. In: ADRIAENSEN, Brigitte a Marco KUNZ. *Narcoficciones en México y Colombia*. Madrid, 2016, str. 46.

⁹⁸ VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Hluk padajících věcí*. Prel. Anežka Charvátová. Praha, 2015, str. 16.

vidíme, že týmito správami ľudia naozaj v tej dobe žili. Sledovali správy, prežívali ich a dokonca si aj presne pamätajú, čo práve robili.

To je jedna z ďalších charakteristík tejto generácie. Diskutujú o tom, ako si pamätajú na udalosti. Kde sa práve nachádzali, a čo v danej chvíli robili. Vásquez to v knihe dokazuje nasledujúcou ukážkou:

„Kde jste byl, když zabili Laru Bonillu?“

Přesně tohle dělá moje generace: vyptáváme se navzájem, jak vypadaly naše životy ve chvíli, kdy došlo k tamtěm událostem, téměř vždy z osmdesátých let, které ty životy nějak nasměrovaly či vykolejily, aniž jsme si vůbec mohli uvědomit, co se nám děje. Já si to vykládal tak, že tím zjištěním, že v tom nejsme sami, neutralizujeme důsledky skutečnosti, že jsme vyrůstali v oné dekádě, nebo snad zmírňujeme pocit zranitelnosti, který nás vždy provázel. Takové rozhovory zpravidla začínají otázkou na Laru Bonillu, ministra spravedlnosti. Byl prvním veřejným nepřítelem obchodu s drogami a z oficiálních odpůrců měl největší moc; jeho vražda přinesla na scénu nový způsob atentátu – mladík na motorce se přiblíží k autu s obětí a vyprázdní do ní zásobník samopalů Mini Uzi, aniž přitom nezpomalí. „Já byl doma ve svém pokoji, psal jsem úkol z chemie,“ řekl jsem. „A vy?“⁹⁹

Aj keď boli mladší a nevedomovali si možno, o čo presne sa jedná, aké sú príčiny týchto tragédií, pamätajú si, čo v danej chvíli zažívali: „„Kolumbie se tehdy změnila, že? Aspoň já si to tak vybavuju, maminka měla strach, viděla jsem to, viděla jsem jaký má strach. Samozřejmě věděla spoustu věcí, o kterých jsem já neměla tušení.“ Maya se odmlčela. „A když Galána?“¹⁰⁰

⁹⁹ Tamtiež, str. 199-200.

¹⁰⁰ Tamtiež, str. 200.

5 Tomás González

Tomás González je ďalším významným kolumbijským spisovateľom súčasnosti. Narodil sa v Medellíne v roku 1950. Predtým, než mu majiteľ baru, v ktorom pracoval ako barman, pomohol vydať jeho prvú knihu *Na počiatku bolo more (Primero estaba el mar)*, študoval filozofiu. Po vydaní tohto románu v roku 1983 žil v Miami a v New Yorku, kde písal ďalšie knihy a zároveň pôsobil ako prekladateľ. Okrem beletrie písal aj básnické zbierky, napríklad *Mangrovníky (Manglares)* z roku 1997. Po dvadsiatich rokoch sa vrátil do svojej rodnej Kolumbie. Medzi jeho najnovšie romány patrí napríklad *Všetky noci (Las noches todas)* z roku 2018. Rovnako ako Gabriel Vásquez, aj tento spisovateľ si postupne prerazil cestu na medzinárodný trh. Jeho knihy boli preložené do angličtiny, francúzštiny, nemčiny, či taliančiny.¹⁰¹

5.1 *Neuchopiteľné svetlo (La luz difícil)*

Kniha, ktorú som si zvolila na rozbor už s ostatnými dielami nezdiera črty *narkoliteratúry*. Príbeh sa odohráva v New Yorku no medzi jedno z významných spojív s ostatnými knihami patrí to, že sa tam rodina presťahovala z Kolumbie, kvôli nepokojnej a nebezpečnej situácii v krajine. Príbeh je nám predstavený retrospektívne, pomocou zápiskov Davida, uznávaného maliara, ktorý slepne a ktorý si na samote, ďaleko od mesta na haciende La Mesa, už späť v Kolumbii, premieťa svoj doterajší život. Rozpráva nám o svojom synovi Jacobovi, ktorý sa pred dvadsiatimi rokmi rozhodol zomrieť. Po dopravnej nehode totiž ostal na vozíku, mal dlhodobé bolesti, ktorých ho už lekári nevedeli zbaviť a povedal si, že takto to už ďalej nepôjde. David sa tomu mohol len prizerať, a premýšľal, či si to Jacobo v poslednej chvíli nerozmyslí. V knihe sa systematicky celý čas striedajú tieto dve dejové línie minulosti a súčasnosti, vďaka čomu sa čitateľovi naskytuje komplexný pohľad na Davidov život.

Ďalším spojivom s vybranými dielami by bolo, že sa jedná, aj napriek istým pozmeneným údajom, o autobiografický román. Je však písaný z perspektívy budúcnosti. Tomás González v rozhovore tvrdí, že využil emócie, ktoré cítil, veci, ktoré zažíval a vznikla z toho kniha. Perspektívou budúcnosti sa snažil zistiť, aká by mohla byť jeho staroba.

Rozhodol sa porozprávať príbeh z pohľadu rodiny, pozostalých, nie zo strany obete. Popísať vnímanie situácie ľuďmi, ktorí síce netrpeli fyzicky, ale zažívali rovnako reálnu bolesť ako

¹⁰¹ Cf. Tomás González. In: *Planeta de libros* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.planetadelibros.com.co/autor/tomas-gonzalez/000045501>

Jacobo. Zaujímalo ho skúmať utrpenie, nie však muky, aké zažíval hendikepovaný protagonista, ktorý prežil katastrofu. Táto bolesť je príliš intenzívna. To by sa slovami vyjadriť nedalo. Takto by knihu nebol schopný napísať. Preto sa rozhodol urobiť opis bolesti nepriamo. Aj keď si zaumienil postupovať takto, kniha nevznikla okamžite. Faktom je, že človek si musí nechať istý čas na to, aby videl veci, ktoré sa mu prihodili, jasne. Rovnako aj autor počkal pár rokov, kým sa rozhodol napísať o tragédii. V momente tragédie by sa mu vyjadrovalo ťažko. Nakoniec sa zrodila kniha, ktorá je v podstate denníkom bez dátumov. Niektoré pasáže sú úplne totožné s autorovým životom v New Yorku, napríklad opis bytu či štvrti. Vrávi, že čím viac skutočností môže vziať zo svojho života, tým lepšie. Má pocit, že je tým rozprávanie autentickéjšie. V rozhovore sa ho pýtali, prečo bližšie nepojednáva o eutanázii. González však odpovedal, že o tom nechcel diskutovať. Znova prízvukuje, že ho viac zaujímala téma utrpenia. Napríklad, čo sa týka Davida, schopnosť človeka dosiahnuť hraníc utrpenia a vedieť ho prekonať, ukončiť.¹⁰² Autor hovorí, že ho zaujíma hranica, kde jedinec čelí svojmu možnému úpadku, či už kvôli tomu, že ho uštipne had v Urabé alebo kvôli alkoholu a drogám na Manhattane.¹⁰³ Či v tomto prípade, kvôli zármutku z bolesti a následnej straty syna.

5.1.1 Štýl, jazyk, téma

Tak ako mnoho iných spisovateľov, aj Tomás González začal svoju literárnu tvorbu písaním básní a poviedok. Tvrdí, že hoci sú to najťažšie literárne žánre, mnoho spisovateľov začína práve nimi. Vo všeobecnosti totiž človek začína písaním kratších textov.

Dnes píše básne, aby vyjadril svoje vlastné ja. Aj v próze autor vyjadruje svoje ja, ale väčšinou nepriamo. Taktiež dodáva, že próza podľa neho musí obsahovať aj poéziu, pretože bez nej text stráca život.¹⁰⁴ To je zrejme dôvod, prečo sa jej nevzdal a dbá vždy o to, ako text znie. Podobne ako Gabriel Vásquez.

González dodáva, že čo sa týka štýlu textu, samotná téma definuje štruktúru románu a tón, v akom je písaný. Nepoužíva vždy ten istý štýl.

Jeho jedinou zásadou je však to, že sa snaží nepoužívať zbytočné slová a vety, ktoré neevokujú žiadne obrazy. Na to myslí pri tvorbe textu vždy.¹⁰⁵

Inak povedané, usiluje o to, aby bol text jednoduchý. Ako sám tvrdí, to pekné nespočíva v hľadaní jazyka, ale v tom, čo človek vidí. Ide o pohľad, nie o slová. Slová nie sú nástrojom, ale

¹⁰² Cf. REVISTA Ñ. *Tomás González*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=carVqvn5HnI>

¹⁰³ Cf. RODRÍGUEZ FREIRE, Raúl. "Tocar el borde del ser." Entrevista a Tomás González. *Confluencia*, 2012, str. 143.

¹⁰⁴ Tamtiež, str. 141.

¹⁰⁵ Tamtiež, str. 141-142.

skôr odpovedajú, čo najprirodzenejším spôsobom pohľadu. To ho privádza k tomu, že nekomplikuje literatúru pokiaľ to nie je nutné. Keď hovorí o nejakej téme, hľadá jednoduchosť, čo najviac je to možné. Niekedy to možné nie je, pretože niektoré témy sú komplexnejšie ako iné. Ale nemá záľubu v zamotávaní príbehu, len preto, aby bol zamotaný; v komplikovaní, pre potešenie z komplikovania.

González poznamenáva, že nechcel vytvoriť literatúru o literatúre, čo je typické pre intelektuálne písanie. Chcel nadviazať priamy kontakt s realitou a mať v momente tvorenia textu ujasnené, aký je jeho vzťah s realitou. Nechcel príliš citovať iných spisovateľov. Skôr sa chcel opierať o udalosti, ktoré sa prihodili postavám.¹⁰⁶

Ak sa bližšie pozrieme na jazyk, vyjadrovanie postáv, môžeme si všimnúť, že autor sa snaží, aby španielčina Davida a jeho manželky Sary bola odpovedajúca jazyku Kolumbijčanov, ktorí žili dlhé roky v New Yorku. V románoch, kde sa príbeh odohráva v Kolumbii, je španielčina postáv oveľa príznačnejšia. Zatiaľ čo v tomto prípade je neutrálnejšia, menej výrazná. Tieto jazykové detaily boli pri tvorbe knihy preňho dôležité.¹⁰⁷

Taktiež si môžeme všimnúť, že rovnako ako Gabriel Vásquez, aj tento spisovateľ využíva v texte anglické výrazy. Deje sa tak pravdepodobne z toho dôvodu, že sa príbeh odohráva v New Yorku, španielčina postáv je preto angličtinou poznačená a deti Davida a Sary už napríklad v bilingválnom prostredí vyrastali. Vidíme to na nasledujúcej ukážke, kde Jacobo telefonuje so svojim otcom a do rodnej reči začleňuje prirodzene aj citátové slovo z angličtiny: „Maj sa, *dad*, ešte si zavoláme.“¹⁰⁸

Rovnako autor zachováva autentický, prirodzený jazyk postavám, ktoré nie sú pôvodom z Latinskej Ameriky. Napríklad pomocou zdomácnených slov: „Ako sa máte, *mister* David. Veľmi ma teší. Volám sa Michael O’Neal.“¹⁰⁹ Takýmto štýlom sa predstavil americký kamarát Jacoba jeho otcovi Davidovi.

V niektorých prípadoch sú dokonca v texte zachované celé anglické vety. Nasledujúca ukážka opisuje vyjadrovanie ich rodinného známeho, ktorý má indické korene: „Občas sa opýtal, ‘*And*

¹⁰⁶ Cf. ESCOBAR-VERA, Hernando. Horror, muerte y desintelectualización de la experiencia en cuatro novelas de Tomás González. *LINGÜÍSTICA Y LITERATURA*. Madrid, 2017, str. 238-239.

¹⁰⁷ Cf. REVISTA Ñ. Tomás González. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=carVqvn5HnI>

¹⁰⁸ GONZÁLEZ, Tomás. *La luz difícil*. Alfaguara, Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011, str. 40. „Un abrazo, *dad*, nos hablamos más tarde.“

¹⁰⁹ Tamtiež, str. 29. „Cómo está, *mister* David. Mucho gusto. Me llamo Michael O’Neal.“

how are you doing, folks?', tou spevavou indickou angličtinou, ktorá sa mi tak páčila a ktorú som mal zároveň problém pochopiť.¹¹⁰

Aby udržal autor autentický prejav postáv, je ochotný zachovať v texte aj ortografické chyby. Keďže svoje dni počas staroby trávi David na haciende La Mesa a poriadne už nevidí, stará sa tam oňho mladšia žena menom Ángela. Okrem upratovania a varenia dokonca zapisuje, čo jej David diktuje, keď jeho oči už nevládzu. Častokrát však z toho vzniká text plný chýb. Aby sme si vedeli predstaviť o aké chyby sa jedná, nasledujúci text bude zobrazený v španielskom origináli:

Otra ves debi acostarme un rato, porque ya no beia. Me puse la toaya humeda sobre los ojos, para descansarlos. Estava contando antes que a la una de la mañana nos habiamos reunido en el comedor. Nos quedamos allí sin hablar mucho y al final desidimos llamar a los muchachos y hablar todos con ellos. Habló Debrah, habló James, les dieron ánimo...¹¹¹

Je však nutné podotknúť, že David, teda aj autor samotný, nepristupuje k týmto chybám s negatívnymi pocitmi, naopak tvrdí, že ho nadchýnajú a nachádza v nich istú formu krásy. A to bez irónie. V knihe svoje pocity z Ángelinho pravopisu opisuje nasledovne:

Ángelin pravopis ma nadchýnal. Ako nás dokáže dojať krása, keď to najmenej čakáme! Hoci teraz ma dokáže dojať už všetko a vidím (alebo bidím) krásu všade navôkol. Moja staršia sestra, ktorá božsky zhotovovala texty, mala tiež problémy s pravopisom a napísala nesprávne takmer každé jedno slovo. Myslím, že sa jedná o dyslexiu. Okrem toho má Ángela pekné písmo, no keď zbežne kontrolujem text, aby som vedel ako pokračovať, klenoty ako bidím, roshodli sme sa alebo uderák- a nehovorím to s iróniou- ma rozhodne rozptýlia a stratím niť príbehu.¹¹²

Ak by sme sa teraz mali presunúť od jazyka ku témam, je nutné podotknúť, že sa autor vo svojich knihách snaží väčšinou tému násilia načrtnúť iba na pozadí, nie zamerať na ňu romány.¹¹³ To však neznamená, že by tam nebolo prítomné. Práve naopak. Je ale takmer vždy sprevádzané zábleskom nádeje.

¹¹⁰ Tamtiež, str. 45. „De vez en cuando preguntaba, «And how are you doing, folks?», con ese inglés cantado de los hindúes que tanto me gustaba y me costaba trabajo entender,...“

¹¹¹ Tamtiež, str. 88.

¹¹² Tamtiež. „Me encantó la ortografía de Ángela. ¡Cómo nos conmueve, cuando menos lo pensamos, la belleza! Claro que ahora a mí todo me parece conmove y veo (o beo) belleza por todos los lados. Mi hermana mayor, que redactaba como los dioses, sufría también de mala ortografía y escribía mal casi toda palabra que se dejara. Creo que se trata de dislexia. Además, tiene bonita letra, Ángela, pero, al repasar un poco el texto, para ver por dónde sigo, joyas como beia, desidimos o toaya-y no lo digo con ironía-con seguridad me van a distraer y voy a perder el hilo de lo que estoy contando.“

¹¹³ Cf. REVISTA Ñ. *Tomás González*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=carVqvn5HnI>

Slovo „horor“ je prítomné vo všetkých Gonzálezových románoch. Spája ho so smrťou, stratou, bolesťou a násilím. Predstavuje nám ho však takmer vždy osvetlené zábleskami radosti a umožňuje nám vidieť ako mu postavy čelia, prejavujú smútok zo straty, až uvidia znova svetlú stránku bytia: život pokračuje a je možné si ho užiť, hoci smrť nikdy neprestane byť našim osudom. Autor chce, aby sme si uvedomili, že krása sa nevytráca uprostred hororu, rovnako ako tieň neexistuje bez svetla.

V jeho románoch smrť vždy číha na blízku, ale v diele *Neuchopiteľné svetlo* sa tento jav stáva ústrednou témou a pomocou Davidovho odstupujú sa nám ukazujú dva obrazy, ktoré najlepšie vystihujú túto fascináciu nad životom a smrťou: maľby, ktoré reprezentujú ako čas vplyva na objekty, to je časová priepasť; rovnako ako aj priepasť fyzická, geografická, na ktorej hrane, otupení krásou, čakáme na koniec života. Zároveň sa naráža na vzťah, ktorý majú postavy s touto priepasťou.¹¹⁴

Niektoré Gonzálezove príbehy sa odohrávajú v Antioquii, iné v USA, kde istú dobu žil. Všetky svoje knihy však píše vždy z pohľadu rodáka z Antioquie. Tam sa totiž naučil, ako sa na veci pozeráť.¹¹⁵ V tejto knihe prechádza systematicky z opisu života v New Yorku na opis nežitia si v Kolumbii. V knihe si však môžeme jasne všimnúť alúzie na Kolumbiu aj v pasážach, ktoré prebiehajú v Amerike, napríklad pri úsmevnom popise rozdielu medzi psami v New Yorku a Kolumbii:

Vždy ma udivovali psy v New Yorku, ktoré boli tak vykastrované a vychované, až sa zdali byť neživé. Nikdy neľahajú za vôdzku a je veľmi ojedinelé, aby niektorý z nich mal chuť štekať na veвериčky alebo sa na nich aspoň pozrieť (a zabiť ich, to ani náhodou), alebo rozbehnúť sa vyplašiť holuby. Niekedy idú majitelia pred nimi a oni sami musia potiahnuť psa. Páčilo by sa mi, aby sa ma v nejakom rozhovore opýtali na túto tému, aby som konečne mohol povedať, čo si myslím o rozdieloch medzi druhmi psov *Canis zombis familiaris* newyorský a *Canis lupus familiaris* kolumbijský či latinskoamerický všeobecne.¹¹⁶

¹¹⁴ Cf. ESCOBAR-VERA, Hernando. Horror, muerte y desintelectualización de la experiencia en cuatro novelas de Tomás González. *LINGÜÍSTICA Y LITERATURA*. Madrid, 2017, str. 225.

¹¹⁵ Cf. RODRÍGUEZ FREIRE, Raúl. "Tocar el borde del ser." Entrevista a Tomás González. *Confluencia*, 2012, str. 143.

¹¹⁶ GONZÁLEZ, Tomás. *La luz difícil*. Alfaguara, Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011, str. 64. „Siempre me impresionaron los perros de Nueva York, que están tan castrados y educados que parecen muertos en vida. No tiran de las correas y es muy raro que haya alguno que se interese en ladrarles a las ardillas, o en mirarles siquiera (y de matarlas, ni soñar), o en correr a espantar a las palomas. A veces los amos van adelante y son ellos quienes deben tirar del perro. Me gustaría que en alguna entrevista me preguntaran sobre ese tema, para poder decir por fin lo que pienso respecto a la diferencia entre el *Canis zombis familiaris* neoyorkino y el *Canis lupus familiaris* colombiano o latinoamericano en general.”

Inokedy však zasa naráža na Kolumbiu nostalgicky, v umeleckom duchu. Napríklad pri scéne, ako si všetci posadali a čakali na správy od Jacoba, ktorý aj s bratom odcestoval za profesionálom, aby vykonal eutanáziu. „Všetci šiesti sme sa v tichosti posadili okolo stola, aby sme si dali čaj. Atmosféra bola asi taká, ako keď sa v Medellín pred päťdesiatimi rokmi zvyklo bdiť u mŕtveho.“¹¹⁷

Môžeme to vidieť aj pri nasledujúcej scéne, kde popisuje stromy v parku: „Páčili sa mi stromy v Central Parku, hoci vo mne vyvolávali pocity nostalgie a smútku za stromami v mojej vlasti, za pralesom Urabá, ktorý som poznal veľmi dobre, pretože jeden z mojich bratov mal v jeho blízkosti statok...“¹¹⁸

5.1.2 Román o umelcovi (*novela de artista*)

Román *Neuchopiteľné svetlo* nám predstavuje maliara Davida, ktorý si spätne spomína na svoj život a na jeden obzvlášť smutný okamih. Okrem smútku, či témy násilia sa v priebehu celého diela taktiež stretávame s množstvom odkazov na umeleckú činnosť, či Davidovo umelecké vnímanie sveta. Aj keď sa jedná sčasti o autobiografický román, je to zároveň aj román o umelcovi.

Čo je typické pre tento typ románu? Hlavnými postavami sú výbušní a vášniví umelci, ktorí žijú v neustálom konflikte so spoločnosťou. Žijú osamotení, vyčlenení zo spoločenského života. Pomocou literárnej tvorby či maľovania neustále čelia láske a hľadajú kreativitu. Úvahy o umeleckej činnosti vychádzajú z diel, ktoré v skutočnosti neexistujú a zároveň pretínajú príbeh, pričom zdôrazňujú zmysel života a smrti.

Tento žáner, ktorý je označovaný nemeckým výrazom ako *kunsterroman*, zdieľa so žánrom *bildungsroman* isté spoločné vlastnosti: otvorený koniec príbehu, kde postava ešte nedosiahla úplnú sebarealizáciu; formovanie osobnosti, vyvíjanie vnímavosti postavy a prebudenie jedinečného umeleckého nadania v protagonistovi, ktorý v tejto spoločnosti nemá miesto. Podstatným rozdielom v porovnaní s *bildungsromanom*, kde umelec trpí dezilúziou zo sveta, od ktorej sa ťažko odpútava však je, že v románe o umelcovi protagonista dezilúziu prekonáva,

¹¹⁷ Tamtiež, str. 87. „Los seis nos sentamos en la mesa a tomar té en silencio. Sentí el ambiente de los velorios de Medellín hacía cinco decenios.”

¹¹⁸ Tamtiež, str. 17. „Me gustaban los árboles del Central Park, aunque me producían nostalgia por los de mi país, por las selvas de Urabá, que yo conocía tan bien, pues uno de mis hermanos había tenido una finca por esos lados...”

keďže vďaka roztrhnutému spojeniu medzi životom a umením sa ešte väčšmi prebúdzajú umelcov vnímanie a schopnosť, ktorou sa vie vymaniť zo svojej umeleckej stiesnenosti.¹¹⁹

V Gonzálezovom románe *Neuchopiteľné svetlo* vidíme nasledujúce spoločné charakteristiky s románom o umelcovi: je nám predstavený autobiografický príbeh umelca, ktorý rozpráva o svojom profesionálnom umeleckom vývoji; jeho zrážka so spoločenskými normami; odovzdanie sa hľadaniu umeleckých ideálov; nezáujem spoločnosti o jeho diela, ktorá ho dlhý čas ako umelca neuznáva; a to, že v túžbe za hľadaním profesionálnych skúseností, ktoré by mu umožnili nájsť si prácu, umelec opúšťa svoju rodnú vlasť veľmi mladý.¹²⁰

V porovnaní s románom o umelcovi sa však protagonista David vymyká tomuto žánru v prístupe k jeho rodine a vzťahu k žene. Zatiaľ čo v iných románoch o umelcovi žena stelesňuje umelcovu záhubu, v tomto diele pre Davida predstavuje jeho životnú lásku a rovnako ako jeho rodina, mu dáva silu a poháňa jeho kreativitu. Tento fakt ho však úplne nevzdľahuje od charakteristík, ktoré sú vlastné protagonistovi románu o umelcovi. Keďže pretvára úlohu kreatívnej múzy a robí ju ľudskejšou, prináša do knihy element melanchólie, ktorý ho spája s tradíciou románu o umelcovi. Melanchólia, ktorou David trpel od detstva, je totiž *leit motivom* románu o umelcovi.¹²¹

Melanchólia je v texte badateľná aj vďaka umeleckým opisom prostredia, ktoré má často pochmúrne zafarbenie. Vidíme to napríklad v nasledujúcej sentencii: „Cintorín zahalila úplná tma a na nebi sa modrá farba zmenila takmer na čiernu.“¹²²

Maliar David uzatvára so svojim dielom, na ktorom už dlho pracuje, dohodu, rovnako ako napríklad Dorian Gray so svojím portrétom. Pomocou objektu, ktorý čitateľ nevidí, a ktorý sa mu predstavuje iba pomocou rozprávania, vidíme maliara v období jeho intenzívnej činnosti, kedy neustále zdokonaľuje obraz a dúfa, že pár ťahov štetcom mu pomôže nájsť to „svetlo“, ktoré obrazu zjavne chýba a ktoré by mu pomohlo odhaliť jeho tajomstvo.¹²³

David tvoril intenzívne aj počas noci, kedy všetci čakali na nejaké nové správy o Jacobovi. Nemohol spať a tak sa pokúšal maľovať. V nasledujúcej ukážke je popísané jeho zanietenie

¹¹⁹ Cf. CANO GALLEGÓ, Wilson Andrés. La Novela de Artista en La luz difícil de Tomás González: El Arte Como Evasión de La Realidad. *Íkala, revista de lenguaje y cultura*. Medellín-Colombia, 2014, str. 139-140.

¹²⁰ Tamtiež, str. 141.

¹²¹ Tamtiež, str. 142.

¹²² GONZÁLEZ, Tomás. *La luz difícil*. Alfaguara, Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011, str. 63. „El cementerio entró en la oscuridad total y en el cielo el azul se puso casi negro.“

¹²³ Cf. CANO GALLEGÓ, Wilson Andrés. La Novela de Artista en La luz difícil de Tomás González: El Arte Como Evasión de La Realidad. *Íkala, revista de lenguaje y cultura*. Medellín-Colombia, 2014, str. 144.

a túžba po dokonalosti, či presvedčenie, že správny ťah štetcom môže zmeniť celý výsledný efekt.

Bez toho, aby som ju o to požiadal, zašla Venus do kuchyne, doniesla mi ďalšiu farbu a položila ju na stolík vedľa obrazu, na ktorý sa zahľadela s očividným obdivom, no nepovedala ani slovo. Pol tretej ráno. Ako veľmi sa môže zmeniť obraz so šiestimi alebo siedmimi ťahmi štetcom, ktoré človek urobí za menej ako 5 minút! Človek ani tak nezápasí so štetcom, ale s pohľadom, s bránou vnímania, ktorá sa odmieta otvoriť, či aspoň pootvoriť.¹²⁴

Hľadanie záblesku svetla, ktoré je formou poznania alebo závanom skutočnosti, sa objaví na pozadí nejasného neuchopiteľného bolestivého svetla, ktoré na začiatku maliar nevedel pochopiť, ale ktoré bolo dlhý čas súčasťou jeho diela.¹²⁵

Práve spomínané svetlo dáva názov aj celému románu.

Rovnako ako štúdium priestoru a svetla, čas je ďalšou záležitosťou, ktorá zaneprázdňuje umelcovu myseľ.

David do svojej tvorby istým spôsobom vkladá utrpenie a rozklad svojho ja, rovnako ako aj intímnu skúsenosť, v ktorej sa maliar a jeho dielo stávajú jedným celkom. Vymyslená realita, ktorou je obraz, sa zmení na bližšiu a reálnejšiu estetickú skúsenosť. Obraz predstihne skutočnosť, vymedzí vymyslené miesto pocitov a vnemov, ktoré maliara vytrhnú z každodenného prostredia a zasadia ho do inej skutočnosti, ktorá uniká času. Času, ktorý podľa Davida predstavuje smrť.¹²⁶

Téma, ktorú David zobrazuje vo svojich maľbách: „pochmúrna priepasť Času“ (*La luz difícil*, str. 20), je rovnaká ako téma opisu, ktorý robí González o mieste, kde svoje dni pred smrťou trávi David. To miesto je La Mesa a presne tu zomrela aj jeho žena Sara. Tento na tvorbu ideálny priestor sa podobá vo svojom hraničnom charaktere na prostredie, kde David žil roky predtým, počas obdobia, kedy im zomrel syn Jacobo a kde mohol prekonať svoju kreatívnu

¹²⁴ GONZÁLEZ, Tomás. *La luz difícil*. Alfaguara, Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011, str. 95. „Sin yo pedírselo, Venus fue a la cocina, me trajo otro tinto y lo dejó en la mesita, al lado de la pintura, que miró con evidente admiración y sin hacer comentarios. Dos y media de la mañana. ¡Cómo puede cambiar tanto una pintura con seis o siete toques que se hacen en menos de cinco minutos! La lucha no es tanto con el pincel sino con la mirada, con las puertas de la percepción, que se resisten a abrirse o entreabrirse siquiera.“

¹²⁵ Cf. CANO GALLEGÓ, Wilson Andrés. La Novela de Artista en *La luz difícil* de Tomás González: El Arte Como Evasión de La Realidad. *Íkala, revista de lenguaje y cultura*. Medellín-Colombia, 2014, str. 146

¹²⁶ Cf. CANO GALLEGÓ, Wilson Andrés. La Novela de Artista en *La luz difícil* de Tomás González: El Arte Como Evasión de La Realidad. *Íkala, revista de lenguaje y cultura*. Medellín-Colombia, 2014, str. 145.

stagnáciu. Bolo to v New Yorku, na rohu Druhej a Druhej, kde „je z okien výhľad na krásny cintorín. Volá sa Marble Cemetery.“ (*La luz difícil*, str. 18)¹²⁷

Ako totiž zisťujeme, autor bol schopný dokončiť obraz až po smrti syna. Až vtedy prekonal stagnáciu a pohol sa ďalej.

Okrem evidentného odkazovania na krásu spojenú s maliarskou činnosťou, na umelecké popisovanie farieb a prostredia, je zaujímavé, že autor si všima aj krásu slov a viet. To nám len dokazuje, že naozaj dbá o to, aké slová v texte použije, či akým štýlom tvorí konkrétne dielo. Môžeme si to všimnúť v nasledujúcej ukážke, keď v podstate sám seba pochváli, ako pekne sa vyjadril o smrti, ako precízne to vymyslel. Popisuje nám situáciu po smrti ženy.

Keďže Sara tu už nie je (aký pekný a presný spôsob na pomenovanie smrti!) najal som si na prácu šoféra staršieho syna Ángely, a keď musím ísť do Bogoty alebo sa chcem prejsť po Girardote- horúcom meste, ktoré sa už trochu rozpadáva, ale je ešte vždy nádherné, a ktoré sa nachádza nad riekou Magdalena, približne dve hodiny od La mesy- idem s ním a s Ángelou.¹²⁸

5.2 Vzťah k latinskoamerickej literatúre

Na záver tejto kapitoly som chcela trochu priblížiť spisovateľov vzťah ku kolumbijskej a latinskoamerickej literatúre vo všeobecnosti. Aký je? Číta diela svojich súčasníkov? González poznamenáva, že jeho záujem o latinskoamerickú literatúru bol kedysi veľmi veľký, ale v podstate končí spisovateľmi z obdobia boomu. Odkedy totiž sám začal tvoriť, píše denne a nemá bohužiaľ veľmi čas čítať súčasné diela iných autorov. Samozrejme ich pozná, no čítal toho dosť málo.

Upozorňuje však na fakt, že vždy obdivoval literárnu tvorbu Garcíu Márqueza a tvrdí, že je to to najlepšie, čo sa mohlo Kolumbii prihodiť. Pomohol im oslobodiť sa od komplexu menejcennosti a pochopiť, že pretváraním ich vlastnej reality sa môžu stať prvotriednymi

¹²⁷ Cf. ESCOBAR-VERA, Hernando. Horror, muerte y desintelectualización de la experiencia en cuatro novelas de Tomás González. *LINGÜÍSTICA Y LITERATURA*. Madrid, 2017, str. 230.

¹²⁸ GONZÁLEZ, Tomás. *La luz difícil*. Alfaguara, Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011, str. 73. „Al faltar Sara (¡qué bella y exacta manera de nombrar a la muerte!) contraté al hijo mayor de Ángela como chofer, y cuando debo ir a Bogotá o quiero darme algún paseo por Girardot-una ciudad caliente, algo destartalada pero aún hermosa, sobre el río Magdalena, a unas dos horas de La Mesa-, me voy con él y con Ángela.”

spisovateľmi. Tvrdí, že vďaka nemu máme v dnešnej dobe tak kvalitných kolumbijských spisovateľov.¹²⁹

Ako vidíme, aj tento spisovateľ istým spôsobom označuje Gaba za priekopníka a za veľkú inšpiráciu pre ďalšiu generáciu.

Tomás González má rozhodne viacero zdrojov inšpirácie, avšak po technickej stránke sa podľa môjho názoru zrejme sčasti inšpiroval aj peruánskym veľikánom Mariom Vargasom Llosom. Obaja majú totiž miestami veľmi podobný štýl písania či skladby textu. Tento štýl sa vyznačuje pasážami textu, kde sú zjavné skoky v čase a priestore, častokrát bez nejakej jasného predelu, použitia medzery alebo iného vymedzenia, či uvedenia. Uvádžame ako príklad na porovnanie úryvky z diel spomínaných autorov.

Prvá ukážka je z Gonzálezovej knihy *Neuchopiteľné svetlo*. V konkrétnej pasáži prechádza autor zo spomienky na minulosť, kedy David telefonuje so svojim synom, do súčasnosti, kedy je už David starcom a stráca zrak. Deje sa tak bez uvedenia, či nejakého upozornenia, no opis súčasnosti nastáva až v novom odstavci. Postupne si čitateľ vďaka týmto skokom môže uvedomiť, že číta zápisky samotného Davida, pri procese ich tvorby. Celá kniha je vlastne súhrnom týchto zápiskov. A preto, keď David prestane písať, nastáva aj prestávka v rozprávaní o minulosti a ocitáme sa zrazu v súčasnosti. V tejto ukážke si zároveň môžeme všimnúť, že tak ako Vargas Llosa, ani tento autor nepoužíva žiadnu interpunkciu, ktorou by oddelil priamu reč od opisu, či rozprávania.

Opýtal som sa ho, či nemali problémy s vrátením dodávky, a odpovedal mi, že nie. Dám ti mamu, povedal som mu, a konverzácia s ňou už bola plynulá, čo bolo pre mňa vždy trochu záhadou. Videl som ako sa Sare, bez toho, aby sa jej zlomil hlas, leskli oči, zvlhnuté slzami. Rozhodol som sa na chvíľku vyjsť von.

Aj napriek lupe, s ktorou pracujem, som na nekonečnú hodinu musel prestať písať, pretože som už dobre nevidel na slová. A to píšem naozaj veľkým písmom: samohlásky sú rozmerov kastílskych ostružín. Keď už nevidím, čo sa stáva poslednú dobu stále častejšie, ľahnem si a požiadam Ángelu, pani, čo mi chodí pomáhať v domácnosti, aby mi dala na oči a čelo vlhký obklad, a takto sa sústredím iba na počúvanie spevu vtáčikov alebo hudby.¹³⁰

¹²⁹ Cf. RODRÍGUEZ FREIRE, Raúl. "Tocar el borde del ser." Entrevista a Tomás González. *Confluencia*, 2012, str. 144.

¹³⁰ GONZÁLEZ, Tomás. *La luz difícil*. Alfaguara, Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011, str. 41. „Le pregunté que si no habían tenido problemas al entregar la van y me dijo que no. Te paso a tu mamá, le dije, y ya la conversación con ella fue lo fluida, y para mí un poco enigmática, que había sido otras veces. Vi cómo a Sara, sin que se le quebrara para nada la voz, le brillaban los ojos por la cercanía de las lágrimas. Decidí salir un rato.

Druhá ukážka pochádza z knihy *Smrt v Andách*¹³¹, od Maria Vargasa Llosu. V nasledujúcom úseku uvidíme ako systematicky prechádza rozhovor medzi Tomásom a jeho priateľkou Mercedes z minulosti, do priameho rozhovoru medzi veliteľom Litumom a Tomásom v súčasnosti, kedy sa mu Tomás so zážitkami z minulosti zdôveruje.

„Objednali jsme si sodovky a polívku. Mercedes celou dobou zívala a tetelila se zimou.“

„Kdyby nás dneska v noci zabili teroři, Tomasito, jestlipak víš, co by mně nejvíc mrzelo?“ přerušil ho Lituma. „Odejít z tohoto světa a nikdy už se nekouknout na pěknou nahotinku. Co jsem vkročil do Naccosu, připadám si jak eunuch. Tobě je hej, tobě stačí vzpomínat na tu Piuranku, co?“

„Ještě abych byla nemocná, to by tak scházelo,“ postěžovala si Mercedes.

„To se jenom tak dělala,“ zaprotestoval Lituma. „Doufám, že's jí to nevěřil.“

„To bude tou cestou, tím rozhrkaným nákladákem. Najíš se polívky, trochu se vyspíš a to tě zas dá dohromady,“ povzbudil ji chlapec.¹³²

Podobný štýl tvorby textu som si všimla aj u ďalšieho súčasného kolumbijského spisovateľa, ktorý sa volá Mario Mendoza. Konkrétne sa jednalo o jeho dielo *Satan*¹³³ (*Satanás*). To však už nie je predmetom rozboru v tejto práci, a preto príklad neuvádzam.

Rozhodne netvrdím, že takýmto štýlom tvoria iba títo autori, skoky v čase a priestore sú dnes bežnou praxou u viacerých autorov, chcela som len upozorniť na túto zaujímavú stylistickú zhodu.

A pesar de la lupaza con la que trabajo debí parar de escribir durante una hora larga, pues ya no lograba ver bien las palabras. Y eso que escribo grande: las vocales son del tamaño de moras de Castilla. Cuando dejo de ver, y cada vez pasa más a menudo, me acuesto, le digo a Ángela, la señora que viene a ayudarme en la casa, que por favor me ponga una compresa húmeda sobre los ojos y la frente, y me concentro en oír el ruido de los pájaros o pongo música.“

¹³¹ Prel. Alena Šimková, 1997.

¹³² VARGAS LLOSA, Mario. *Smrt v Andách*. Praha, 1997, str. 60.

¹³³ Prel. Jan Mattuš, 2017.

6 Juan Gabriel Vásquez : *Reputace (Reputaciones)*

Posledná kniha, na ktorú sa pozrieme pochádza znova z pera Juana Gabriela Vásqueza. Tentokrát sa však jedná o príbeh karikaturistu menom Javier Mallarino, ktorý sa takmer celý život venoval politickej satire, kvôli čomu si urobil aj veľa nepriateľov. Častokrát sa mu aj vyhrážali, čoho dôkazom nám môže byť aj táto pasáž:

Zastavil se uprostřed parku, rozhlédl se a dopis otevřel. „Javiere Mallarino!“ začínal text napsaný na stroji bez záhlaví s datem a místem. „Svým přerucováním pravdy jste napadl a pošpinil Armádu naší Republiky, čímž nahráváte nepříteli, jste LHÁŘ, zaprodanec a ZRÁDCE Vlasti, takže vezměte na vědomí, že nám, kdož VĚRNĚ sloužíme naší drahé zemi už dochází trpělivost, víme, kde bydlíte a kde studuje Vaše dcera a bez váhání tvrdé udeříme, pokud budete pokračovat v nactiutrhání.“¹³⁴

Práve kvôli týmto vyhrážkam sa umelec musel napokon, ako neskôr zistíme, kvôli vlastnému bezpečiu aj bezpečiu jeho rodiny utiahnuť na samotu mimo mesta.

Za svoju prácu však má dostať každopádne vyznamenanie, no práve v tejto chvíli, takpovediac na vrcholu jeho kariéry, sa vďaka rozhovoru s mladou ženou ocitá v spomienke na udalosť, ktorú sa snažil dlhé roky vytesniť zo svojej pamäte a ktorá by mohla ohroziť jeho reputáciu. V knihe sa nám tak okrem iného ukazuje akú moc má sláva a verejná mienka v krajine.

Ako poznamenáva samotný autor, Mallarino robí svoju prácu už štyridsať rokov a má na politickú scénu veľký vplyv. Práve vďaka tomu, vďaka jeho zásluhám, mu vláda chce vzdať hold. Po predaní ceny ho však navštívi mladá záhadná žena, ktorá ho žiada, aby si spomenul na jeden večer spred takmer tridsiatich rokov, aby spolu zistili, čo sa vtedy stalo. Žena, Samanta, má totiž podozrenie, že sa jej ako dievčatku prihodila nepríjemná vec, na ktorú si však plne nespomína. Mallarino si to bohužiaľ tiež nevie vybaviť a postupne zisťuje, že je preňho veľmi podstatné dozvedieť sa pravdu. Mohol byť totiž svedkom udalostí, ktoré sa neskôr premenili na dosť dôležitú karikatúru. Celý román sa teda krúti okolo tohto vyšetovania spoločnej minulosti dvoch postáv a ich spomienok. To je ďalšia podstatná téma, ktorá sa neustále v diele spomína. Čo a nakoľko si ľudská myseľ dokáže vybaviť.¹³⁵

¹³⁴ VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Reputace*. Prel. Anežka Charvátová. Praha a Litomyšl, 2017, str. 40-41.

¹³⁵ Cf. CASA DE AMÉRICA. *Juan Gabriel Vásquez: Las reputaciones*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=djdYoybdcFU>

Ako si môžeme všimnúť, znova sa vraciame k téme pamäti a zabudnutia. To túto kniha spája nielen s Vásquezovými predošlými knihami, ale napríklad aj s dielom *Sme budúce zabudnutie* od Faciolinceho, či s románom *Správa o jednom únose* od Garcíu Márqueza.

V rozhovore Vásquez spomína, že v románe je neustále napätie medzi uznaním a slávou a medzi spravodlivým, opodstatneným uznaním a všetkými ingredienciami podvodu a pokrytectva, ktorými sa predstavuje sláva. Mallarino je verejnou osobou, ktorú avšak na ulici nikto nepoznáva. V tlači sa nikdy neobjavuje jeho fotografia, iba jeho karikatúry. Mallarino počas celej knihy prežíva napätie, ktoré sa vytvára medzi anonymitou a spoznaním, či slávou a skutočnou dôležitosťou verejnej osoby.¹³⁶

Hoci jeho tvár nie je známa, ako sme už spomínali, jeho karikatúry majú ohromnú moc. Majú však až takú moc, aby dokázali vziať život človeku? Podobnú otázku položila Mallarinovi aj reportérka. Istú dobu po vydaní jeho karikatúry, na ktorej bol kongresman Adolfo Cuéllar nepriamo označený za pedofila, Cuéllar spáchal samovraždu. Aj napriek tomu, že sa vedelo, že mal zdravotné problémy a trpel na cukrovku, si na tlačovej konferencii neodpustili zvažovať aj túto možnosť, že za jeho smrť môže Mallarino, ktorý ho pripravil o reputáciu.

A keď to všetchno dopovedela, poďívala se dívka s rovnátky na své kolegy, a Mallarino v tomto jediném zářivém okamžiku pochopil, že ho sem Valencia nepřivedl jenom kvůli tomu, aby si vyslechl vyprávění o Cuellárově sebevraždě, nýbrž také proto, aby na této improvizované, téměř ilegální tiskové konferenci odpověděl na otázky reportérů či lépe řečeno na jedině prohlášení, následované jedinou otázkou. I tentokrát se ujala slova dívka s rovnátky. „Mistře Mallarino,“ řekla (a Mallarino spatřil kroužkové zápisníky v pohotovosti a nad nimi pera vztyčená jako penisy), „všichni jsme zajedno, stejně jako veřejné mínění, že kongresman Cuéllar upadl v nemilost v důsledku vaší karikatury. Má otázka, naše otázka zní: cítíte se nějak zodpovědný za jeho smrt?“

Veřejné mínění, pomyslel si Mallarino. *Upadl v nemilost*. Odkud se tahle klišé berou? Kdo je asi vymyslel, kdo je použil jako první?

„Samozřejmě, že ne,“ odpověděl. „Něco takového nemůže způsobit žádná karikatura.“¹³⁷

Ako sa človek asi môže po takomto obvinení cítiť? Je urazený, sklamaný, či dokonca nešťastný? Ako ďalej zisťujeme pomocou rozhovoru s jeho manželkou, Cuéllar bol práve naopak na tú otázku pyšný. Cítil obdiv reportérov a svoju vlastnú moc.

¹³⁶ Tamtiež.

¹³⁷ VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Reputace*. Prel. Anežka Charvátová. Praha a Litomyšl, 2017, str. 122-123.

Ten nešťastník spáchal dnes ráno sebevraždu a oni s tebou dělali rozhovor, museli ti položit tu otázku: ale zeptali se tě obdivně. Nebo snad ohromeně, zděšeně, vyber si sám nejvhodnější slovo. A právě tohle tam viselo ve vzduchu, cosi jako bázeň, kterou si v nich vyvolával, ano, uctívá bázeň. A pak přišlo to nejhorší: uvědomila jsem si, že jsi na to pyšný. Pyšnil ses tou otázkou, kterou ti položili Javiere, a kdoví na co dalšího jsi byl ještě pyšný.

[...]

Jsi pyšný a já to nemůžu pochopit. Jsi pyšný a já už nevím, kdo jsi. Nevím, kdo jsi, ale jednu věc vím: že já tady být nechci. Nechci být s tebou.¹³⁸

To bol okamih, keď Mallarino súčasne s nadobudnutím obdivu, stratil manželku.

Nakoľko má však verejná mienka moc v súčasnej spoločnosti?

Vásquez hovorí, že sa nad tým sám zamýšľal. Mallarino je v podstate dedičom jedného veľkého karikaturistu, ktorý žil v Kolumbii v dvadsiatych rokoch. Volal sa Ricardo Rendón. Mal v krajine ohromný vplyv a moc, bol skutočne schopný svojimi karikatúrami poukázať na či dokonca ovplyvniť politické jednanie. Pomocou románu chcel autor vytvoriť svet, kde by to ešte stále bolo možné, kde by mal karikaturista stále takýto vplyv. Myslí si, že sa v postave Mallarina odrazili jeho vlastné znepokojenia a neistoty, ktoré nazbieral počas rokov písania stĺpčekov do novín. Stĺpčeky, ktoré sa týkajú z deväťdesiatich percent politiky, a ktoré mu počas rokov spôsobovali starosti, či vyvolávali otázky. Videl na vlastné oči, aký zvláštny vzťah môžu mať čitatelia k tvorcom takýchto stĺpčekov a nakoľko môže byť zraniteľný náš verejný obraz. Aké je jednoduché narušiť ho, ovplyvniť či zmeniť a koľko energie musíme vynaložiť na to, aby sme si ho ochránili. Táto starosť, ktorú máme všetci o našu reputáciu, je stredobodom románu.¹³⁹ Poukázanie na fakt, aká je reputácia zraniteľná a ako rýchlo ľudia dokážu na nás zmeniť názor.

Vďaka tejto výpovedi je teda možné tvrdiť, že aj keď toto dielo nie je práve autobiografickým románom, obsahuje mnohé autobiografické črty. Odráža znova vlastné pocity a starosti autora.

Ťažoba minulosti sa stáva ďalšou z tém, okolo ktorých sa točí táto kniha.

Autor priznáva, že je touto témou posadnutý. Je to jedna z jeho posadnutostí, ku ktorým sa v literatúre vždy vracia. To má tento román spoločné s jeho predošlými knihami. Tému minulosti a jej odkrývanie. Podotknutie na fakt, že minulosť nikam nezmizne, ale neustále nás sprevádza. A na to, ako sa dokáže meniť. Čo presne protirečí tvrdeniu, čo nám celý život

¹³⁸ Tamtiež, str. 124.

¹³⁹ Cf. CASA DE AMÉRICA. *Juan Gabriel Vásquez: Las reputaciones*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=djdYoybdcFU>

vraveli, že minulosť nezmení. Ňou si môžeš byť istý. Autor si však myslí, že ako dospievame, zisťujeme, že to nie je tak úplne pravda. Minulosť sa tiež môže pozmeniť, so všetkými vyplývajúcimi neistotami spojenými so zvyškom nášho života. Stavíme si život na tom, čo sme zažili, na čo si pamätáme. Román sa však pýta, a ak sa to zmení, ak všetko to, čo si myslíme, že sme zažili, sme v skutočnosti nezažili, ak všetko to, čo si myslíme, že sme videli, sme naozaj nevideli, čo sa stane potom s našim súčasným životom?¹⁴⁰

To je otázka, na ktorú sa snaží poukázať román. Neponúka nám však jasnú odpoveď. Skôr nás núti sa nad situáciou zamyslieť. Je zaujímavé, že nám román neposkytuje ani odpoveď na to, či v onú osudnú noc Cuéllar skutočne zneužil Samantu alebo nie. To však už nie je podstatné. Dôležité sú naše rozhodnutia, ako si zaumienime konať ďalej, ako naložíme so svojou budúcnosťou. A Mallarino sa už rozhodol. Pred stretnutím s vdovou po Cuéllarovi v cestovnej kancelárii Jednorozec, ktorá mala jemu a Samante objasniť, či sú fámy pravdivé, nahliadame do jeho reflexií:

At' řekne vdova po mrtvém cokoli, nebude v důsledcích rozdíl: pokud se Mallarino rozhodne vstoupit do cestovní kanceláře Jednorozec, přestane být morální autoritou, kterou dosud byl, a promění se v laciného kšeftáře s drby, odstřelovače cizích reputací. Někdo takový nesmí svobodně chodit po světě. Někdo takový je nebezpečný.¹⁴¹

Vedel presne, čo musí urobiť. Na poslednej stránke zisťujeme, že sa rozhodol podať rezignáciu a ukončiť tak spoluprácu s denníkom, pre ktoré toľké roky tvoril. Pretože: „Mallarino najednou pochopil, že to môže urobiť: pochopil, že ačkoliv nemá prazádnou vládu nad pohyblivou, prelétavou minulosťou, môže si zcela jasne vzpomenout na svoju budúcnosť.“¹⁴²

Vásquez v rozhovore poznamenáva, že či si to želáme alebo nie, naše životy nemôžu ostať politike vzdialené. Avšak môže to byť zainteresovaný názor, pretože presne to rieši vo svojich posledných troch knihách. Nakoľko môže byť osobný život človeka vzdialený od politiky. Celý román sa zamýšľa medzi riadkami, nie explicitne, nad faktom, že náš súčasný svet je kvôli novým technológiám, či novým spôsobom, akými sa ľudia realizujú s príchodom sociálnych sietí miestom, v ktorom pomaličky prestáva dávať zmysel oddeľovať súkromný život od toho verejného. Všetci sme verejnými osobami. Naša fotka môže preletieť krajinou za tri sekundy. A to všetko má následky, o ktorých sa dá diskutovať aj pomocou fikcie.¹⁴³

¹⁴⁰ Tamtiež.

¹⁴¹ VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Reputace*. Prel. Anežka Charvátová. Praha a Litomyšl, 2017, str. 172-173.

¹⁴² Tamtiež, str. 175.

¹⁴³ Cf. CASA DE AMÉRICA. *Juan Gabriel Vásquez: Las reputaciones*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=djdYoybdcFU>

7 Osobná skúsenosť Kolumbijčanov

V rámci tejto práce som sa rozhodla uviesť v poslednej kapitole aj informácie o situácii v Kolumbii, ktoré boli získané na základe dotazníkov od celkom desiatich respondentov kolumbijskej národnosti. Som si vedomá toho, že sa jedná iba o malú vzorku, ktorá nám neumožňuje vyvodiť obecné závery o situácii v štáte. Je však nutné podotknúť, že cieľom práce rozhodne nie je obecné postihnúť situáciu v Kolumbii, informácie z dotazníkov sú predkladané skôr pre ilustráciu. Tieto informácie nám však umožnia vytvoriť si čiastočnú predstavu o tom, ako sa v Kolumbii počas rokov drogového násillia žilo a nakoľko si na to respondenti spomínajú, čo nám zároveň posluží ako materiál pre porovnanie s názormi analyzovaných autorov.

Všetky informácie uvedené v tejto kapitole boli zozbierané počas obdobia marec-apríl 2019 pomocou vlastnoručne vytvoreného dotazníka a následného rozhovoru. Otázky sú v dotazníku usporiadané do štyroch sekcií, pričom tá štvrtá pozostáva z dvoch doplňujúcich otázok, ktoré sa sústreďujú na vzťah respondentov k súčasnej kolumbijskej beletristickej tvorbe, ktorú v tomto prípade predstavujú diela analyzovaných spisovateľov.

7.1 Pôvod

V prvej časti, ktorá nesie názov *Osobné otázky*, sa zameriavame na to, z ktorej konkrétnej časti Kolumbie respondent pochádza, či si myslí, že je to bezpečná oblasť, v ktorom roku sa narodil a aké povolanie vykonávajú alebo vykonávali jeho rodičia.

Keďže vieme, že Kolumbia je obrovská a rôznorodá krajina, bezpečnosť sa samozrejme odvíja aj od konkrétnej oblasti, v ktorej človek žije, a teda aj od jeho ekonomickej situácie. Na základe zozbieraných informácií bolo možné vytvoriť si o zázemí a pôvode našich respondentov lepšiu predstavu. Narodili sa medzi rokmi 1946-1995, pričom väčšina z nich sa narodila práve v 80.-90. rokoch, období spomínaného najväčšieho drogového násillia. Šiesti respondenti pochádzajú z hlavného mesta Kolumbie, z Bogoty, dvaja respondenti pochádzajú z Medellínu, jedna z Barrancabermeje a ďalšia z Barranquille.

Respondenti z Bogoty sa pri otázke, či je to bezpečné mesto, plne nezhodujú. Dalo sa to však predpokladať, keďže aj v rámci mesta závisí na tom, v ktorej konkrétnej štvrti človek býva. Ako spomína aj prvý respondent, v chudobnejších štvrtiach vás môžu prepadnúť s nožom v ruke, no iné časti mesta sú bezpečnejšie. Ďalšie respondentka tvrdí, že hlavné mestá sú vo všeobecnosti bezpečnejšie ako okrajové oblasti a hoci si myslí, že v posledných rokoch sa zvýšila mestská kriminalita, stále je život v meste bezpečnejší ako na samotách. Dve

respondentky naopak tvrdia, že Bogota je veľmi nebezpečné miesto. Dalo by sa však tvrdiť, že sa zhodli na tom, že človek všeobecne musí byť ostražitý a dávať si pozor.

Respondenti z Medellín sa zhodli na tom, že to bolo počas obdobia, kedy prevládala činnosť kartelov a *narkoobchodníkov* jedno z najnebezpečnejších miest na svete. Ale odvtedy sa situácia v meste značne zlepšila. Samozrejme, že stále existujú aj nebezpečné oblasti a kriminalita, ale je možné žiť pokojnejšie.

Respondentka z Barrancabermeje tvrdí, že táto oblasť bola dlhé roky pod nadvládou gerily a trpela ozbrojenými konfliktmi. Posledných 10 rokov sa tam žije však veľmi pokojne, keďže gerily a paramilitárne skupiny sa tam už veľmi nevyskytujú. Keďže je to však hlavné mesto ropy, je zasiahnuté národnou a medzinárodnou ropnou krízou, z čoho vyplýva aj veľká nezamestnanosť.

Poslednou oblasťou je Barranquilla. Respondentka odpovedala, že je to v podstate bezpečné miesto na život.

Čo sa týka profesie rodičov respondentov a teda aj nejakého finančného zázemia, odpovede boli rôznorodé. Od faktu, že ich rodičia mali dokončenú iba základnú školu a pracovali v továrni, až po rodičov, ktorí sa živili ako univerzitní profesori či podnikatelia. Dalo by sa povedať, že lepšie situované rodiny žili aj v lepších štvrtiach a teda mali menšie problémy s kriminalitou, zatiaľ čo ekonomicky horšie situované rodiny sa museli za lepšími podmienkami presťahovať do inej krajiny.

7.2 Život v Kolumbii

Druhá časť, s názvom *Otázky o živote v Kolumbii*, nám zrejme najviac poslúžila na porovnanie názorov Kolumbijčanov, s tvrdeniami vybraných spisovateľov. Respondentov sme sa opýtali, či ich nejakým spôsobom zasiahli udalosti, ktoré sa odohrávali v krajine (únosy, politické udalosti, bombardovanie, atď.) či o nich vôbec vedeli, inak povedané, či mali predstavu o tom, čo sa dialo v krajine a či to osobne prežívali. Ako to tvrdili samotní analyzovaní spisovatelia. Taktiež sme sa opýtali, či prišli niekedy do kontaktu s drogami alebo s drogovým násilím, poprípade, či poznajú niekoho, kto trpel kvôli drogovému alebo politickému násiliu. Poslednou otázkou z tohto oddielu bolo, či sa cítili byť v ohrození, keď chodili po vonku, či cítili neistotu.

Ak by sme dané odpovede mali zosumarizovať, vyšlo by nám z nich, že všetci respondenti vnímali vo väčšej či menšej miere (v závislosti na ich vtedajšom veku), čo sa v krajine odohrávalo. Presne ako to popisoval v knihe, či v rozhovoroch aj Juan Gabriel Vásquez. Sledovali správy a počúvali rádio, nebolo možné o udalostiach nevedieť. Hoci ako tvrdia, tieto

média boli často (a niektoré sú vraj dodnes) veľmi manipulované a plné ideológie. Väčšina respondentov mala skúsenosť s kriminalitou našťastie len do takej miery, že ich pár krát okradli, no pár z nich kvôli drogovému a politickému násiliu prišlo o členov rodiny. Respondent z Medellín napríklad popisuje ako jeho starý otec jedného dňa zmizol, pričom jeho telo nikdy nenašli. Taktiež spomína fakt, že násilie v krajine donútilo jeho rodinu opustiť statok s usadlosťou na 15 rokov, keďže oblasť bola pod správou gerily. Sú to iba dva roky, odkedy ho získali späť. Druhá respondentka z Medellín bola dokonca priamou účastníčkou prestrelky. Respondentka z Barrancabermeje prišla kvôli prestrelke o švagra aj sesternicu. Takmer všetci si vybavujú spomienky na vybuchovanie áut, či susedných domov, alebo na to ako sledovali v správach informácie o konkrétnych atentátoch na politických predstaviteľov, havarovaných lietadlách či zbombardovaných hoteloch. Vedia, čo vtedy robili, koľko mali rokov. Dalo by sa povedať, že násilné udalosti zasiahli všetkých obyvateľov krajiny. Či už priamo alebo nepriamo, dôsledky pociťujú všetci. Tu si môžeme všimnúť ďalšiu zhodu v názoroch aj so samotným Vásquezom.

Do kontaktu s drogami (okrem marihuany), či s drogovým alebo politickým násilím, neprišiel nikto z nich. Respondentka z Bogoty však spomínala, že jej rodina, ktorá žije v oblasti Cundinamarca, trpela kvôli návštevám geríl alebo paramilitárnych skupín, ktoré od nich žiadali jedlo, vodu, či iné láskavosti. Nikto samozrejme neodmietne dať vodu niekomu ozbrojenému, kto príde na jeho statok, avšak pre ďalších sa tým pádom stáva ich spojencom.

Na otázku, či sa cítili byť v ohrození, takmer všetci odpovedali, že áno. Znova sa stretávame s myšlienkou, že človek musel (a musí) byť jednoducho v strehu. Bolo to obdobie plné neistoty, s ktorou sa učili žiť od malička. Respondentka z Bogoty tvrdí, že ľudia z jej generácie (80.roky) si dodnes spomínajú na ten pocit neistoty, keď nevedeli, či nevybuchne ďalšia bomba alebo sa neudeje ďalší útok. Jedinú výnimku v prieskume tvorí rodáčka z Barranquille, ktorá sa vonku necítila byť v ohrození. Jedná sa však o respondentku narodenú až v roku 1980.

7.3 Odchod z Kolumbie a súčasná situácia krajiny

Tretí oddiel, s názvom *Otázky o odchode z krajiny a súčasná situácia*, sa týkal hlavne respondentov, ktorí Kolumbiu opustili a žijú momentálne v inej krajine. Ich úlohou bolo vysvetliť, prečo rodnú vlasť opustili a či ich rodina žije naďalej v Kolumbii. Taktiež mali objasniť, ako dlho už žijú mimo Kolumbie, či sa tam plánujú vrátiť a ak nie, prečo sa tak rozhodli. Zároveň sme zisťovali, či sa zaujímajú o aktuálne dianie v Kolumbii, aj keď tam už nežijú, či sledujú správy a novinky.

Ďalšie otázky sa sústreďovali na ich názor o súčasnom stave krajiny. Myslia si, že je Kolumbia ešte stále nebezpečnou krajinou? Majú dojem, že sa znížil počet trestných činov? Vytvorilo sa lepšie prostredie na život aj v chudobnejších štvrtiach? Ako by definovali Kolumbiu vlastnými slovami?

Polovica respondentov krajinu opustila, žijú teraz v Európe. Dvaja z nich odišli z krajiny čisto kvôli tomu, že chceli cestovať a spoznávať svet, študovať v zahraničí. Nevylučujú možnosť, že sa tam raz vrátia žiť. S rodinou sa však bohužiaľ často nestretávajú. Ďalší traja respondenti opustili Kolumbiu kvôli zlým podmienkam na život. Do krajiny sa vraj radi vrátia, ale maximálne na návštevu. Život si tam predstaviť bohužiaľ nevedia. Hlavne kvôli tomu, že by tam nemali tak kvalitnú životnú úroveň. Jedna respondentka však poznamenáva, že by tam nemohla žiť aj preto, lebo situácia stále nie je úplne pokojná a Kolumbijská spoločnosť je podľa nej ešte vždy veľmi mačistická. Až na jednu respondentku, ktorá tvrdí, že situáciu v Kolumbii nesleduje, pretože je sklamaná, že sa nemení, sa všetci zo spomínaných vystažovalcov naďalej zaujímajú o dianie v rodnej vlasti. Chcú byť o aktuálnej situácii informovaní.

Čo sa týka otázky súčasného stavu krajiny, takmer všetci respondenti tvrdia, že je Kolumbia určite menej nebezpečná ako kedysi. Kriminalita ustúpila a dá sa lepšie cestovať. Aj keď jedna respondentka z Bogoty tvrdí, že kriminalita vzrastá a zločinov neubúda, práve naopak. Je však menej problémov s gerilami. Obraz Kolumbie sa zmenil. Do krajiny prichádzajú turisti či prisťahovalci z USA. Napríklad v Medellíne sa vraj vláda viac zamerala na vzdelanie, kultúru a šport. Mladí majú väčšie príležitosti. Krajina sa však súčasne nachádza medzi dvoma pólmi. Je v nej obrovská spoločenská nerovnosť a práve tá spôsobuje násilie. Kolumbia napreduje, ale rozdiely nemiznú. Čaká ju ešte veľa rokov práce, aby sa v nej situácia zlepšila. Problémami spoločnosti sú podľa ďalšej respondentky napríklad: stále nie úplne bezpečný život v mestách, problém *mikro-narkoobchodu*, korupcia či organizovaný zločin. Taktiež problémy vo Venezuele spôsobili, že do krajiny prichádza veľa imigrantov, čím narástol počet zločinov v mestách a počet pracovníkov s nízkymi platmi.

Respondenti sa zhodujú na tom, že Kolumbia je krásnou krajinou plnou prírodného bohatstva, s etnickou a kultúrnou diverzitou, no bohužiaľ aj so skorumpovanou vládou a veľkými sociálnymi nerovnosťami. Chudobnejším ľuďom, ktorých počet sa zvyšuje, často chýbajú možnosti vzdelávania a základného zabezpečenia. Napriek týmto interným problémom sa však stáva pre turistov stále čoraz lákavejšou krajinou, čo ekonomike prospieva.

7.4 Vzťah ku súčasným kolumbijským spisovateľom

Záverečnými, doplnujúcimi otázkami boli, či a nakoľko poznajú respondenti spisovateľov, ktorí sú spomínaní v diplomovej práci (Gabriel García Márquez, Héctor Abad Faciolince, Juan Gabriel Vásquez, Tomás González) a čo si o nich myslia.

Ako sa dalo predpokladať, všetci respondenti dobre poznajú Gabriela Garcíu Márqueza a jeho tvorbu. Čítali viaceré jeho knihy, ako sme zistili, niektoré sú dokonca v školách čítané povinne. Jeden respondent spomína, že jeho obľúbenou knihou je práve *Správa o jednom únose*, pretože Gabo v roli žurnalistu vytvoril knihu o jednej z najľahších skutočností, akú zažívali Kolumbijčania: o únose. O Gabovi sa vyjadrujú obdivne, že je to veľký spisovateľ a žurnalista, ktorý píše výstižne o Kolumbijskej kultúre. Čo sa týka ďalších spisovateľov, Faciolinceho poznajú taktiež všetci, no skôr ako žurnalistu, tvorcu odborných článkov a stĺpcikov v novinách. Vásqueza poznajú štyria respondenti, no tiež hlavne vďaka jeho žurnalistickej aktivite, či jeho stĺpcikom. Tomáasa Gonzáleza poznali iba dve respondentky. Respondentka, ktorá poznala všetkých zmieňovaných spisovateľov tvrdí, že sú to kvalitní autori, ktorí nejakým spôsobom prepájajú ich vlastné skúsenosti s príbehmi vo svojich dielach. Myslí si, že Kolumbijčania sú veľmi talentovaní, hlavne čo sa týka práce s jazykom.

Vďaka týmto informáciám si môžeme utvoriť aspoň ako taký obraz o minulom či súčasnom dianí v štáte, z pohľadu vybraných jedincov. Môžeme si všimnúť, že pocity, ktoré spisovatelia popisujú vo svojich dielach, či zážitky, sú skutočne platné aj pre ďalších ich krajanov.

Na rozšírenie a doplnenie informácií prikladám na konci práce prílohu, kde majú záujemcovia možnosť prečítať si konkrétne odpovede respondentov v ich plnom znení (viď. Zoznam príloh).

8 Záver

Diplomová práca sa v prvom rade zameriavala na to, do akej miery sa osobná skúsenosť kolumbijských spisovateľov na obdobie spojené s drogovým násilím, odráža v ich súčasnej románovej tvorbe. Zistila som, že aj keď autobiografickým románom v pravom slova zmysle je z analyzovaných diel iba román *Sme budúce zabudnutie*, a biografickým *Správa o jednom únose*, všetky ostatné diela nesú taktiež škálu autobiografických črt. Reflektujú sa v nich totiž vlastné spomienky autorov na pocity, ktoré zažívali, či na udalosti, ktorých boli svedkom. Hoci sú v nich isté skutočnosti pozmenené, môžeme si tam všimnúť istú podobnosť a vplyv ich vlastných emócií. Čo je vlastne základom každej umeleckej tvorby.

Čo sa týka tém, okrem drogového násillia a terorizmu narkomafie, sa systematicky v románoch narážalo na tému zabudnutia a pamäte. Objavila sa aj téma smrti, či moci verejnej mienky v krajine. Na základe tém a štýlu ich tvorby sme boli romány schopní rozčleniť na viacero druhov: nefiktívny román (alebo aj román svedectva), spomínaný autobiografický román, román o *narkoobchode* a román o umelcovi.

Knihy sú písané jednoduchým štýlom, ktorý čitateľa pohltí a umožní mu lepšie vnímať autorove pocity, či pocity postavy a viac sa s ňou stotožniť. O čo vlastne aj v týchto knihách ide, keďže sa zaoberajú životom bežných ľudí a ich vnímaním sveta. Napriek simplicite je takmer vo všetkých dielach ale badateľná tiež snaha o istú poetickosť textu, o to, ako text znie. Vyjadrujú sa k tomu hlavne Héctor Abad Faciolince a Juan Gabriel Vásquez. Taktiež je markantná istá tendencia, zakomponovať do diel aj anglické výrazy, či dokonca celé anglické sentence, ak si to príbeh, či zachovanie autenticity postavy vyžaduje. Deje sa však takto možno aj v dôsledku toho, že Latinská Amerika je značne pod vplyvom Spojených štátov.

V románoch sú zjavné skoky v čase a priestore. Dochádza k nim pomocou zápiskov v denníku, spomienok, či listov. Tieto skoky nám častokrát umožňujú urobiť si komplexnejší pohľad na dianie.

Zámerom práce bolo priblížiť malý výsek súčasnej kolumbijskej literárnej tvorby širšiemu okoliu, a poukázať na pár tém, ktoré sa v tejto tvorbe odrážajú. Pričom primárnou témou bolo spomínané drogové násillie. Práci sa tento cieľ splniť do istej miery podarilo. Hoci je pre kolumbijských spisovateľov, a zrejme aj pre latinskoamerických spisovateľov všeobecne, Gabriel García Márquez istým východiskovým bodom, súčasná kolumbijská beletria ponúka aj iné mená. Autorov, ktorí sú aj vďaka tejto práci čitateľovi kolumbijskej literatúry teraz bližší.

Táto práca by sa dala uchopiť z rôznych uhlov pohľadu a počas jej písania sa mi vynárali vždy nové podnety a idey. Bolo by možné napríklad viac do hĺbky analyzovať spojenie skúsenosti a samotného slovného textu. Skúsenosť je súčasťou všetkých diel, no dalo by sa hlbšie preskúmať, kedy je skúsenosť románom a kedy orálnou históriou. O tomto spojení osobnej skúsenosti a textu, diela, samozrejme pojednáva aj táto diplomová práca, no vidíme, že má v tomto smere práca ešte presah. Dalo by sa čerpať z viacerých zdrojov, ktoré pojednávajú o literatúre svedectva, napríklad dielo *Literární fakt* od Jurija Nikolajeviča Tynjanova. Bolo by zaujímavé pozrieť sa, ako o danom predmete záujmu pojednáva ruská literatúra a porovnať to s hispanoamerickou tradíciou. Práca má presah aj čo sa týka témy drogového násillia, násillia všeobecne, či spomienok na obdobie terorizmu narkomafie. Do budúcnosti by sa z tohto hľadiska dalo analyzovať viacero kníh, napr. najnovší Vásquezov román *La forma de las ruinas*, či *Satanás* od Maria Mendozu. Taktiež by bolo možné romány o drogovom násillí v Kolumbii, porovnať s obdobnými románmi v iných literatúrach, napríklad v tej talianskej. Keďže ako je všeobecne známe, tam má drogová mafia tiež dlhú tradíciu. Možností je mnoho a ako vidíme, ešte to nie je zďaleka vyčerpaná téma. Vyššie spomínané návrhy však neboli predmetom tejto práce. Je ale nutné podotknúť, že by mohli priniesť tiež zaujímavé poznatky.

Resumé

Téma diplomovej práce vyplynula z môjho záujmu o súčasnú kolumbijskú literárnu tvorbu, ktorý podnietilo stretnutie so spisovateľom Juanom Gabrielom Vásquezom. Vďaka jeho dielam, ktoré ma zaujali kvôli štýlu, akým sú uchopené, som sa dostala aj k dielam ďalších jeho súčasníkov. Kolumbia ma už ale dlhšiu dobu zaujíma aj ako krajina samotná a myslím, že ma veľa čo ponúknuť. Z týchto dôvodov vznikla práca práve o tejto literatúre, ktorej cieľom bolo konkrétne skúmať tému drogového násillia a osobnej skúsenosti autorov v ich dielach. Ďalšími témami, ktoré sa v dielach vyskytli boli aj téma pamäte a zabúdania, smrť, či sila verejnej mienky v krajine. Na analýzu som si vybrala štyroch spisovateľov a ich päť diel, ktoré som postupne skúmala po obsahovej aj štylistickej stránke. Konkrétne to boli nasledovné diela: *Správa o jednom únose* (Gabriel García Márquez), *Sme budúce zabudnutie* (Héctor Abad Faciolince), *Hluk padajúcich věcí*, *Reputace* (Juan Gabriel Vásquez) a *Neuchopiteľné svetlo* (Tomás González). Na rozbor diel mi okrem kníh a odborných článkov poslúžili najmä rôzne video rozhovory či interview s autormi kníh. Zdrojom informácií však boli aj dokumenty a filmy, ktoré sa príznačnou tematikou zapodieávajú, či rozhovor s Kolumbijčanmi. Práve s ich spomienkami som na záver porovnávala osobné skúsenosti a spomienky autorov.

Už v úvode práce je spomenuté, že až na jedno dielo vznikli všetky analyzované romány po roku 2000, teda pochádzajú od spisovateľov približnej rovnakej generácie, ktorí si prežili podobné zážitky. Keďže tieto zážitky a spomienky sa vo väčšej či menšej miere odrážajú v ich tvorbe, ďalším spojením medzi dielami bolo, že všetky vykazujú autobiografické črty. V neposlednom rade takmer všetky analyzované diela prepája fakt, že sa zaoberajú drogovým násillím a životom bežných ľudí. Tendencia, ktorá je vo všeobecnosti badateľná u novej vlny latinskoamerických spisovateľov.

Úlohou prvej kapitoly bolo oboznámiť čitateľov s obdobím 80.-90. rokov, v ktorom sa prevažne odohráva príbeh románov, a v ktorom spisovatelia vyrastali. V kapitole sa popisuje, že v tomto období bolo veľkým problémom krajiny najmä drogové násillie a terorizmus narkomafie, ktorý ovplyvnil všetky sféry života. Hoci nie všetci spisovatelia boli tragédiou priamo zasiahnutí, všetci prežívali obdobie plné nepokoja.

V ďalších kapitolách sa postupne dozvedáme viac o živote autorov a analyzujeme ich vybrané diela. Ako prvý je spomínaný Gabriel García Márquez. Aj napriek tomu, že tento spisovateľ patrí ešte do predchádzajúcej generácie (a vybraná kniha bola publikovaná v roku 1996), nemohla som si dovoliť opomenúť ho. Pre mladších autorov predstavuje totiž akýsi východiskový bod či inšpiráciu. Rovnako sa spomína, že bol prvým spisovateľom, ktorý

v Kolumbii vedel patrične spracovať tému násilia. V nadväznosti na to analyzujeme dielo *Správa o jednom únose*, ktoré žánrovo predstavuje nefiktívny román (alebo aj román svedectva). Definujeme, že sa jedná o subžáner, ktorý efektívne spája žurnalistické a novelistické prvky, čím sa stáva pre čitateľov lákavejším a podnecuje ich zvedavosť. Zaujímavosťou bolo, že príbeh vyrozprávali samotné obeť únosu. Hoci sa tento fakt dozvedáme už na začiatku diela, a vieme tým pádom, že sa dej knihy končí priaznivo, knihe to, práve vďaka výberu subžáneru, na napätí neuberá.

V rozbere ďalšej knihy násilný akt už nie je vyrozprávaný z pohľadu obeť samotnej, ale z perspektívy jej syna. Jedná sa o Héctora Abada Faciolinceho, ktorý o svojom otcovi, uznávanom doktorovi a obrancovi ľudských práv, napísal knihu s názvom *Sme budúce zabudnutie*. Dielo pojednáva o jeho živote, o živote jeho otca, no aj o tom, ako bol kvôli svojim presvedčeniam tento lekár zavraždený. Zo selektovaných diel sa jedná o jediný autobiografický román v pravom slova zmysle. Na diele si ukazujeme, aký bol jeho vzťah s otcom a ako prežíval obdobie, kedy bol jeho otec prenasledovaný a stíhaný.

Štvrtou kapitolou sa dostávame k Juanovi Gabrielovi Vásquezovi a jeho dielu *Hluk padajících věcí*. Tematicky a žánrovo je to román o *narkoobchode*, ktorý však, ako spomína sám autor, nesie veľa autobiografických črt. Reprezentuje obavy a strach autora, dokonca používa jeho vlastné spomienky na udalosti. Od tohto spisovateľa si neskôr predstavujeme aj knihu *Reputace*, ktorá už síce s *narkoobchodom* nesúvisí, no nesie taktiež autobiografické črty a zaoberá sa minulosťou, pamäťou a zabúdaním. Táto kniha však hlavne skúma nakoľko má verejná mienka a reputácia dôležitosť a moc v krajine.

Posledným kolumbijským vybraným autorom je Tomás González so svojím románom o umelcovi, *Neuchopiteľné svetlo*. Kniha je písaná retrospektívne, formou zápiskov starého maliara, ktorý si spomína na svoj doterajší život a na to, ako stratil syna. Keďže sa jedná o román o umelcovi, definujeme bližšie črty tohto druhu románu a na vybraných úsekoch textu dokazujeme, prečo je ním práve táto kniha.

Vo všetkých dielach teda skúmame zámer, vďaka ktorému bola kniha napísaná, druh románu, hlavné témy, autobiografické črty, špecifický spisovateľov slovník, jazykový štýl a štýl tvorby textu, či vzťah konkrétneho autora ku G.G.Márquezovi.

V poslednej kapitole sú zhrnuté výsledky prieskumu, ktorého cieľom bolo zistiť, nakoľko sa spomienky spisovateľov zhodujú so spomienkami bežných občanov kolumbijskej národnosti. Prieskumu sa zúčastnilo desať respondentov z rôznych častí Kolumbie. Ich spomienky na stav

krajiny v období drogového násillia sa zhodovali s názormi a spomienkami autorov takmer dokonale. Jedná sa však iba o malú vzorku a preto nie je možné vyvodzovať všeobecne platné závery. Bolo však pozoruhodným zistením, že všetci respondenti opisovali, ako dychtivo sledovali dianie v krajine, boli informovaní o tom, čo sa dialo a prežívali neustálu neistotu, či strach z toho, či nevybuchne niekde ďalšia bomba. Odpovede sa samozrejme líšili v závislosti na roku, v ktorom sa narodili, či na mieste, kde vyrastali. Polovica z respondentov krajinu opustila, no druhá si, aj napriek korupcii a veľkým sociálnym nerovnostiam, život inde ako v rodnej vlasti plnej prírodného bohatstva, predstaviť nevie. Taktiež bolo zaujímavým zistením, že takmer všetci poznajú autorov, ktorí sú predmetom tejto práce a majú k nim kladný vzťah.

Záverom som zhrnula výsledky práce a poznamenala, že má práca presah. Rozhodne táto téma ešte nie je vyčerpaná a bolo by zaujímavé na ňu nahliadnuť aj z ďalších perspektív. Aj napriek tomu táto práca aspoň sčasti priblížila súčasnú kolumbijskú literárnu tvorbu a odraz osobnej skúsenosti a spomienok na drogové násillie v beletrii.

Resumen

El tema de la presente tesis de diploma ha surgido de mi interés por la literatura colombiana contemporánea, provocado por el encuentro con el escritor Juan Gabriel Vásquez. Gracias a sus libros, que captaron mi atención por sus características, me he encontrado con otras obras de algunos de sus compatriotas. Colombia me atrae también como país y pienso que tiene mucho que ofrecer. Por estas razones he realizado este trabajo sobre la literatura colombiana, cuyo propósito es el de investigar el tema de la violencia provocada por el narcotráfico y cómo se refleja la experiencia personal de los escritores sobre este tema en sus obras. Otros temas que aparecen en sus libros son: la memoria, el olvido, la muerte y la importancia de la reputación en el país. Para su análisis he elegido cuatro escritores y cinco novelas, que he examinado en profundidad. He hecho tanto el análisis del contenido como el estilístico. Se trata de las novelas siguientes: *Noticia de un secuestro* (Gabriel García Márquez), *El olvido que seremos* (Héctor Abad Faciolince), *El ruido de las cosas al caer*, *Reputaciones* (Juan Gabriel Vásquez) y *La luz difícil* (Tomás González). Para su análisis he utilizado libros y artículos especializados pero también han sido de gran utilidad diferentes entrevistas con los propios autores. También han servido como fuente de información documentos y películas que tratan sobre este tema concreto o incluso conversaciones con ciudadanos colombianos. Al final del trabajo he comparado sus vivencias con los recuerdos y las experiencias de los escritores.

En la introducción a la tesis se menciona que con la excepción de una obra, todas las novelas analizadas nacieron después del año 2000, por lo que provienen de escritores de la misma generación, que vivieron experiencias parecidas. Como estas experiencias se reflejan en su creación, otra conexión entre estas obras sería que todas ellas muestran rasgos autobiográficos. Las novelas también enlaza el tema de la violencia provocada por el narcotráfico y el interés por la vida de la gente corriente. Esta tendencia aparece en general en las obras de la nueva generación de escritores latinoamericanos.

El primer capítulo nos informa sobre la época de los años 80-90, en la cual transcurre la trama de las novelas y también en la que los escritores crecieron. Se describe que uno de los mayores problemas en este periodo fue el terrorismo de los narcotraficantes, que afectó a todas las esferas de la vida. Aunque no todos los escritores sufrieron la tragedia personalmente, todos vivieron una época llena de incertidumbre e inquietud.

En los siguientes capítulos descubrimos más sobre la vida de estos autores y analizamos sus obras elegidas. En primer lugar, se menciona a Gabriel García Márquez. Aunque este escritor pertenece a la generación anterior (y su libro seleccionado fue publicado en el año 1996), no

podía ser omitido. Para los autores más jóvenes representa cierto punto de partida e inspiración. También se menciona que él fue el primer escritor que supo en Colombia tratar de forma apropiada el tópico de la violencia. A continuación, se analiza su obra *Noticia de un secuestro*, cuyo género corresponde con la novela de no ficción (o novela testimonial). Definimos que se trata de un subgénero que efectivamente une los elementos periodísticos y novelísticos, para poder así atraer más el interés de los lectores. Resulta interesante que la historia la contaron las mismas víctimas. Aunque esta información se revela al principio de la historia, y, por eso, sabemos que la trama del libro termina bien, el libro no pierde nada de su tensión. Tal vez precisamente por su carácter y por el subgénero elegido.

En el análisis del libro siguiente el acto de violencia no es narrado por la parte de la víctima, sino desde la perspectiva de su hijo. Se trata de Héctor Abad Faciolince, que escribió sobre su padre, médico reconocido y defensor de los derechos humanos, en el libro titulado *El olvido que seremos*. La novela trata de la vida del autor y de su padre, pero también del asesinato de este último por sus creencias. De las obras seleccionadas es esta novela la única, que se puede considerar un relato autobiográfico. En la novela se muestra cuál fue la relación del escritor con su padre y cómo se sentía en la época en la que su progenitor era perseguido.

Con el cuarto capítulo llegamos a Juan Gabriel Vásquez y a su obra *El ruido de las cosas al caer*. Por su tema y subgénero se trata de una novela de narcotráfico, pero al mismo tiempo posee muchos rasgos autobiográficos. Representa las preocupaciones y el miedo del autor, incluso usa sus propios recuerdos de los acontecimientos. De este escritor analizamos más tarde también el libro *Reputaciones*, que, aunque ya no trata del narcotráfico, sin embargo, también presenta ciertos rasgos autobiográficos y polemiza sobre el pasado, la memoria y el olvido. Esta novela sobre todo examina hasta qué punto la opinión pública y la reputación tiene poder en el país.

El último escritor colombiano seleccionado es Tomás González con su novela de artista, *La luz difícil*. El libro está escrito de una manera retrospectiva, por medio de los apuntes de un viejo pintor que reflexiona sobre su vida y la muerte de su hijo. Como se trata de una novela de artista, definimos los rasgos de este subgénero y en unos determinados pasajes del texto comprobamos la razón por la que esta obra pertenece a ese subgénero.

En todos los libros estudiamos la intención del autor, el tipo de novela, los temas principales, los rasgos autobiográficos, el vocabulario específico del autor, el estilo lingüístico y la relación del escritor con García Márquez.

En el último capítulo resumimos los resultados de la investigación, cuyo objetivo ha sido averiguar hasta qué punto son los recuerdos de ambos, los escritores y los ciudadanos colombianos, idénticos. En la investigación participaron diez personas de diferentes partes de Colombia. Sus recuerdos sobre la situación del país en la época de mayor violencia de los narcotraficantes coincidieron casi perfectamente con las opiniones de los autores. Sin embargo, se trata de una muestra pequeña y por eso no es posible extraer resultados válidos universalmente. En cualquier caso, resultó interesante que todos los participantes describieron con cuánto anhelo observaban los sucesos del país, se interesaban sobre lo que pasaba en el estado y sentían constantemente incertidumbre o miedo por el hecho de que no fuera posible adivinar cuándo y dónde iba a estallar otra bomba. Las respuestas naturalmente variaron según su fecha de nacimiento y la región en la que crecieron. La mitad de los participantes ha abandonado el país, pero la otra mitad, a pesar de la corrupción y las grandes desigualdades sociales, no puede imaginar su vida en otra parte que en esta tierra llena de riquezas naturales. También resultó interesante que casi todos conocían a los escritores objeto de este trabajo y mantenían una opinión positiva de todos ellos.

Para concluir, he resumido los resultados del trabajo mencionando que el tema del trabajo todavía no está agotado. Sería relevante examinarlo desde otras perspectivas. En cualquier caso, esta tesis ha intentado acercarse a la literatura colombiana contemporánea y al reflejo de la experiencia personal y los recuerdos de la violencia provocada por el narcotráfico en la creación novelística.

Bibliografia

Primárna literatúra

ABAD FACIOLINCE, Héctor. *El olvido que seremos*. 16. ed. Bogotá: Planeta, 2008. Autores Españoles e Iberoamericanos. ISBN 978-958-42-1500-0.

GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Správa o jednom únose*. Prel. Vladimír Oleríny. Prvé vydanie. Bratislava: vydavateľstvo Ikar, a. s., 2005. ISBN 80-551-1122-7.

GONZÁLEZ, Tomás. *La luz difícil*. Alfaguara, Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011. ISBN 978-84-204-1107-1.

VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Hluk padajících věcí*. Prel. Anežka Charvátová. Vydání první. Praha a Litomyšl: Nakladatelství Paseka s.r.o., Tešínska tiskárna, a.s., 2015. ISBN 978-80-7432-597-7.

VÁSQUEZ, Juan Gabriel. *Reputace*. Prel. Anežka Charvátová. Vydání první. Praha a Litomyšl: Nakladatelství Paseka s.r.o., Tešínska tiskárna, a.s., 2017. ISBN 978-80-7432-820-6.

Sekundárna literatúra

ADRIAENSEN, Brigitte a Marco KUNZ. *Narcoficciones en México y Colombia*. Madrid: Iberoamericana, 2016. ISBN 978-84-8489-947-1.

ATEHORTÚA CRUZ, Adolfo León. *Actualidad del narcotráfico en América Latina: Entre carteles y redes* (prednáška). Praha, FF UK, 25.apríla 2018.

AUER, Radovan a tým Svět knihy, s.r.o. Anežka Charvátová: Ke Světu knihy Praha vyjdou špičková díla současné latinskoamerické literatury. In: *Svět knihy Praha* [online]. 2019 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.blog-svetknihy.cz/l/rozhovor-anezka-charvatova/>

Biografías: Juan Gabriel Vásquez. In: *Escritores.org* [online]. [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <https://www.escritores.org/biografias/11048-vasquez-juan-gabriel>

CABAÑAS, Miguel. El sicario en su alegoría: la ficcionalización de la violencia en la novela colombiana de finales del siglo XX. *Taller de letras*. Michigan State University, (31), 7-20.

CAPOTE DÍAZ, Virginia a Ángel ESTEBAN. *Escribiendo la nación, habitando España: la narrativa colombiana desde el prisma transatlántico*. Madrid: Iberoamericana, 2017. Colección Letral. Monografías Letral. ISBN 978-84-16922-63-5.

CANO GALLEGO, Wilson Andrés. La Novela de Artista en La luz difícil de Tomás González: El Arte Como Evasión de La Realidad. *Íkala, revista de lenguaje y cultura*. Medellín-Colombia, 2014, **19**(2), 137-148. ISSN 0123-3432.

COBO BORDA, Juan Gustavo. *La narrativa colombiana después de García Márquez y otros ensayos*. [1.a ed.]. Bogotá: Tercer mundo, [1989]. ISBN 958-601-225-5.

- ČELESOVÁ, Lucia. *Obraz násilia v latinskoamerickej literatúre: analýza vybraných diel súčasných kolumbijských autorov*. Praha, 2014. Diplomová práca. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Mgr. Dora Poláková Ph.D.
- DE MAESENEER, Rita a Jasper VARVAEKE. Un fósforo en la oscuridad. Conversación con Juan Gabriel Vásquez. *Confluencia*. Universiteit Antwerpen, 2013, **28**(2), 209-216.
- El olvido que seremos. *Megustaleer* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://www.megustaleer.com/libros/el-olvido-que-seremos/MES-082805>
- ESCOBAR-VERA, Hernando. Horror, muerte y desintelectualización de la experiencia en cuatro novelas de Tomás González. *LINGÜÍSTICA Y LITERATURA*. Madrid, 2017, (72), 224-244. ISSN 0120-5587.
- FERNÁNDEZ LUNA, Paola. El ruido de las cosas al caer: La conciencia histórica como respuesta a la estética de la narco novela en Colombia. *Revista la Palabra*. Tunja, 2013, (22), 29-39. ISSN 0121 -8530.
- FERRER, Javier Arango. *Dos horas de literatura colombiana*. S.l.: ed. La Tertulia, 1963.
- Gabriel García Márquez*. [online]. [cit. 2019-01-31]. Dostupné z: <https://www.escriitores.org/biografias/370-gabriel-garcia-marquez>
- GARCÍA, Romina Laura. "Novela de no-ficción": polémica en torno a un concepto contradictorio. Curitiba, 1999, (51), 41-53.
- Héctor Abad Faciolince*. [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://www.escriitores.org/biografias/10622-abad-faciolince-hector>
- Héctor Abad Faciolince: Colombia. *Premio y festival Gabriel García Márquez de periodismo* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://premioggm.org/premiogabo/consejo-rector/hector-abad-faciolince/>
- HODROVÁ, Daniela. *--na okraji chaosu--: poetika literárniho díla 20. století*. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.
- JITRIK, Noé. *Actual narrativa latinoamericana*. La Habana: Casa de las Américas, [1970]. Conferencias y seminarios.
- KOHUT, Karl. *Literatura colombiana hoy: imaginación y barbarie : actas del Simposio del 5 al 8 de noviembre de 1991*. Frankfurt am Main: Iberoamericana, 1994. Americana eystettensia. Ser. A., Actas. ISBN 3-89354-914-5.
- LÓPEZ, Josefina. "Ya somos el olvido que seremos...", de Jorge Luis Borges: Aquí. Hoy. *El hacedor de sueños* [online]. Zaragoza: Biblioteca del IES "Goya", 2015 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <http://elhacedordesuenos.blogspot.com/2015/11/ya-somos-el-olvido-que-seremos-de-jorge.html>
- MENDOZA, Mario. *Satanás*. Barcelona: Seix Barral, 2002. ISBN 978-84-322-1122-5.
- RODRÍGUEZ FREIRE, Raúl. "Tocar el borde del ser." Entrevista a Tomás González. *Confluencia*. 2012, **28**(1), 141-144.
- SEGURA, Camila. Violencia y melodrama en la novela colombiana contemporánea. *América Latina Hoy*. Salamanca, 2007, **47**, 55-76.

Tomás González. In: *Planeta de libros* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.planetadelibros.com.co/autor/tomas-gonzalez/000045501>

VARGAS LLOSA, Mario. *Smrt v Andách*. Praha: Volvox Globator, 1997. Ambit. ISBN 80-7207-106-8.

VLAŠÍN, Štěpán. *Slovník literární teorie*. Vydání druhé, rozšířené. Praha: Československý spisovatel, 1984.

WACHTEL, Eleanor. Juan Gabriel Vásquez on how Colombia's violent past has shaped his fiction and his life. *CBC Radio* [online]. Canada, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/radio/writersandcompany/juan-gabriel-v%C3%A1squez-on-how-colombia-s-violent-past-has-shaped-his-fiction-and-his-life-1.5002418>

Video záznamy

CASA DE AMÉRICA. *Juan Gabriel Vásquez: Las reputaciones*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=djdYoybdcFU>

FNPI. *Detrás de Noticia de un secuestro*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pMwGCgSvZKA>

GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 1/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=Lgq1fHVYrx4>

GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 2/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZAPO8goT2YI>

GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 3/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=8pSxC9_DaH8

GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 4/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=VML5zKCOU0E>

GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 5/7*. [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=_XhhnkmA10

GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 6/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=goqryHk1j1c>

GRUPOSANTILLANAMEX. *EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER de Juan Gabriel Vásquez: Entrevista 7/7*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=H7o4ItMBT8A>

INFORMARN. *Héctor Abad: el olvido que seremos en el recuerdo que somos*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zNhUmmwk7jo>

REVISTA Ñ. *Tomás González*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=carVqvn5HnI>

Zoznam prílôh

Príloha 1: Dotazník v španielskom jazyku

Príloha 2: Odpovede Kolumbijčanov preložené do slovenského jazyka

Príloha 1

1 Preguntas personales

¿De qué parte de Colombia provienes? ¿Dirías que es una parte segura?

¿Cuál es el año de tu nacimiento?

¿Qué profesión tienen/tenían tus padres?

2 Preguntas sobre la vida en Colombia

¿Te han afectado de alguna manera los acontecimientos que pasaban en el país (secuestros, sucesos de política, bombardeos, etc.)? ¿Sabías sobre los acontecimientos, sobre lo que pasaba en el país? ¿Los vivías? ¿Los sufrías personalmente?

¿Has venido alguna vez en el contacto con las drogas? ¿O en alguna manera en el contacto con la violencia de drogas?

¿Conoces a alguien que sufrió por la violencia de droga o de política?

¿Te sentías amenazado al pasear por las calles? ¿Sentías incertidumbre?

3 Preguntas sobre la marcha del país y la situación actual

¿Por qué te has ido de Colombia? ¿Por qué has venido especialmente aquí? ¿Tu familia sigue viviendo allí?

¿Cuánto tiempo hace que te fuiste de Colombia? ¿Regresarás allí? ¿Si no, por qué?

¿Te interesas sobre las noticias, sobre los sucesos actuales de Colombia aunque ya no vives allí?

¿Piensas que Colombia es todavía un país peligroso? ¿Según tu opinión, han disminuido los crímenes?

¿Se ha creado un ambiente urbano mejor para vivir en los barrios más pobres?

¿Cómo definirías Colombia actual con tus propias palabras?

4 Preguntas extra

¿Conoces a los escritores que menciono en mi trabajo (Gabriel García Márquez, Héctor Abad Faciolince, Juan Gabriel Vásquez, Tomás González)? ¿Qué piensas de ellos?

Príloha 2

Kvôli zachovaniu anonymity majú respondenti pridelené čísla od 1. do 10. Odpovede sú usporiadané do štyroch sekcií, na základe odpovedajúcich sekcií dotazníka.

Na otázky z prvej sekcie odpovedali respondenti nasledovne:

1. Bogota-bezpečnosť sa odvíja od konkrétnej štvrť. V oblasti, v ktorej žil on, nemal problém s bezpečnosťou, ale človek si musí dávať pozor a byť ostražitý. V chudobnejších štvrtiach ťa môžu prepadnúť s nožom v ruke, no iné časti mesta sú bezpečnejšie. Narodil sa v roku 1986.

2. Medellín-bolo to najnebezpečnejšie miesto na svete, počas obdobia, keď prevládala činnosť kartelov a *narkoobchodníkov*. Ale odvtedy sa mesto značne zmenilo. Až do bodu, že mesto je dnes úžasným miestom na bývanie. Samozrejme, že stále existujú aj nebezpečné oblasti a kriminalita, ale je možné žiť pokojnejšie a šťastnejšie. Narodil sa v roku 1995.

Otec (z Indie): ajurvédsky doktor, mama: profesorka na univerzite

3. Bogota, rok narodenia 1946.

Otec (z Česka): novinár, mama (tiež): bilingválna sekretárka

4. Barrancabermeja (Santander)- je to oblasť, kde je vidieť veľký vplyv pobrežnej kultúry, situovaná na brehu rieky río Grande de la Magdalena. Desaťročia táto oblasť bola pod nadvládou gerily, trpela ozbrojenými konfliktmi. Dalo by sa však povedať, že už je to 10 rokov, čo sa tu žije veľmi pokojne, keďže gerily a paramilitárne skupiny sa tu už veľmi nevyskytujú. Keďže je to však hlavné mesto ropy, je zasiahnuté národnou a medzinárodnou ropnou krízou. Je tu teda veľká nezamestnanosť, čo spôsobilo aj neistotu na pobreží. Rok narodenia: 1955.

Rodičia mali iba základnú školu, už obaja zomreli.

5. Bogota- nie je to podľa nej bezpečné miesto. Rok narodenia: 1977.

Mama: žena v domácnosti, nepracovala, otec: zomrel, keď bola malá, vychoval ju starý otec: ten bol podnikateľ

6. Bogota- tvrdí, že hlavné mestá sú vo všeobecnosti bezpečnejšie ako okrajové oblasti a hoci si myslí, že v posledných rokoch sa zvýšila mestská kriminalita, stále je život v meste bezpečnejší ako na samotách. Narodila sa v roku 1973.

Jej rodičia dokončili strednú školu a na univerzitu nešli. Jej otec mal pekárňu a mama mu pomáhala.

7. Bogota- je to veľmi nebezpečné mesto. Naučíš sa žiť so strachom. Rok narodenia: 1964.

Mama (už zomrela): telekomunikácie, otec: na dôchodku

8. Barranquilla- dá sa považovať za bezpečné mesto. Narodila sa v roku 1980.

Nepracovali

9. Bogota, rok narodenia: 1984.

Mama: práca v kancelárii, import, otec: právnik

10. Medellín- počas obdobia Pabla Escobara nebol veľmi bezpečný, no teraz je situácia rozhodne lepšia. Narodila sa v roku 1994.

Mama: nepracovala, otec: pracoval v továrni na výrobu cereálií

Odpovede respondentov na otázky z druhej sekcie boli takéto:

1. Osobne ho udalosti v krajine nejako nezasiahli, ale samozrejme vedel o tom, čo sa dialo. Vnímal správy v novinách, v televízii, v rádiu...bol dobre informovaný. Nebolo možné o udalostiach nevedieť. Pozná ľudí, ktorých okradli, no nepozná nikoho, kto by trpel kvôli drogovému či politickému násiliu. Necítil sa byť vyslovene v ohrození, to je silné slovo, ale ani v bezpečí. Dvakrát ho okradli, ale vraj z vlastnej nepozornosti.

2. Osobne netrpel kvôli situácii v krajine, pretože jeho najbližšia rodina bola ekonomicky dobre zabezpečená, žili na bezpečnom mieste. Ale pamätá si, že keď bol malý, vybuchla bomba v dome v ich štvrti. Pamätá si, že cítili chvenie. Kriminalita ho zasiahla iba do takej miery, že ho okradli.

Jeho širšia rodina avšak (väčšina žije na dedine) trpela následky kriminality a ozbrojeného konfliktu. Jeho starý otec náhle zmizol a jeho telo nikdy nenašli. Počas dlhého obdobia sa mu vyhrážali ozbrojené skupiny. Stará mama opustila kvôli vyhrážkam Kolumbiu a žila mimo nej desať rokov. Mala panický strach, len pri pomyslení na návrat do krajiny. Vďaka rodine, ktorá ju podržala, už je ale späť a býva so svojimi vnúčatami.

Jeho teta dostala výhražný list, paramilitárna skupina, ktorá kontrolovala oblasť v tom čase zistila, že osoba, ktorá sa jej vyhrážala, bol manžel jeho sesternice. Teta zasiahla, aby ho nezabili a vďaka tomu ho iba zbili a donútili ospravedlniť sa. Ale koniec koncov, paramilitárna skupina neskôr zabila manžela jeho druhej sesternice.

Násilie v krajine donútilo jeho rodinu opustiť statok s usadlosťou na 15 rokov, keďže oblasť bola pod správou gerily. Je to iba 2-3, čo ho získali späť.

Aj keď osobne nebol tak zasiahnutý situáciou v Kolumbii a Medellín, trpel kvôli situácii, ktorú zažívala jeho rodina. Cítil ich bolesť ako keby bola jeho vlastná.

Do kontaktu s drogami v Kolumbii neprišiel. Prvýkrát sa tak stalo, keď mal 17 rokov a bol na Slovensku, kde skúsil marihuanu. Nikdy predtým mu nikto v Kolumbii drogy neponúkal. A jediný raz, keď počul o drogách bolo, keď mal 12-15 rokov a starší chlapci zo školy fetovali Popper.

Veľmi rád sa prechádza po rodnom meste. Aj keď bol malý hral sa často vonku na ulici s kamarátmi. Keď neprechádza cez nebezpečnú oblasť, necíti sa byť v ohrození, ale cítil by sa tak, ak by mal ísť cez horšiu štvrť s mobilom a peňaženkou v ruke. Rozdiel je v tom, že nech sa už nachádza kdekoľvek, vždy bude v strehu, pretože čokoľvek sa môže stať kdekoľvek. Medellín má veľmi rád, kvôli príjemnému podnebiu a ľuďom, ale človek si musí vždy dávať pozor.

3. Vedeli, čo sa v krajine deje, aj keď Bogota počas dlhého obdobia nebola násilím priamo zasiahnutá. Až keď sa Escobar rozhodol vyhadzovať do vzduchu autá. Vedeli hlavne o únosoch, ktoré sa spočiatku týkali hlavne politikov.

Osobne neprišla nikdy do kontaktu s drogami. Ale keďže je univerzitná profesorka vidí, ako sa rozmohlo ich užívanie medzi študentmi.

Nepozná nikoho z blízkeho okolia, kto by trpel kvôli drogovému či politickému násiliu. Ale pozná prípady z novín a od vzdialených známych.

Keď sa násilie dostalo aj do Bogoty a autá začali vybuchovať, cítili sa byť v ohrození a vychádzali na ulicu čo najmenej.

4. Z jej uhla pohľadu a skúsenosti, všetci Kolumbijčania, alebo aspoň väčšina, sa cítili byť zasiahnutí priamo či nepriamo ozbrojeným konfliktom a ďalšími socio-politickými, ekonomickými alebo etickými problémami, spojenými aj s činnosťou *narkoobchodu*.

Jej rodina bola priamo zasiahnutá viacerými vraždami. Bol zabitý napríklad manžel jej sestry, jej sesternica prišla o život nešťastnou náhodou pri prestrelke ozbrojených skupín, jej synovec (profesionálny vojak) bol obeťou gerily a jej brat bol postrelený do nohy pravdepodobným členom gerily. Tvrdí však, že okrem týchto priamych udalostí je podľa nej celý kolumbijský národ priamou obeťou, aj keď nie všetci stratili blízkych, emocionálne, etické, morálne a kultúrne dôsledky sú hlboké a bolestivé. Zanechali stopy v pocitoch Kolumbijčanov až do takej miery, že dnes je jednou z najväčších ťažkostí pri vyjednávaní so skupinou FARC práve chýbajúce porozumenia.

Priamy kontakt s drogami nemala. No jej synovec je momentálne kvôli drogám na rehabilitácii. K jeho závislosti dopomohlo viacero faktorov, no patrilo by tam rozhodne aj drogové a politické násilie, ktoré krajina zažíva.

Tvrdí, že počas obdobia, keď v krajine vládli kartely, boli časté útoky, únosy a prepady geríl, v krajine bola badateľná neistota a veľké mestá boli pre život nebezpečné.

5. Násilné udalosti zasiahli istým spôsobom všetkých. Keďže oni boli rodinou podnikateľov, stretávali sa s mnohými vyhrážkami a museli byť vždy s ochrankou. Raz museli opustiť Club el Nogal kvôli bombe. Ale našťastie ich život nebol nikdy ohrozený. Neboli unesení ani bombardovaní. Akurát ich viackrát prepadli.

Jedinú skúsenosť s drogou má takú, že kamarátovi strážila marihuanu (vtedy ani nevedela, čo to je) a rodičia jej za to dali mesiac domáceho väzenia.

Veľa priateľov jej starého otca bolo politicky stíhaných kvôli obchodom, ktoré mali, ale oni priamo nie.

Vždy sa cítila byť vonku v ohrození. Tvrdí, že to je pocit, ktorí majú všetci Kolumbijčania, ktorí žijú v krajine. Neustály strach z kriminality a neistota.

6. Vedela o tom, čo s dialo. Udalosti ju však osobne nezasiahli, osobne nimi netrpela. Tvrdí však, že ľudia z jej generácie si dodnes spomínajú na ten pocit neistoty, keď nevedeli, či nevybuchne ďalšia bomba alebo sa neudeje ďalší útok.

V správach sa neustále rozprávalo o aktuálnom dianí. O havarovaných lietadlách, zbombardovaných hoteloch. Ľudia v meste podľa nej prežívali tieto udalosti ešte väčšmi, rovnako ako aj politické udalosti, voľbu prezidenta a podobne, pretože sa odohrávali v ich meste.

Neprišla do osobného kontaktu s drogami, ani s násilím spojeným s touto témou. Vzdialenejšia rodina, ktorá žila v oblasti Tolino sa však kvôli ozbrojenému konfliktu musela prisťahovať do Bogoty. V Bogote je badateľné veľké množstvo chudobnejších ľudí, ktorí sa museli kvôli nepokojom presťahovať.

7. Počas mnohých rokov, keď mal Pablo Escobar v rukách moc, mala strach z bômb, z útokov a cítila neistotu. Taktiež zažívali pocit nespravodlivosti, že *narkoobchodníci* zostávali nepotrestaní. Aj keď pozná viacero prípadov, kedy ľudia či politickí lídri trpeli či boli zavraždení kvôli drogovému násiliu, jej sa táto skúsenosť našťastie zblízka nedotkla.

Osobne nepozná nikoho, kto trpel kvôli drogovému či politickému násiliu. Keď však človek cestuje po Antioquii, po oblasti s kávovými plantážami alebo po Cali, počúva mnohé príbehy o tom, ako boli celé rodiny vyvraždené kvôli *narkoobchodníkom* alebo ako boli ľudia častokrát pre peniaze ochotní

prepašovať vo svojom tele drogy do zahraničia, no boli potom zatknutí alebo zomreli, v dôsledku toho, že sa im vrečko s drogami v tele roztrhlo.

Vždy cítila neistotu, keď chodila po vonku. Počas najtvrdšieho obdobia *narkoobchodu*, kvôli kriminálnikom, ktorí nielen okrádali, ale aj zabíjali svoje obete. Násilie páchané na ženách bolo tiež dosť časté.

8. O udalostiach vedela, ale nikdy ju osobne nezasiahli. Situáciu v krajine sledovala hlavne po roku 1988, kedy si už lepšie uvedomovala, čo sa deje, hlavne čo sa týkalo geríl a FARCu.

Neprišla do kontaktu s drogami, ani s drogovým násilím. Ani nepozná nikoho zo svojho okolia, kto by kvôli tomu trpel.

Nikdy sa vonku necítila byť v ohrození.

9. Keď mala 6-7 rokov, trpela kvôli Escobarovým bombám. Pamätá si, ako sa vždy pýtala otca, ktorý pracoval v centre mesta (kde sa predpokladalo, že budú útoky najčastejšie, pretože tam sídlila vláda, starosta, bol tam prezidentský palác, atď.), že ako vie, ktoré auto vybuchne a ktoré nie. Vždy sa na ňu usmial a povedal, že sa mu nič nestane a že sa večer vráti...

Pamätá si na správy o zavraždení Diany Turbay (dcéry bývalého prezidenta) v roku 1991, na smrť Pabla Escobara v roku 1993. Pamätá si tiež ako boli na prehliadke u lekára vo vojenskej nemocnici v roku 1995 a zrazu prileteli helikoptéry (spomína ako jej kamienky silou vetra udierali do tváre) a ako neskôr z jedného auta vyniesli zakrvaveného pána, všade bola krv. Bol to Antonio José Cancino, právnik prezidenta Ernesta Sampera (obvinený a prehlásený za nevinného z procesu 8000, ktorý sa týkal vyšetrovania presakovania peňazí z *narkoobchodu* do politiky).

Tiež si bolestivo spomína na vraždu Jaimeho Garzóna v roku 1999, novinára, ktorý používal voči politickému systému veľmi sarkastický humor, a ktorý ohlasoval zločiny Alvara Uribeho Veléza (viacnásobný prezident Kolumbie, ktorý mal ale od malička spojitost s *narkoobchodom*, keďže jeho otec bol údajný *narkoobchodník*).

Čo sa týka drog, priamy kontakt mala len s marihuanou. V súvislosti s násilím sa jej však stala nepríjemná vec. Mala psíka, ktorého poslali na statok, pretože ho nemohli mať v dome. Jedného dňa však stúpila na mínu a zomrela.

Jej rodina, ktorá žije v oblasti Cundinamarca, často spomínala návštevy geríl alebo paramilitárnych skupín, ktoré si od nich žiadali jedlo, vodu, či iné láskavosti. Takáto situácia človekom vždy zatrasie. Nikto neodmietne dať vodu niekomu ozbrojenému, kto príde na jeho statok, avšak pre niektorých sa

tým pádom stáva spojencom gerily či paramilitárnych skupín...je to pre vidiečana, ktorý nemá moc ani zbrane veľmi ťažká situácia.

Keď chodila po vonku, cítila sa byť v ohrození. Myslí si, že Kolumbijčan sa s nedôverou už rodí, alebo ju veľmi rýchlo nadobudne. Od malička jej otec vravel, že nemá hovoriť s cudzími ľuďmi, ani si od nich nič brať. Človek nikdy neprestane cítiť neistotu, kvôli situácii v krajine, kvôli prisťahovalcom zo všetkých strán, sa krajina stáva ešte chudobnejšou a neistota narastá.

10. Keď tam ako malá žila, udalosti v krajine sa jej dotýkali. Bola dokonca svedkom prestrelky.

Do kontaktu s drogami nikdy neprišla. Jej strýka kvôli drogám zabili, no ona ešte nebola na svete.

Občas sa cítila byť v ohrození.

Na otázky z tretej sekcie boli odpovede respondentov takéto:

1. Krajinu opustil kvôli štúdiu, ktoré absolvoval v anglickom jazyku v Barcelone a neskôr si našiel prácu v Prahe. Je tu veľmi spokojný. Jeho rodina ostala v Kolumbii. Už sú to tri roky, čo ich opustil a odvtedy tam nebol. Nechce sa tam vrátiť žiť, aspoň nie teraz. Chce cestovať, ale kto vie, čo bude o desať rokov. Správy z krajiny stále sleduje, aj keď tam už nebýva. Je však pravda, že je už menej informovaný ako kedysi. Teraz sa snaží hlavne sledovať správy z Európy a Prahy, pretože tu žije. Tvrdí, že Kolumbia je už menej nebezpečná ako kedysi. Kriminalita ustúpila a dá sa lepšie cestovať. Je menej problémov s gerilami. Obraz Kolumbie sa zmenil. Od ľudí z iných krajín, napr. od kamarátov z Vietnamu a Číny, počúva hovoriť o Kolumbii, o tom, ako by ju chceli navštíviť. Turizmus výrazne narástol. V Bogote žije aj mnoho ľudí z USA. Je to pre nich výhodnejšie po ekonomickej stránke. Cesty sú už v oveľa lepšom stave, sú lepšie označené, človek sa vie viac orientovať. O krajinu sa starajú viac.

2. Z Kolumbie odišiel kvôli ročnému výmennému pobytu, ktorý strávil na Slovensku. Počas tohto obdobia navštívil Prahu a rozhodol sa, že tu chce študovať na univerzite. Čo sa aj stalo. Jeho rodina žije v Kolumbii. Snaží sa chodiť domov aspoň raz za rok. Tvrdí, že by sa mu páčilo, vrátiť sa do rodného mesta. Mal možnosť žiť aj inde, veľa cestovať, no vie, že sa tam raz vráti žiť. Kvôli podnebiu, rodine, ľuďom. Čo sa mu však nepáči je ľudská závisť a neistota.

Vždy sa zaujímal o dianie v Kolumbii, no odkedy ju opustil, ešte viac. Rozumie, aký má krajina potenciál, v porovnaní s inými krajinami, kde dokázali s oveľa menšími prostriedkami urobiť viac. Problémom je však korupcia.

Medellín si prešiel jednoznačne zmenou k lepšiemu. O ostatných oblastiach nemá taký prehľad. V tomto meste sa však vláda viac zamerala na vzdelanie, kultúru a šport. Mladí majú väčšie príležitosti.

Kolumbia sa nachádza medzi dvoma pólmi. Jedna časť je zaostalá, kvôli mentalite ľudí, čo chcú ľahko zarobiť, správajú sa nerozumne a násilne. Za to môže politická vrstva, ktorá chce ľudí nechať nevzdelaných, aby ich tak vedela kontrolovať a plniť si vlastné vrecká. Druhá časť krajiny kriticky premýšľa a chce aby bol v Kolumbii mier, nádej a porozumenie, aj keď majú ľudia rozličné názory. Títo ľudia chcú skutočnú demokraciu. Nanešťastie v posledných voľbách vyhral práve kandidát, ktorý chce ľudí nechať v nevedomosti. Mladí ľudia boli z toho veľmi prekvapení a už teraz vidíme dôsledky. Opísal by som Kolumbiu presne ako Gabriel García Márquez, pre mňa je to krajina magického realizmu, miesto, kde sa každodenná realita a neuveriteľnosť spájajú homogénnym spôsobom v každom dni.

3. Žije naďalej v Kolumbii. Tvrdí ale, že Kolumbia ešte dlho nebude pokojnou a bezpečnou krajinou. Prostredie sa zmenilo, drogová kriminalita je už skôr iba medzi užívateľmi a obchodníkmi. Ale je nutné podotknúť, že po procese Proceso de Paz nastala celková zmena s gerilou, ktorá je tiež celá poznačená *narkoobchodom*.

Drogy všeobecne zmenili tvár Kolumbie. Mladí sa totiž naučili, že je „omnoho ľahšie a rýchlejšie“ nadobudnúť peniaze pomocou drog ako pomocou štúdia a práce. V krajine je obrovská spoločenská nerovnosť a práve tá spôsobuje násilie. Kolumbia je veľká krajina, s geografickými a kultúrnymi rozdielmi, kde majú štátne organizácie ťažkú prácu. Kolumbia napreduje, ale rozdiely nemiznú. Čaká ju ešte veľa práce a rokov, aby sa v nej situácia zlepšila.

4. Naďalej žije v Kolumbii. Nikdy nemala v úmysle ju opustiť. Keď aj vycestovala, bolo to kvôli akademickým či turistickým dôvodom.

Byť informovaný sa v Kolumbii mení na občiansku povinnosť. Ľudia sledujú správy, no tie sú často zasiahnuté nejakou ideológiou, ktorá má za úlohu ľudí presvedčať o svojej pravde.

Poznamenáva, že aj napriek tomu, že sa podpísala dohoda a Kolumbia žije v období po najväčšom konflikte, myslí si, že ešte je rozhodne na čom pracovať. O priaznivejšej situácii však informuje aj fakt, že krajina prijíma čoraz viac turistov a prisťahovalcov. Kriminalita výrazne ustúpila a hlavne po tom, čo sa v roku 2016 podpísala dohoda so skupinou FARC.

Prostredie na život sa zlepšilo, zaujímajú sa aj o chudobnejšie štvrte, napríklad v oblasti Ciudad Bolívar v Bogote.

Kolumbia sa nachádza v prechodnom období. Krajina každým dňom dokazuje rozdelenie v názoroch na prijatie alebo odmietnutie mierových procesov. Tvrdí, že sa znova zhoršila situácia ohľadne politického násillia. Lídri, ktorí obhajujú navrátenie pozemkov a ľudské práva sú vraždení. Taktiež v krajine chýbal jednoznačný vzdelávací systém, ktorý by zaväzoval inštitúcie ako je škola, rodina, cirkev či všeobecne spoločnosť, aby poznala a pochopila dôsledky prijatia či odmietnutia vyjednávania.

Ďalšími problémami spoločnosti by boli napríklad: stále nie úplne bezpečný život v mestách, problém mikro-narkoobchodu, či pretrvávajúci obchod s drogami všeobecne, korupcia a organizovaný zločin. Je potrebné hľadať riešenia, pretože Kolumbia je nádherná krajina s dobrými ľuďmi a napriek všetkému stojí za to v nej žiť.

5. Z Kolumbie sa odsťahovali, kvôli nepokojnej situácii, aby sa im žilo lepšie. Hlavným dôvodom odchodu bola bezpečnosť, no aj fakt, že časť rodiny už v Európe žila. Prišli do Európy, pretože jej starý otec je Talian a tak mali právo žiadať si talianske občianstvo. Jej mama a otec jej manžela ale žijú naďalej v Kolumbii.

Už je to 11 rokov, čo odišli do Európy a nemajú v pláne vrátiť sa. Život tam by asi nezvládli. Neistota a drahé podmienky na život, hlavne čo sa týka vzdelania ich dieťaťa, sú asi hlavnými dôvodmi.

Priznáva, že čoraz menej sa zaujíma o dianie v krajine, pretože ju demotivuje, že sa nič nemení. Udalosti sú jej vzdialené.

Myslí si, že priepasť medzi chudobnými a bohatými je stále čoraz väčšia, čo spôsobuje výraznú nerovnosť. Kriminalita vzrastá a rovnako aj násilie. Myslí si, že zločinov neubúda, práve naopak.

Povedala by, že Kolumbia je prírodným rajom, so skorumpovanou vládou a veľkými sociálnym nerovnosťami. Je to obrovská škoda.

6. Žije v Kolumbii. Myslí si, že je to ešte vždy nebezpečná krajina. Stále existujú ozbrojené skupiny, násilie sústavne klesá a vzrastá. V mestách nie je badateľná politická činnosť, ktorá by zabezpečila, aby ohrozené oblasti mali lepšie príležitosti na to, aby sa z nepriaznivej situácie dostali.

Kolumbia je bohatá krajina, plná príležitostí, ľudí, ktorí chcú pracovať a posunúť ju vpred, avšak je zároveň veľmi rozdelená, ľudia sa nerešpektujú, v politike stále bojujú ľavičiar proti pravičiarom.

7. Odišla z Kolumbie za vidinou lepšej životnej úrovne, pokojnejšieho života, s menším strachom, s menšou diskrimináciou. Tiež preto, že v Kolumbii je veľmi mačistická spoločnosť, žena je stále podceňovaná a fyzicky aj psychicky napádaná.

Časť jej rodiny tam však naďalej žije.

Už sú to tri roky čo odišla. Žiť by sa tam nevrátila, no na návštevu sa rozhodne vráti. Pretože, aj keď je to nebezpečná krajina, tiež je veľmi pekná a žijú tam dobrí ľudia.

Snaží sa byť o aktuálnom dianí v krajine informovaná, hlavne cez alternatívne médiá, pretože veľké televízne a rádiové spoločnosti sú veľmi manipulované a zamlčujú veľa informácií.

Kolumbia je naďalej veľmi nebezpečná krajina. Mysleli si, že sa veci zmenia, ale s novou vládou a jej nenávisťou a vojnovou politikou ťažko dosiahnu zmenu. Taktiež problémy vo Venezuele spôsobili, že do krajiny prichádza veľa imigrantov, čím narástol počet zločinov v mestách a počet pracovníkov s nízkymi platmi.

Kolumbia je krajina, kde sa korupcia a ignorancia zmocňuje prírodného bohatstva, krásnej krajiny a mieru. Krajina s nádhernou etnickou a kultúrnou diverzitou. Krajina, kde sa vojny dožadujú tí, ktorí ju vidia v televízii, zatiaľ čo ľudia, ktorí ukladajú mŕtvych žiadajú mier.

8. Žije v Kolumbii, nikdy neodišla.

Myslí si, že sa v krajine jednoznačne zlepšila situácia s bezpečnosťou, hlavne vo vidieckych oblastiach. Keďže však už nie je obrovský konflikt so skupinou FARC, je oveľa zjavnejšie mestské násilie, zlá správa štátu a neriešená situácia s demobilizovanými, ktorí nemajú čo robiť a tak páchajú trestné činy.

Čo sa týka chudobnejších štvrtí, prostredie je čím ďalej tým horšie, vo viacerých prípadoch práve toto prostredie prispieva k násiliu a trestnej činnosti ako aj k mikroobchodu s drogami.

Kolumbia má veľa čo ponúknuť, vo viacerých oblastiach a hlavne v udržateľnom turizme. Ale chudobnejším ľuďom chýbajú možnosti vzdelávania.

9. Žije v Kolumbii. Viackrát vycestovala, ale nikdy neplánovala žiť inde, aj napriek tomu, že k tomu mala príležitosť. Celá je rodina je v Kolumbii.

Tvrdí, že Kolumbia je nebezpečná „si das papaya“, „ak dáš papáju“. Nevie, ako výraz vznikol, ale znamená to vystavovať sa situácii, v ktorej ti môžu ublížiť, kde ťa môžu napadnúť, okradnúť, oklamať, atď. Takže ak človek cestuje sám, ukazuje koľko má peňazí, chodí sa do barov opíjať alebo brať drogy, pohybuje sa po nociach po málo frekventovaných uliciach, ak používa taxi služby bez aplikáciu typu Uber, znamená to, že dáva papáju a môže mu byť ublížené. Človek by nemal vyťahovať mobil či fotoaparát, nosiť pri sebe veľkú hotovosť, či drahé šperky.

Myslí si, že sa v niektorých chudobných štvrtiach zlepšil prístup k základnej sanácii, ľudia dostali dotácie, ale vo všeobecnosti sa počet presťahovaných ľudí v dôsledku násilia alebo v dôsledku nedostatku práce a príležitostí neustále zvyšuje a prekračuje štátnu pomoc. Chudoba rastie a usadzuje sa hlavne v okrajových častiach hlavného mesta.

Kolumbia je veľmi bohatá krajina, ktorej vládnu *narkoobchodníci*, ktorí sa dostali do všetkých vrstiev moci (výkonnej, legislatívnej či súdnej) a ktorí sa spojili s majiteľmi veľkých industriálnych spoločností, aby tak zabránili spoločenskému pokroku. Čo sa aj dáva, sa dáva po kvapkách a všetko čo implikuje veľké zmeny k lepšiemu je oslabované a zašliapnuté k úžitku spomínaných elít. Myslí si, že legalizácia

drog by vzala moc týmto elitám a spôsobila by zníženie počtu mŕtvych, menej presunov a ohavností spojených s *narkoobchodom* a aktivitami spojenými s praním peňazí, ktoré vyplývajú z tohto obchodu.

10. Keďže jej mama nemala prácu, rozhodla sa prísť do Španielska, aby jej dala lepšiu budúcnosť. V tých časoch, keď menou v Španielsku bola peseta, bola na tom ekonómia oveľa lepšie ako teraz. Celá jej rodina je však v Kolumbii. Okrem strýka, ktorý je tiež na Mallorke.

Už je to 19 rokov, čo odišla. Rada by zašla do Kolumbie na prázdniny, ale vrátiť sa tam žiť by nechcela. Kvalita života, akú má tu, by tam nemala.

Správy z vlasti sleduje.

Kolumbia, a hlavne Medellín, už nie je tým, čo býval... násilie ustúpilo a dokonca je vidieť aj turistov z celého sveta.

Stav Kolumbie je smutný, stále je v krajine veľká korupcia.

Na štvrtú sekciu otázok reagovali respondenti nasledovne:

1. Márqueza pozná, čítal mnoho jeho kníh. Meno Héctor Abad Faciolince tiež pozná, od neho však čítal len odborné články, romány nie. Ďalších dvoch nepozná.

2. Pozná Gabriela Garcíu Márqueza, Héctora Abada Faciolinceho. No hlavne Gaba. Čítal viacero jeho kníh ako: *Sto rokov samoty*, *Kronika ohlásenej smrti* a *Správa o jednom únose*. Jeho obľúbeným dielom je práve táto posledná kniha, pretože Gabo v roli žurnalistu napísal túto významnú knihu o skutočných udalostiach, o jednej z najťažších skutočností, akú zažívali Kolumbijčania: o únose.

3. Čítala knihy od všetkých z nich. Medzi Gabom a ostatnými spomínanými je veľká časová priepasť, ktorá robí rozdiel aj v ich tvorbe. Gabom začína nový štýl písania, iný pohľad na vec, ktorý bol pre vtedajšiu dobu veľmi moderný. Ostatní sú z druhej generácie a nimi začína obdobie svedectiev mestského násillia. Všetci sú podľa nej veľkými spisovateľmi, každý z nich iným spôsobom a predstavujú to najlepšie zo súčasnej literatúry.

4. Pozná Gaba. Vďaka jeho literárnym dielam ako *Sto rokov samoty*, *Román môjho života*, *Kronika vopred ohlásenej smrti*, *O láske a iných démonoch*. Tiež pozná Faciolinceho, vďaka jeho dielu *Sme budúce zabudnutie* a sérii žurnalistických článkov z denníka *el Espectador*.

5. Pozná všetkých zmieňovaných autorov. Myslí si, že vo svojej tvorbe odkazujú na rozličné udalosti večne krvácajúcej Kolumbie. Nejakým spôsobom prepájajú ich vlastné skúsenosti a korene s príbehmi vo svojich dielach. Sú to kvalitní spisovatelia. Myslí si, že Kolumbijčania sú veľmi talentovaní, hlavne čo

sa týka práce s jazykom. Vzdelanie, ktoré nadobudli v istom prostredí veľmi ovplyvnilo ich zaobchádzanie s jazykom a to z nich robí tak úspešných literátov. A samozrejme, cíti sa byť hrdá, že pochádza z rovnakej krajiny ako nositeľ Nobelovej ceny za literatúru, Gabriel García Márquez. Je veľká škoda, že plno talentov musí emigrovať a že nie je zabezpečená kvalita života, ktorá by zabránila odchodu inteligencie.

6. Tvrdí, že Gaba pozná každý. Dokonca sú niektoré jeho knihy v školách povinným čítaním. Čítala od neho veľa kníh. Faciolinceho a Vásqueza pozná, no skôr ako žurnalistov. Čítala ich stĺpčeky a kritiky. Vedia podľa nej nájsť rovnováhu. Predkladajú svoj uhol pohľadu, ich zmýšľanie, no vždy ho doložia ich stĺpčkami. Sú si svojimi názormi istí.

7. Pozná Gaba a Faciolinceho. Páči sa jej spôsob, akým sa na kolumbijskú realitu pozerajú a ako o nej vedia rozprávať. Je vďačná Gabovi za to, že vytvoril Macondo a žlté motýle. Tiež má rada súčasných spisovateľov, akými sú Mario Mendoza alebo Santiago Gamboa. Ich literatúra je svieža a veľmi výstižne zachytáva tieň mestského života, z ktorých vedia víťazne vyjsť...

8. Pozná Gaba, no nikdy extra nepreferovala jeho tvorbu. Tiež pozná Faciolinceho, ktorý jej príde zaujímavý.

9. Garcíu Márqueza pozná, je to veľký spisovateľ a žurnalista, ich jediný nositeľ Nobelovej ceny za literatúru. Jeho diela človeka pohltia. Píše veľmi výstižne o kolumbijskej kultúre: o mačizme, násilí, o duchu Kolumbijčana, ktorý mu bráni cítiť sa zle, kvôli tomu čo sa deje okolo neho a hľadať imaginárne formy, či ilúzie, aby si myslel, že je všetko v poriadku.

Od Faciolinceho toho nečítala veľa, no patrí podľa nej k privilegovanej elite, a preto je ťažké, aby ju s tvrdosťou spochybňoval. Jeho romány sú samozrejme dobre urobené, ale nemyslí si, že odrážajú veľkú časť identity väčšiny kolumbijskej populácie. Nie je referentom toho, čím sú.

10. Zmieňovaných spisovateľov pozná a hovorí, že sú pýchou Kolumbie.